

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vysoká škola ekonomická v Praze

Fakulta mezinárodních vztahů

Hlavní specializace: Cestovní ruch

Název diplomové práce:

Udržitelný rozvoj cestovního ruchu v Rumunsku

Vypracovala: Bc. Adéla Goldmannová

Vedoucí práce: doc. Ing. Jarmila Indrová, Csc.

Akademický rok: 2014/2015

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Udržitelný rozvoj cestovního ruchu v Rumunsku“ vypracovala samostatně a s použitím uvedené literatury.

V Praze dne

.....

Adéla Goldmannová

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat paní doc. Ing. Jarmile Indrové, Csc. za odborné vedení této diplomové práce a její cenné rady a připomínky. Poděkování patří také všem respondentům, kteří věnovali svůj čas na vyplnění dotazníků, které tvořily nepostradatelnou část této práce.

Obsah

Úvod.....	1
1. Udržitelný rozvoj cestovního ruchu.....	4
1.1. Udržitelný rozvoj.....	4
1.1.2. Pilíře trvale udržitelného rozvoje.....	6
1.1.3. Indikátory udržitelného rozvoje.....	8
1.1.4. Udržitelný rozvoj uplatňovaný v cestovního ruchu.....	10
1.1.4.1. Životní cyklus destinace.....	10
1.1.4.2. Význam cestovního ruchu, jeho pozitivní a negativní vlivy.....	13
1.1.4.3. Důležité mezinárodní dokumenty týkající se udržitelného rozvoje cestovního ruchu.....	15
1.1.4.3. Šetrné formy cestovního ruchu.....	16
2. Charakteristika destinace Rumunsko.....	19
2.1. Základní charakteristika.....	19
2.1.1. Geografická charakteristika.....	19
2.1.2. Ekonomická charakteristika.....	21
2.1.3. Politická situace.....	23
2.2. Cestovní ruch Rumunska.....	25
2.2.1. Atraktivita v cestovním ruchu.....	25
2.2.1.1. Atraktivita podle druhů.....	26
2.2.1.2. Atraktivita podle turistických regionů.....	30
2.2.2. Příjezdový cestovní ruch.....	32
2.2.3. Domácí cestovní ruch.....	35
3. Udržitelný rozvoj cestovního ruchu v Rumunsku.....	38
3.1. Bariéry rozvoje cestovního ruchu.....	38
3.1.1. Dopravní infrastruktura.....	38
3.1.2. Ekonomická situace země.....	40
3.1.3. Neefektivní alokace finančních zdrojů z evropských fondů.....	42
3.1.4. Nedostatečné povědomí obyvatel.....	44
3.1.5. Jazyková bariéra.....	45
3.2. Indikátory udržitelnosti.....	46
3.2.1. Ekonomické indikátory.....	46
3.2.2. Sociální indikátory.....	50
3.2.3. Environmentální indikátory.....	52
3.3. Dotazníkové šetření.....	55
3.3.1. Výsledky dotazníkového šetření zaměřeného na návštěvníky.....	55
3.3.2. Výsledky dotazníkového šetření zaměřeného na rezidenty.....	61
3.3.3. Výsledky dotazníkového šetření zaměřeného na instituce.....	67
3.3.4. Celkové shrnutí výsledků.....	70
4. Zhodnocení současného stavu udržitelného rozvoje cestovního ruchu v Rumunsku a návrhy do budoucna.....	72
4.1. Současný stav a perspektivy šetrných forem cestovního ruchu na tomto území.....	72
4.2. SWOT analýza udržitelného rozvoje cestovního ruchu v Rumunsku.....	75
4.3. Systém ekologické certifikace.....	77
4.4. Podpora udržitelného rozvoje cestovního ruchu ze strany institucí.....	80
Závěr.....	84
Seznam použité literatury.....	86
Seznam grafů.....	93
Seznam tabulek.....	93
Seznam obrázků.....	94
Seznam příloh.....	94

Úvod

Rumunsko jako destinace v cestovním ruchu v současné době nepatří mezi země, které by bylo možno označit jako hojně navštěvované. To ovšem neznamená, že tato země nemá do budoucna potenciál pro rozvoj mezinárodního cestovního ruchu, naopak jeho významnější rozmach se teprve očekává, tudíž je nezbytné zaměřit se na jeho průběh, aby se ubíral směrem v souladu s principy udržitelného rozvoje cestovního ruchu. Příjezdový cestovní ruch jako takový přináší nové destinaci mnoho pozitivních, ale i negativních aspektů. Pokud je praktikován v rámci jeho udržitelných forem, dochází k eliminaci převážné většiny těchto negativních aspektů jak z pohledu dané destinace a jejích rezidentů, tak z pohledu návštěvníků.

Cílem této diplomové práce je zhodnocení současného stavu udržitelného rozvoje cestovního ruchu v Rumunsku a nastínění možností, které by vedly ke zlepšení situace v této destinaci. Jako další dílčí cíle potřebné pro splnění tohoto hlavního cíle je zapotřebí vymezit pojem udržitelný rozvoj cestovního ruchu, charakterizovat destinaci Rumunsko a analyzovat současný stav udržitelného rozvoje cestovního ruchu v této destinaci podle různých indikátorů. Autorka si zvolila jako předmět svého zkoumání udržitelný rozvoj cestovního ruchu v Rumunsku v souvislosti s jejími měsíčními pobyty v této zemi v červenci roku 2011, v září a říjnu roku 2012 a v červenci roku 2014.

Před zahájením podrobného zkoumání a analýzy daného tématu byly stanoveny následující hypotézy. Hypotéza 1: Udržitelný rozvoj cestovního ruchu v současnosti není v Rumunsku příliš uplatňován v souvislosti, že Rumunsko stále patří k ekonomicky nejméně vyspělým zemím Evropy. Hypotéza 2: Mezinárodní i domácí cestovní ruch není mezi obyvateli Rumunska, příliš rozvinutý, poněvadž tomu brání určité bariéry týkající se především dopravy a úrovně dalších služeb poskytovaných v cestovním ruchu.

Mezi zdroje, které jsou použity převážně v teoretické části této práce patří odborná literatura týkající se udržitelného rozvoje cestovního ruchu všeobecně, dále pak knižní zdroje zabývající se Rumunskem a jeho turisticky zajímavými místy. Pro vypracování praktické části jsou použity z velké části internetové zdroje přeložené z rumunštiny do češtiny, mnohé z nich poslouží také jako zdroje dat pro sekundární výzkum. V práci jsou

použity následující vědecké metody: analýza, komparace, dotazníkové šetření. Práce také obsahuje výzkum vycházející z dotazníkového šetření, které je zaměřené na rezidenty rumunského regionu Bucovina, který autorka práce několikrát navštívila, poznala blíže některé obyvatele a jejich životní styl a tamější tradice. V rámci tohoto šetření je také vypracován dotazník, který se zaměřuje na různé rumunské instituce, které se zabývají cestovním ruchem. Dále se také jedná o dotazník pro občany České republiky, kteří v rámci svého volného času Rumunsko navštívili.

První kapitola se zabývá základními pojmy, stěžejními pro tuto práci, které se budou týkat udržitelného rozvoje a udržitelného rozvoje cestovního ruchu. Jsou zde vymezeny některé negativní aspekty cestovního ruchu a možnosti jejich řešení v podobě šetrných forem cestovního ruchu, které jsou zde podrobněji představeny.

Druhá kapitola charakterizuje Rumunsko jako příjezdovou destinaci. Nejprve je zde Rumunsko popsáno z pohledu na tuto zemi jako na ekonomiku, také je zde krátce shrnuta historie této země. Dále se tato část věnuje turisticky zajímavým oblastem, z nichž jsou také podrobněji představeny hojně navštěvované turistické cíle. Součástí této kapitoly jsou i statistická data týkající se příjezdového a domácího cestovního ruchu do Rumunska.

Třetí kapitola analyzuje udržitelný rozvoj cestovního ruchu v Rumunsku. Nejprve zde jsou vytyčeny zásadní bariéry rozvoje cestovního ruchu v této zemi. Je zde také zkoumáno zda-li je ze strany Rumunska jako státu vyvíjena snaha či aktivita pro jejich zmírnění nebo úplné odstranění a pokud ano, tak jakého výsledku zatím dosahuje a jaké jsou další plány do budoucna. V další části se rozebírají indikátory udržitelného rozvoje cestovního ruchu. Poslední část této kapitoly je věnována samotnému dotazníkovému šetření, jak již bylo výše uvedeno jedná se o tři typy dotazníků. Jeden je vyhotoven v českém jazyce, dva v rumunském jazyce. V závěru podkapitoly bude vytvořen souhrn výsledků dotazníkového šetření.

Závěrečná kapitola přináší zhodnocení současného stavu udržitelného rozvoje cestovního ruchu v Rumunsku a jsou zde uvedeny některé návrhy pro zlepšení situace do budoucna. Je zde také vyhodnocen současný stav a perspektivy udržitelných forem cestovního ruchu na tomto území. Součástí závěrečného zhodnocení je také SWOT analýza a systémy ekologické certifikace, jaké systémy se v Rumunsku uplatňují a zda-li se to týká i

cestovního ruchu. Na závěr je analyzována podpora udržitelného rozvoje cestovního ruchu ze strany institucí.

1. Udržitelný rozvoj cestovního ruchu

Cestovní ruch lze považovat za odvětví, které se z velké části podílí na oblasti územního rozvoje. Přesto však donedávna nebyly jeho negativní dopady, zejména environmentálního charakteru příliš brány na vědomí nejen širokou veřejností, ale ani profesionálními pracovníky v cestovním ruchu či organizacemi regionálního, národního nebo nadnárodního typu. Až teprve v posledních letech, kdy došlo k významnějšímu rozvoji cestovního ruchu a k růstu životní úrovně ve vyspělých státech, se začaly objevovat názory zabývající se jeho trvale udržitelným rozvojem.

1.1. Udržitelný rozvoj

„Udržitelný rozvoj je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachová možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a současně nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.“¹ Je zde tudíž kladen důraz na soulad a rovnováhu lidské společnosti a životního prostředí. Na udržitelný rozvoj lze nahlížet z procesního, systémového, manažerského a humanistického pohledu. Procesní pohled klade důraz na již výše uvedenou rovnováhu mezi lidskou populací a životním prostředím, systémový pohled se zabývá změnami v materiálové a energetické výrobě nebo v ekosystémech, manažerský pohled oblastí řízení zdrojů a poslední humanistický pohled změnami v lidských myslích, s čím následně souvisí i změny v chování.

Mezi základní principy udržitelného rozvoje patří vzájemná spolupráce ekonomické, sociální a environmentální oblasti. Mělo by se jednat o řešení a v souvislosti s tím zavedení různých opatření dlouhodobého charakteru. Omezenost kapacity životního prostředí se netýká pouze neobnovitelných přírodních zdrojů, ale i znečišťování a nakládání s odpady, díky čemuž je nezbytné nepodceňovat různá prevenční opatření. Jsou zde také uvedeny v potaz různé aspekty kvality lidského života a to „materiální, společenské, etické, estetické, duchovní, kulturní a další.“² Problémy lokálního a globálního rozměru by měly být řešeny rozdílnými postupy.

¹ [MARTINA PÁSKOVÁ, Josef Zelenka]. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002, 590- 591. ISBN 8023901524

² Udržitelný rozvoj. *Cenia* [online]. 2015 [cit. 2015-01-06]. Dostupné z: [http://www.cenia.cz/_C12571B20041E945.nsf/\\$pid/MZPMSFHV0HSB](http://www.cenia.cz/_C12571B20041E945.nsf/$pid/MZPMSFHV0HSB)

Důležitou roli hraje také oblast sociální, do které spadá vytváření demokracie a národnostní a rasové rovnosti, kde by v souvislosti s udržitelným rozvojem mělo ve světě docházet k odstraňování chudoby v rozvojových zemích.

V pojetí Evropské unie byla strategie udržitelného rozvoje přijata v roce 2001 a v roce 2005 došlo k některým jejím změnám.³ Tuto evropskou strategii doplňuje také zásada týkající se obav o životní prostředí pro jednotlivé politiky evropských zemí. Mezi cíle Evropské unie v oblasti udržitelného rozvoje patří:³

Využití globalizace: obchod ve službách udržitelného rozvoje

- lepší začlenění rozvojových zemí do mezinárodního obchodu
- uvedení fakt týkajících se udržitelného rozvoje v dohodách regionálního i bilaterálního charakteru
- spolupráce WTO a mezinárodních organizací zabývajících se ekologií a životním prostředím

Boj proti chudobě a podpora sociálního rozvoje

- pomoc v boji proti hladu ze strany politiky Evropské unie
- investice do oblasti zdravotnictví a vzdělávání v rozvojových zemích
- podpora výzkumu týkajícího se udržitelného rozvoje

Udržitelné hospodaření s přírodními a environmentálními zdroji

- podpora uzavírání dohod mezinárodního charakteru ohledně životního prostředí
- investice do dopravních prostředků, které splňují kritéria udržitelného rozvoje
- rozšíření systému, který celkově sleduje životní prostředí a bezpečnost

Zlepšení soudržnosti politik Evropské unie

- vytvoření systému ekonomických, sociálních a environmentálních dopadů pro významné politické návrhy Evropské unie
- boj proti negativním migračním aspektům

³ Udržitelný rozvoj. *Europa* [online]. 2015 [cit. 2015-01-06]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/environment/sustainable_development/index_cs.htm

Lepší správa na všech úrovních

- zlepšení pozice veřejných institucí v rozvojových zemích
- zlepšit dodržování základních norem v oblasti pracovního práva

Financování udržitelného rozvoje

- v souladu s rozvojovými cíli tisíciletí
- možnost vyspělých zemí poskytnout rozvojovým zemím globální veřejné statky

1.1.2. Pilíře trvale udržitelného rozvoje

Mezi pilíře udržitelnosti nebo trvale udržitelného rozvoje patří tři základní pilíře, a to ekonomický zabývající se udržitelností ekonomického prostředí, sociální zabývající se udržitelností sociokulturního prostředí a environmentální zabývající se udržitelností životního prostředí.

Velký důraz je kladen na vzájemnou rovnováhu těchto pilířů, přesto se však snadno stává, že dojde k rozporu mezi nimi. Nejvíce zjevný vztah k trvale udržitelnému rozvoji má environmentální pilíř, v případě sociálního a ekonomického pilíře je situace komplikovanější, neboť zde stojí protikladné názory investorů. *„Zatímco panuje shoda o hlavních indikátorech environmentálního pilíře udržitelného rozvoje, cíle ekonomického a sociálního pilíře jsou daleko méně jasné. Není například jasné, jaká míra růstu ekonomiky, konkurenceschopnosti či jaká míra nezaměstnanosti je udržitelná.“*⁴

Environmentální pilíř

Mezi základní podmínky udržitelnosti území patří přiměřená intenzita ve využívání zdrojů, které jsou obnovitelné tak, aby zůstal dostatečný časový prostor pro jejich regeneraci. V případě neobnovitelných zdrojů by nemělo docházet k čerpání rychlejšímu a objemnějšímu než vzniku obnovitelných náhrad těchto zdrojů. Intenzita znečišťování by neměla přesáhnout schopnost asimilace daného území.

⁴ Vymezení pojmu udržitelného rozvoje [online]. 2006[cit. 2015-01-08]. Dostupné z: http://www.uur.cz/principy/konference/KapitolaA%5CA11_VymezeniPojmuUdrzitelnehoRozvoje_20060919.pdf

Tento pilíř však bývá často v rozporu se snahou o ekonomický růst, při kterém dochází ke spotřebě neobnovitelných zdrojů ve velkém množství a k zastavování zelených ploch bez patřičné náhrady. V rámci Evropy i celého světa jsou si převážně vědomy dopadů na životní prostředí a snaží se je co nejvíce zmírnit vyspělé země. Z druhé strany však tyto země také většinou spotřebovávají větší část neobnovitelných zdrojů než země méně vyspělé. V případě Evropské unie byly vytvořeny organizace zabývající se problémem environmentální udržitelnosti, o kterých bude pojednáno v podkapitole zabývající se dokumenty pro udržitelný rozvoj cestovního ruchu.

Sociální pilíř

Sociální pilíř se zabývá životní úrovní jednotlivců v souvislosti s kombinací lidské populace, kapitálu a technologií. Pro sledování sociální udržitelnosti byl v rámci rozvojového programu OSN vytvořen tzv. index lidského rozvoje, který je složen ze tří ukazatelů a to:

- „ – *předpokládaná délka života při narození,*
- *přístup ke vzdělání (podíl gramotných v dospělé populaci a průměrná doba školního vzdělávání),*
- *hrubý produkt na obyvatele.*“⁵

Tyto ukazatele jsou dlouhodobě sledovány. V případě evropských zemí lze označit za související index lidského rozvoje se stupněm ekonomického rozvoje, ekonomický rozvoj však ale z druhé strany souvisí také s úrovní stability, kterou vykazují demokratické instituce. Celkovou úroveň jednotlivých států Evropy je možné označit za rozdílnou a to převážně díky rozdílným úrovním příjmů a rozdílné předpokládané délce života.

Ekonomický pilíř

Ekonomický pilíř souvisí úzce se sociálním pilířem. Nejaktuálnější otázkou v současnosti je problém dosahování trvalého ekonomického růstu v souladu s principy udržitelného rozvoje. Tím se rozumí takový ekonomický růst, když k němu dochází díky technologickým nebo organizačním inovacím, mimo zvyšování produktivity práce by také mělo docházet k jejímu zkvalitňování.

⁵ Vymezení pojmu udržitelného rozvoje [online]. 2006[cit. 2015-01-08]. s. 3. Dostupné z: http://www.uur.cz/principy/konference/KapitolaA%5CA11_VymezeniPojmuUdrzitelnehoRozvoje_20060919.pdf

V případě vyspělých zemí dochází v rámci jejich ekonomiky k růstu podílu energeticky šetrné výroby a technologií. Tyto země se také snaží odstranit znečištění ovzduší. Běžně využívané makroekonomické ukazatele, které dokumentují ekonomický růst nerozlišují činnosti, které přispívají k blahobytu a činnosti, díky kterým dochází ke zhoršení kvality životního prostředí, ale i samotného života. Z druhé strany zase jiné prospěšné činnosti nejsou do těchto ukazatelů započítávány.

1.1.3. Indikátory udržitelného rozvoje

Pro úspěšnost strategie pro soustavné zlepšování životního prostředí je nezbytné informovat širokou veřejnost ohledně stavu životního prostředí. K tvorbě indikátorů dochází ve dvou úrovních a to národní a mezinárodní. V této diplomové práci budou podrobněji rozebrány indikátory mezinárodního charakteru a to evropské dokumenty OECD a celosvětové dokumenty OSN. Účelem těchto indikátorů není pouze informovat veřejnost, ale převážně slouží k vyhodnocení současného stavu naplňování dlouhodobých strategií.

Základní rozdělení těchto indikátorů je stejně jako podle výše uvedených pilířů trvale udržitelného rozvoje a to na environmentální, sociální a ekonomické. Při podrobnějších analýzách se indikátory dělí do šesti skupin: „*fyzické, ekonomické, ekologické, institucionální, sociokulturní a psychologické.*“⁶ Jako nejdůležitější kritéria uplatňující se při tvorbě těchto indikátorů patří jednoznačné informace a metodika v souladu s vytyčeným cílem, stanovení instituce zodpovědné při vytváření daného indikátoru, existence zpětné vazby a srozumitelnost pro širokou veřejnost. Při podrobnější typologii lze indikátory rozdělit do kategorií podle „*prostoru, metody, času, dimenze prostředí, formy, míry žádoucnosti, statistické, kvantifikovatelnosti, typu prostředí, účelu sledování, vratnosti dopadu.*“⁶

Evropské dokumenty OECD

Indikátory OECD se sledují podle tří základních kategorií podle vlivu, stavu a odezvy na životní prostředí, dále jsou též děleny podle hlediska času na krátkodobé, které lze přímo měřit, střednědobé, vyžadující zpracování empirického charakteru a dlouhodobé, kdy u daných dat dochází k náročnějšímu vývoji a následnému zpracování.

⁶ PÁSKOVÁ, Martina. *Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008, s. 150. ISBN 9788070416587.

Nejdůležitější indikátory s nejvyšší prioritou jsou v dokumentu zvýrazněny. Jedná se především o indikátory environmentálního charakteru, které jsou dále děleny do podrobnějších kategorií jako „*klimatické změny, ubývání stratosférického ozonu, eutrofizace, okyselování, toxická kontaminace, kvalita městského prostředí, biodiverzita a krajina, odpad, vodní zdroje, lesy, ryby a degradace půdy.*“⁷ Ekonomické indikátory jsou v tomto dokumentu zařazeny do poslední kategorie obecných indikátorů a sociální indikátory jsou zde v podstatě vypuštěny.

Celosvětové dokumenty OSN

Stejně jako v předchozím dokumentu evropského významu, tak i v tomto dokumentu jsou indikátory děleny do kategorií na vlivové, stavové a odezvové. Dále je zde uvedeno také jejich zařazení v Agendě 21.

V první části dokumentu jsou uvedeny sociální indikátory, jejichž hlavní náplní je bojovat proti chudobě, demografický růst v souladu s trvale udržitelným rozvojem, podpora ve vzdělávání a zájem o zdraví lidstva a trvale udržitelné bydlení a doprava.

Ekonomické indikátory jsou děleny na ty, které se zabývají mezinárodní spoluprací pro udržitelný rozvoj v rozvojových zemích, změny ve spotřebních vzorcích a finanční ukazatele.

Environmentální indikátory nabývají i v tomto dokumentu největšího významu. Jsou zde ještě podrobněji rozděleny na „*environmentální-voda, environmentální-půda, environmentální-ostatní přírodní zdroje, environmentální- ovzduší, environmentální-opady.*“⁸

Poslední kategorií tohoto dokumentu jsou institucionální indikátory. Mezi jejich hlavní oblasti zkoumání patří věda a výzkum zabývající se trvale udržitelným rozvojem, spolupráce národního a mezinárodního charakteru pro pomoc rozvojovým zemím, strukturovanost a informace v rozhodování a zvyšování významu velkých skupin.

⁷ MOLDAN, Bedřich. *Indikátory trvale udržitelného rozvoje*. 1.vyd. Praha: Centrum pro otázky životního prostředí, 2000, s. 66-70. ISBN 80-238-6357-6.

⁸ MOLDAN, Bedřich. *Indikátory trvale udržitelného rozvoje*. 1.vyd. Praha: Centrum pro otázky životního prostředí, 2000, s. 29-32. ISBN 80-238-6357-6.

1.1.4. Udržitelný rozvoj uplatňovaný v cestovním ruchu

„Udržitelný rozvoj cestovního ruchu je zajišťování potřeb účastníků cestovního ruchu takovým způsobem, který pomáhá rozvoji území, s přihlédnutím k šetrnému využívání přírodních a kulturních hodnot a vede k dlouhodobé prosperitě dané oblasti, aniž by ohrozil uspokojení potřeb budoucích generací.“⁹ Udržitelný cestovní ruch je takový cestovní ruch, který z dlouhodobého hlediska nezanechává stopy v kulturním, sociálním a přírodním prostředí a to díky strategickému plánování.

Nejedná se však o činnost pouze ze strany poskytovatelů služeb, či jen o chování účastníků v cestovním ruchu, ale o soulad aktivit a služeb, které poskytují firmy a organizace s aktivitami, které vyvíjí návštěvníci.

V ekonomicko- environmentálním hledisku se jedná o konkurenceschopnou destinaci, která si dokáže udržet svůj potenciál mezi nově objevovanými destinacemi. Taková destinace by měla nejen být schopná přilákat dostatečně velký počet nových návštěvníků, ale především mít stále co nabídnout opakovaným návštěvníkům.

1.1.4.1. Životní cyklus destinace

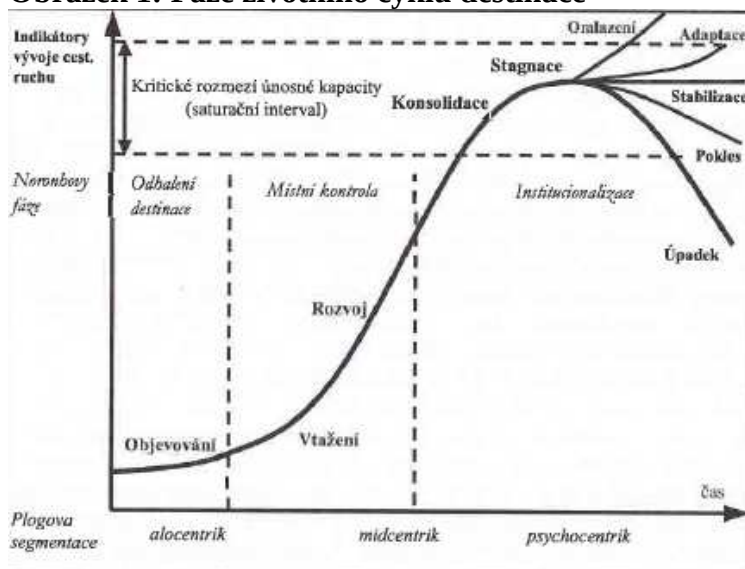
Koncept životního cyklu destinace sleduje změny, ke kterým došlo na určitém území v souvislosti s cestovním ruchem. Tento koncept se také váže na další koncepty v udržitelném rozvoji a to koncept únosné kapacity a teorie sociální směny a zahrnuje okruhy jako *„vývoj hodnoty únosné kapacity území pro rozvoj cestovního ruchu, objem návštěvnosti, segmentační struktury zejména z hlediska vzorce časoprostorového a spotřebního chování typického návštěvníka, velikosti příjmů z cestovního ruchu na obyvatele, míry využití ubytovací kapacity, počtu uživatelů na jednotku plochy, množství odpadu, úrovně hlučnosti, míry sezónnosti a postojů místních obyvatel k místnímu rozvoji cestovního ruchu.“¹⁰*

⁹ INDROVÁ, Jarmila. *Mezinárodní cestovní ruch: vybrané kapitoly*. Vyd. 1. V Praze: Oeconomica, 2007, s. 79. ISBN 9788024512877.

¹⁰ PÁŠKOVÁ, Martina. *Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008, s. 70. ISBN 9788070416587.

Mezi fáze životního cyklu destinace patří „*fáze objevení, fáze vtažení, fáze rozvoje, fáze konsolidace, fáze stagnace a fáze poststagnace.*“¹¹ Tyto fáze zde budou nyní podrobněji charakterizovány.

Obrázek 1: Fáze životního cyklu destinace

Zdroj: PÁSKOVÁ, Martina. *Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008, s. 73. ISBN 9788070416587.

Fáze objevení

Fáze objevení je počáteční fáze charakteristická nízkým počtem návštěvníků, kteří pochází většinou ze vzdálenějších oblastí od dané destinace, preferují cestovat neorganizovaně a láká je cestovní ruch s dobrodružnými motivy. Jejich návštěvy jsou nepravidelné a na daném území ještě není vybudována téměř žádná infrastruktura pro cestovní ruch. Rezidenti dané oblasti vnímají návštěvníky velmi pozitivně. Díky svým poznatkům, které tito návštěvníci předají dále, tak později dojde ke zvyšování návštěvnosti této destinace.

Fáze vtažení

Charakteristickým znakem této fáze je reakce rezidentů na pravidelné návštěvy dané oblasti zavedením poskytování služeb v cestovním ruchu. Vztah rezidentů k návštěvníkům a rozvoji cestovního ruchu je ještě převážně kladný, ale lze zde již vyzorovat i částečnou apatii.

¹¹ PÁSKOVÁ, Martina. *Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008, s. 75-79. ISBN 9788070416587.

Postupně začíná být využívána propagace dané destinace, dojde ke stanovení jejích hlavních zdrojových oblastí s čímž také souvisí sezónnost, která se postupně začíná projevovat.

Fáze rozvoje

V této fázi jsou již přesně stanoveny hlavní zdrojové oblasti destinace i její propagace nabývá na významu. Začíná se projevovat konkurence mezi zařízeními poskytujícími potřebné služby a dochází k umělému vytváření atraktivit, s čímž souvisí změny ve vzhledu území. Tento prudký rozvoj s sebou nese také negativní dopady na životní prostředí. Dochází k zavedení plánování rozvoje infrastruktury na národní nebo regionální úrovni s ohledem na velikost destinace. Počet návštěvníků v hlavní sezóně bývá vyšší než počet rezidentů a dojde ke změně typu nejčastějších návštěvníků. V počátcích této fáze se destinace začíná objevovat v balíčcích specializovaných cestovních kancelářích, na jejím konci již figuruje v nabídkách touroperátorů pro masový cestovní ruch.

Fáze konsolidace

Počet návštěvníků dané destinace v této fázi ještě roste, ale již dochází k výraznějšímu zpomalování tempa jeho růstu. Cestovní ruch se zde stává významným odvětvím, dochází zde k rozmachu velkých hotelových a restauračních řetězců na úkor malých podniků regionálního charakteru. Destinace je značně propagována a stává se cílem masových návštěvníků, které příliš nezajímá životní styl místních obyvatel, s čímž také souvisí postupná averze rezidentů k návštěvníkům. Destinace přestává být vyhledávána návštěvníky se zájmem o nevšední zážitky.

Fáze stagnace

Fáze stagnace je označována jako nejkritičtější, neboť právě v této fázi dojde k zásadnímu rozhodnutí o budoucím osudu destinace. Počet návštěvníků lze označit za nejvyšší ze všech fází, destinační management přestává zvládat řízení všech oblastí a dochází ke zhoršování jeho kvality. Dochází také ke snižování příjmů z cestovního ruchu, pracovníci z tohoto odvětví ztrácí motivaci a ostatní rezidenti jsou z masové návštěvnosti znechuceni. Celková negativa cestovního ruchu začínají převažovat nad celkovými pozitivy.

Fáze poststagnace

Poslední fázi lze rozdělit do 5. různých směrů, kam se destinace může dostat a to úpadek, pokles, stabilizace, adaptace a omlazení. Fáze úpadku souvisí se zhoršením životního prostředí a vyčerpáním potřebných zdrojů, také zde dochází ke ztrátě *genia loci*, což může být zásadní důvod úplného odklonu návštěvníků. Fáze poklesu je typická značným odklonem návštěvníků, ale ne úplným. Příčinou tohoto odklonu jsou ve většině případů nedostatečné investice a modernizace stávající infrastruktury. Ve fázi stabilizace se destinace vyrovnává s předcházejícím poklesem a udržuje si ač nižší, tak stabilní počet návštěvníků. Ve fázi adaptace dochází k určitým změnám v rozvoji cestovního ruchu a k přizpůsobení kapacit, což napomáhá k opětovnému mírnějšímu vzrůstu návštěvnosti. Nejpozitivnějšího vývoje dosáhne destinace, která se dostane do fáze omlazení. V této fázi jsou uskutečněny výrazné změny destinačního managementu a kapacit infrastruktury, povědomí potenciálních návštěvníků o dané destinaci se razantně změní. Touto fází začíná nový životní cyklus destinace.

1.1.4.2. Význam cestovního ruchu, jeho pozitivní a negativní vlivy

Cestovní ruch je důležitým odvětvím současné moderní společnosti. Do základní charakteristiky cestovního ruchu se řadí:

- „- *dočasnost změny místa stálého bydliště a dočasnost pobytu mimo něj*
- *nevýdělečný charakter cesty a pobytu*
- *vztahy mezi lidmi, jež cestovní ruch vyvolává.*“¹²

Z ekonomického hlediska ho lze chápat z jedné strany jako významnou součást spotřeby a z druhé naopak jako zdroj příležitostí v podnikání, čímž se stává významnou součástí ekonomik zemí. V souvislosti s cestovním ruchem působí na okolí mnoho pozitivních, ale i negativních vlivů, které zde budou podrobněji popsány.

Pozitivní vlivy

Pro to, aby převážily v cestovním ruchu právě jeho pozitivní vlivy, je nutné zabezpečit kvalitní destinační management. K nejčastějším pozitivním vlivům cestovního ruchu se

¹² INDROVÁ, Jarmila. *Cestovní ruch: [základy]*. Vyd. 2. přeprac. V Praze: Oeconomica, 2009, s. 11. ISBN 9788024515694.

řadí zmírňování nežádoucích restrukturalizačních dopadů na krajinu. Cestovní ruch také napomáhá částečně zabránit trendu ve vyliďňování venkova a zachovává její původní ráz. Dochází k investování do krajinného dědictví a kultura daného území se stává zajímavou nejen pro návštěvníky, ale i pro rezidenty. V neposlední řadě cestovní ruch přispívá k ochraně přírody v souvislosti s přírodními atraktivitami.

Negativní vlivy

V případě převážení negativních vlivů cestovního ruchu může dojít i k samotnému zániku destinace jako oblasti vhodné pro cestovní ruch. Díky cestovnímu ruchu dochází v dané lokalitě k zásadním přeměnám krajiny, původní atraktivita a atmosféra, která byla právě cílem některých návštěvníků se mění na pro rezidenty nevyužitelné turistické středisko. Zájmy a potřeby rezidentů se dostávají do konfliktů se zájmy a potřebami návštěvníků. Těmito negativními vlivy se také zabývá výše uvedený koncept životního cyklu destinace.

Následující tabulka se věnuje pozitivním a negativním vlivům mezinárodního cestovního ruchu ze sociokulturního hlediska.

Tabulka 1: Pozitivní a negativní vlivy mezinárodního cestovního ruchu

<u>Pozitivní vliv</u>	<u>negativní vliv</u>
Využití kultury jako atraktivita cestovního ruchu	
zvýšená podpora tradiční kultury a projevů etnické sounáležitosti	změny tradičních aktivit a řemesel v zájmu vyhovět „konzumní“ poptávce návštěvníků
revitalizace tradičního umění, festivalů a jazyka	znehodnocení a „inflace“ tradičních aktivit, degenerace místního jazyka, zásah do soukromí
Přímý kontakt mezi rezidenty a návštěvníky destinace	
přerušování negativních stereotypů	posílení negativních stereotypů a růst komercializace, zavlečení cizorodých prvků (včetně nemocí)
nárůst sociálních příležitostí (kontaktů s lidmi)	demonstrační efekt
Změny ve struktuře zaměstnanosti a ekonomické struktuře destinace způsobující změny v sociálním postavení	
nové ekonomické a sociální příležitosti potlačující sociální nerovnosti	napětí mezi rezidenty a návštěvníky i mezi rezidenty samotnými, nárůst sociální nerovnosti
Rozvoj a využívání zařízení cestovního ruchu	
více možností trávení volného času k relaxaci, sportovním a kulturním aktivitám pro rezidenty	ztráta přístupu rezidentů k místům a zařízením určeným k trávení volného času a odpočinku
Zvýšený počet populace vyžadující početnější a rozvinutější infrastrukturu	
podpora vzdělávacích, kulturních, sportovních a dalších zařízení zvyšujících kvalitu života rezidentů	přelidnění, dopravní kolaps, zvýšená kriminalita

Zdroj: PALATKOVÁ, Monika. *Mezinárodní cestovní ruch: analýza pozice turismu ve světové ekonomice : význam turismu v mezinárodních ekonomických vztazích : evropská integrace a mezinárodní turismus*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, s. 22-23. ISBN 978-80-247-3750-8.

V tabulce jsou uvedeny pozitivní a negativní vlivy mezinárodního cestovního ruchu vždy podle specifických oblastí cestovního ruchu. V každé oblasti je uveden stejný počet pozitivních i negativních vlivů, které proti sobě působí.

1.1.4.3. Důležité mezinárodní dokumenty týkající se udržitelného rozvoje cestovního ruchu

Na Problematiku udržitelnosti rozvoje cestovního ruchu je nezbytné nahlížet z komplexního dlouhodobého hlediska. První zmínky o pozornosti věnované této oblasti pochází z 80. let minulého století. Jedná se o dokumenty mezinárodního rozsahu, mezi které patří různé vícestranné úmluvy a další dokumenty celosvětového nebo evropského významu jako „*Agenda 21, Globální etický kodex cestovního ruchu a Agenda pro udržitelný a konkurenceschopný evropský cestovní ruch*.“¹³, které budou v následující části této diplomové práce podrobněji charakterizovány.

Agenda 21

Agenda 21 je dokument celosvětového významu, který byl přijat v roce 1992 na summitu OSN v Riu de Janeiru. Důležitého významu v tomto dokumentu nabývá místní veřejná správa, která by měla vytvářet dobré podmínky pro spolupráci a vzájemnou komunikaci. „*Kvalitní správa věcí veřejných, musí být (z pohledu OSN i EU) otevřená, transparentní a odpovědná veřejnosti, efektivní, umožňující účast veřejnosti na rozhodování a plánování a založená na partnerské spolupráci s ostatními společenskými sektory a respektující odborný pohled na věc.*“¹⁴

Mezi hlavní zásady Agendy 21 patří vysoká kvalita strategického plánování, kam spadá i systém financování, nepřetržitá komunikace s veřejností pro budování vzájemného partnerství. Pro sledování skutečných dopadů v územním rozvoji byly vytyčeny indikátory udržitelného rozvoje, které měří pracovní postup této agendy.

¹³ *Trvale udržitelný rozvoj cestovního ruchu*. 2015. Dostupné z: <https://akela.mendelu.cz/~xcoufalo/statnice/CR/specializace/12Trvale%20udrzitelny%20rozvoj%20cestovniho%20ruchu.doc>.

¹⁴ *Agenda 21. Místní agenda 21* [online]. 2015 [cit. 2015-01-11]. Dostupné z: <http://ma21.cenia.cz/Z%C3%A1kladn%C3%ADinformace/Agenda21/tabid/101/language/cs-CZ/Default.aspx>

Globální etický kodex cestovního ruchu

Globální etický kodex cestovního ruchu je soubor zásad v chování a činnostech pro podnikatele v odvětví cestovního ruchu, ale i pro samotné návštěvníky, vydaný UNWTO. Náplní tohoto kodexu je nastavení pravidel pro cestovní ruch v souladu se zodpovědností a udržitelností. Jako cíl tohoto dokumentu je vytyčena eliminace velké části negativních dopadů cestovního ruchu a maximalizace pro rezidenční obyvatelstvo destinací. Dokument se skládá z devíti článků, týkajících se pravidel pro návštěvníky, poslední část je o uplatnění pravidel v praxi.

Agenda pro udržitelný a konkurenceschopný evropský cestovní ruch

Agenda pro udržitelný a konkurenceschopný evropský cestovní ruch je dokument vydaný Evropskou komisí v říjnu v roce 2007. Hlavními cíli tohoto dokumentu jsou „*Ekonomická prosperita, sociální spravedlnost a soudržnost a ochrana životního prostředí a kultury*.“¹⁵ Pro dosažení cílů je nezbytné spravovat destinace cestovního ruchu udržitelně a to plánováním prostorového využití, učinit správná investiční rozhodnutí z hlediska infrastruktury a služeb, s tím souvisí také ohleduplné chování návštěvníků. Mezi způsoby dosahování cílů této agendy patří podpora sdílení znalostí, vyzdvižení destinací označených za vysoce kvalitní, využití evropských fondů pro financování a zřetel na udržitelnost a konkurenceschopnost pro politiky Evropské komise.

1.1.4.4. Šetrné formy cestovního ruchu

V současnosti se stávají formy ekologicky šetrného cestovního ruchu velmi oblíbenými. Podle přístupu k životnímu prostředí lze cestovní ruch rozdělit do dvou kategorií a to na „zelený“ cestovní ruch, jehož hlavní myšlenkou je ochrana přírody a šetrný přístup k životnímu prostředí a „motivační“ cestovní ruch, kdy se jedinec spíše rozhoduje na základě svých zájmů a potřeb než s ohledem na životní prostředí. V následující části budou popsány jednotlivé šetrné formy cestovního ruchu.

¹⁵ Agenda pro udržitelný a konkurenceschopný evropský cestovní ruch. *Evropa* [online]. 2008 [cit. 2015-01-11]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/enterprise/industry/l10132_cs.html

Venkovský cestovní ruch

Přestože je stejně jako ostatní podnikatelské činnosti i tato zaměřená na dosažení zisku, tak je v souladu s principy udržitelného rozvoje cestovního ruchu. Do oblasti venkovské turistiky je možné zařadit veškerý cestovní ruch, který se odehrává v prostředí venkova vyjma cestovního ruchu ve uzpůsobených rekreačních střediskách. Mezi typické znaky venkovské turistiky patří následující vlastnosti.

- „- ohleduplný (šetrný) vztah k přírodě i celému životnímu prostředí,*
- decentralizované ubytování s omezenou kapacitou,*
- komorní, téměř rodinné zázemí,*
- pochopení pro individuální aktivity návštěvníků a turistů,*
- rekreační pobyt v prostředí venkova (mimo oblasti rekreačních a turistických center),*
- symbióza se zemědělstvím (typická pro agroturistiku) znamená originální nabídku služeb cestovního ruchu.“¹⁶*

Provozování venkovského turistiky zmírňuje či dokonce odstraňuje negativní dopady masového cestovního ruchu.

Ekoturistika

Charakteristickým znakem ekoturistiky je šetrný přístup ke krajině a lidem, kteří ji obývají a její pozorování a obdivování, jednotná definice však neexistuje. Mezi činnosti spadající pod tento pojem se řadí aktivity jako pozorování divoké zvěře, návštěvy domorodého obyvatelstva a další výpravy s dobrodružnými motivy. V případě organizovaných zájezdů se jedná o malé vysoce specializované cestovní kanceláře, které v mnohých případech také spolupracují s destinačním managementem území, na která se uskutečňují jejich zájezdy. Ekoturistiku lze také označit v současnosti za nejrychleji rostoucí odvětví cestovního ruchu.

Agroturistika

Agroturistika spadá pod kategorii venkovského cestovního ruchu. Její provozování mají na starosti farmáři a jiní zemědělci, kterým tato forma cestovního ruchu zajišťuje vedlejší

¹⁶ *Destinační management a vytváření produktů v cestovním ruchu* [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj. Praha: Institut obchodu a cestovního ruchu, str. 57. 2006[cit. 2015-01-12]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/cc80193b-e4e8-4694-8a65-728df70a5fd8/GetFile14_2.pdf

příjem. Agroturistika je vhodná pro cestovní ruch rodin s dětmi, kdy se účastníci volně pohybují v celém objektu farmy, seznamují se s jejím chodem a mohou se také do některých prací zapojit. V některých případech bývá i součástí pobytu na farmě tématicky zaměřené stravování. Agroturistika tak nemá význam pouze pro jednotlivé provozovatele farem, ale i pro obec a region, kde se farma nachází.

Mezi další šetrné formy cestovního ruchu lze také zařadit chataření a chalupaření, cykloturistiku a hipoturistiku.

2. Charakteristika destinace Rumunsko

Rumunsko v současnosti nepatří k nejoblíbenějším a návštěvníky vyhledávaným destinacím pro výjezdový cestovní ruch. Podle teorie životního cyklu destinace lze Rumunsko v současnosti zařadit do fáze poststagnace. Před rokem 1989 bylo Rumunsko českými ale i dalšími evropskými turisty hojně navštěvováno, uplatňoval se zde nejčastěji rekreační cestovní ruch ve střediscích cestovního ruchu, po otevření dalších možností v cestování po roce 1989 Rumunsko přestalo být pro zahraniční návštěvníky zajímavé. Podle posledních zpráv z minulého roku 2014 publikovaných v *TTG Travel Trade Gazette*¹⁷ by se pro současný rok 2015 však Rumunsko mělo dostat mezi 10 nejlepších destinací podle poměru kvality a ceny, tudíž se do budoucnosti očekává adaptace či dokonce omlazení této destinace.

2.1. Základní charakteristika

Cílem této podkapitoly je charakterizovat Rumunsko z hlediska geografického, ekonomického a politického. Nejprve zde bude vymezena zeměpisná poloha a bude popsán jeho povrch, s čímž také souvisí rozmístění atraktivit v cestovním ruchu, kterým se z části věnuje následující podkapitola. Dále zde bude představena ekonomická a politická situace, ve které se v současnosti Rumunsko nachází.

2.1.1. Geografická charakteristika

Rumunsko se geograficky řadí do východní či jihovýchodní Evropy, mezi jeho sousední státy patří od západu Maďarsko, Srbsko, Bulharsko, Ukrajina a Moldavsko, tato hranice celkem měří 2 508 Km, jeho pobřeží u Černého moře je dlouhé 225 Km.¹⁸ Rozprostírá se na celkové rozloze 237 499 Km² ¹⁹, tudíž ho lze označit za největší stát jihovýchodní Evropy, téměř dvakrát tak velký jako Řecko.

¹⁷ Nejlepší destinace pro 2015. *TTG Travel trade gazette* [online]. 2014 [cit. 2015-02-07]. Dostupné z: <http://www.ttg.cz/nejlpsi-destinace-pro-2015/>

¹⁸ Rumunsko. *Celý svět* [online]. 2015 [cit. 2015-02-07]. Dostupné z: <http://www.celysvet.cz/rumunsko-statistika-info-stat-zeme-zemepis-cestovani>

¹⁹ JULER, Caroline. *Rumunsko*. Brno: Computer Press, 2008, s. 22. ISBN 978-80-251-2249-5.

Správně se Rumunsko dělí do 9. turistických regionů, které znázorňuje následující mapa. Pro místní rozvoj bylo však vytvořeno i jiné dělení, podle kterého se v Rumunsku nachází 8 regionů a to: „*Regiunea Vest, Regiunea Nord- Vest, Regiunea Centru, Regiunea Nord- Est, Regiunea Sud- Est, Regiunea Sud, Regiunea Sud- Vest, Bucuresti*“²⁰, do češtiny přeložené jako západní region, severozápadní region, centrální region, severovýchodní region, jihovýchodní region, jižní region, jihozápadní region a region Bukurešť. Dále se také Rumunsko člení do okresů, rumunsky „*judete*“, které nesou název ve většině případů podle nejdůležitějšího města na daném území, celkem je jich v Rumunsku 41 plus hlavní město Bukurešť.²¹

Obrázek 2: Rozdělení Rumunska na turistické regiony

Zdroj: Regiuni turistice. *Romanian holidays* [online]. 2015 [cit. 2015-02-07]. Dostupné z: http://www.romanian-holidays.ro/Regiuni_Turistice-ro-p-3.html

Podle nedávného měření k datu 1.12. 2014 v Rumunsku trvale žije 19 646 991 obyvatel.²² Přestože v Rumunsku v porovnání s ostatními evropskými zeměmi poměrně mnoho obyvatel žije na venkově a venkovský způsob života je neodmyslitelnou součástí rumunského folklóru, tak v současnosti nadpoloviční většina všech obyvatel má své trvalé bydliště ve městech.

²⁰ Târgu-Mureșul nu va fi capitală de regiune, indiferent de varianta aleasă de guvernanti. *Adevarul* [online]. 2013 [cit. 2015-02-07]. Dostupné z: <http://adevarul.ro/locale/targu-mures/targu-muresul-nu-capitala-regiune-indiferent-varianta-aleasa-guvernanti-1-5112627f4b62ed5875e052f9/index.html>

²¹ Romania: lista judetelor, resedintelor, prefixelor si indicativelor auto. *Nutritionist Cluj* [online]. 2011 [cit. 2015-02-07]. Dostupné z: <http://www.nutritionistcluj.ro/romania/informatii-utile/lista-judete-resedinte-prefix-indicativ-auto-romania-2011/>

²² Populatia Romaniei la 1 decembrie 2014. *Demograf* [online]. 2015 [cit. 2015-02-07]. Dostupné z: <https://demografitti.wordpress.com/tag/cati-locuitori-are-romania/>

S hustotou zalidnění 82 obyvatel na km² je Rumunsko 101. nejhustěji osídlenou zemí na světě.²³ V případě národnostního složení zaujímají „89,5% Rumuni, 6,6% Maďaři, 2,5% Romové, 0,3 % Němci, 0,3% Ukrajinci.“²³, v oblasti Banátu jsou některé vesnice osídlené i původně českým obyvatelstvem.

Necelou polovinu rumunského území zaujímají přírodní ekosystémy, čtvrtinu celkového území pokrývají lesní porosty. Polovinu z těchto lesů lze označit jako člověkem nedotčenou, díky čemuž právě v Rumunsku žije široké spektrum různých druhů živočichů. Povrch Rumunska je velmi hornatý, mezi významná rumunská pohoří patří „*Apuseni-Bihor, Banát- Semenici, Bucegi, Făgăraș, Harghita, Maramureș, Retezat, Vrancea*.“²⁴, které s ostatními pohořími tvoří významnou část Karpat. Nejvyšší horou je Moldoveanu s nadmořskou výškou 2 554 m.n.m.²³, která se nachází v pohoří Făgăraș.

2.1.2. Ekonomická charakteristika

„*Stejně jako ostatní země střední a východní Evropy bylo i Rumunsko čtyřicet let součástí socialistického bloku, kde hospodářství bylo založeno na plánování bez respektování tržních principů.*“²⁵ Po roce 1989 došlo ke značnému poklesu v hospodářské aktivitě právě díky změně ekonomického systému, s tím souvisel také pokles životní úrovně obyvatel, který trval až do roku 2000, kdy opět začalo docházet k jejímu růstu. Počátkem 90. let se také Rumunsko potýkalo s problémem hyperinflace, která se v některých letech přibližovala dokonce až 250%, od roku 1998 opět docházelo k jejímu snižování, až se dostala na přijatelnou hodnotu.

Podle zhodnocení hospodářského vývoje za minulý rok 2014 došlo v ekonomice Rumunska k následujícím změnám jako snížení příspěvku na sociální zabezpečení o 5%²⁶ a došlo ke snížení daně ze speciálních konstrukcí jako jsou sloupy na větrné turbíny, z druhé strany byly však zavedeny daně ze sloupů elektrického vedení a byly zvýšeny daně z pohonných hmot.

²³ Geografie Rumunska. *Dovolená v Rumunsku* [online]. 2015 [cit. 2015-02-07]. Dostupné z: <http://dovolenavrumunsku.cz/o-rumunsku/geografie-rumunska/>

²⁴ Rumunsko - přehled pohoří. *Karpaty* [online]. 2008 [cit. 2015-02-08]. Dostupné z: <http://www.karpaty.net/rumunsko/rumunsko.htm>

²⁵ Ekonomická charakteristika. *Rumunština* [online]. 2015 [cit. 2015-02-08]. Dostupné z: http://www.rumunstina.eu/rumunsko.html#_Toc249275961

²⁶ Rumunsko: Ekonomická charakteristika země. *Businessinfo* [online]. 2014 [cit. 2015-02-09]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/rumunsko-ekonomicka-charakteristika-zeme-18755.html>

Míra inflace se snížila na 3,4% a ekonomický růst dosahoval hodnoty 2,3%.²⁶ Průmyslová produkce vzrostla přibližně o 10%, její ceny poklesly o necelé procento. Jako ekonomicky nejsilnější okresy byly označeny Bucuresti, Cluj, Timis, Arges, Ilfov, naopak za nejslabší se dají považovat Botosani, Mehedinti, Covasna, Calas- Severin a Vaslui. Po uplynutí první poloviny roku 2014 Rumunská národní banka uveřejnila tvrzení, že Rumunsko splňuje již všechna nezbytná kritéria pro zavedení platby eurem. Samotné zavedení eur se předpokládá však až v roce 2019, v Rumunsku musí dojít ke zlepšení strukturálních reforem, více státních podniků by mělo být privatizováno, pružnost pracovního trhu zvýšena a deregulace cen energií dokončena.

Tabulka 2: Základní makroekonomické ukazatele Rumunska za posledních 6. let

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
HDP (mld. EUR)	136,9	115,9	121,8	136,52	132,01	142
HDP na obyv. (EUR)	6491	5390	5660	6384,1	6933,5	7280
Reálný růst HDP (%)	7,1	-7,1	-1,2	2,5	0,2	3,5
Míra inflace (%)	7,9	5,6	6,1	5,8	3,4	4,0
Míra nezaměstnanosti (%)	4,4	7,8	6,9	5,1	5,59	7,3
Export (mld. EUR)	33,63	29,04	37,25	45,02	45,04	49,56
Import (mld. EUR)	56,34	38,79	46,71	54,74	54,60	55,26
Zahraniční dluh (mld. EUR)	51,8	65,8	72,0	98,57	99,1	76,9

Zdroj: Rumunsko: Ekonomická charakteristika země. *Businessinfo* [online]. 2014 [cit. 2015-02-09]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/rumunsko-ekonomicka-charakteristika-zeme-18755.html>

Podle výše uvedené tabulky došlo za posledních uveřejněných 5 let k celkovému nárůstu HDP i HDP na obyvatele, v roce 2009 byl u obou těchto hodnot zaznamenán propad, který však byl v roce 2012 téměř vyrovnán a v roce 2013 převýšen. Procentuální růst HDP lze označit za kolísavý s rostoucí tendencí, přesto však ještě v roce 2013 chybí poměrně mnoho k dosažení hodnoty před krizí v roce 2008. Míra inflace vykazovala sestupnou tendenci, až v posledním měřeném roce 2013 došlo k vzrůstu o necelé jedno procento. Míra nezaměstnanosti dosahovala kolísavých hodnot, hodnotu pro poslední měřený rok 2013 lze označit za druhou nejvyšší pro dané období. Po celé měřené období lze Rumunsko celkově označit za zemi dovážející, od roku 2010 až do konce měření byl každoročně zaznamenán nárůst exportů,

²⁶ Rumunsko: Ekonomická charakteristika země. *Businessinfo* [online]. 2014 [cit. 2015-02-09]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/rumunsko-ekonomicka-charakteristika-zeme-18755.html>

importy ve stejném období také celkově vzrostly, ale celkový rozdíl mezi importy a exporty se každoročně zmenšuje. Zahraniční dluh se od začátku tohoto období až do roku 2012 každoročně prohluboval, v roce 2013 však došlo k jeho významnějšímu snížení o více než 20 mld. eur.

Průměrná výše mzdy dosahuje v Rumunsku podle dat měřených v říjnu v roce 2014 pouze 1500 RON, což je v přepočtu pouze necelých 10 000 CZK, zatímco cenová hladina výrobků a služeb je v Rumunsku přibližně stejná jako v České republice. Mnoho Rumunů tak cestuje za prací do ostatních evropských zemí, jedná se přibližně o hodnotu téměř 3 milionů pracovníků. Mezi země, kam nejčastěji Rumuni cestují za prací patří Itálie, Španělsko, Francie, Německo a v poslední době převážně Velká Británie.

Významným problémem Rumunska v současnosti je stárnutí populace. V rámci Rumunska tak pracují pouze 4 milióny obyvatel, zatímco počet ekonomicky neaktivních seniorů dosáhl hodnoty 6 miliónů.²⁷ Migrace takového počtu obyvatel má negativní aspekty pro samotné Rumunsko v podobě odlivu kvalifikovaných pracovních sil, ale ani absence méně kvalifikovaných pracovníků není prospěšná. V případě imigračních zemí EU tak dochází z druhé strany k problémům jako obavy ze zanesení chudoby, obsazení pracovních míst pro domácí, nízká úroveň integrace migrantů, díky které by později mohlo docházet ke zvyšování sociálního napětí.

2.1.3. Politická situace

„V souladu s ústavou schválenou v r. 1991 referendem a novelizovanou v r. 2003 je Rumunsko republikou. V čele země stojí prezident s poměrně silnými pravomocemi volený přímo na pětileté období a maximálně na dvě po sobě následující období.“²⁸

²⁷ Volný pohyb pracovníků v Evropské unii v kontextu novelizované směrnice o vysílání pracovníků. *Migrace online* [online]. 2014 [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: <http://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/volny-pohyb-pracovniku-v-evropske-unii-v-kontextu-novelizovane-smernice-o-vysilanych-pracovnicich>

²⁸ Rumunsko: Vnitropolitická charakteristika. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2015 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: V souladu s ústavou schválenou v r. 1991 referendem a novelizovanou v r. 2003 je Rumunsko republikou. V čele země stojí prezident s poměrně silnými pravomocemi volený přímo na pětileté období a maximálně na dvě po sobě následující období.

Pozice prezidenta je relativně silná, ale za předpokladu většinového hlasování parlamentu může dojít k jeho odvolání. Současný rumunský prezident je Klaus Iohannis, příslušník německého etnika žijícího v Rumunsku, bývalý starosta města Sibiu, vedoucí Národní liberální strany *Partidul Național Liberal* ²⁹, který byl zvolen ve druhém kole hlasování po uplynutí druhého funkčního období předchozího prezidenta Traiana Băsescu.

Rumunský lid do něj vkládá velké naděje na změnu současné situace v Rumunsku a to právě díky jeho záslužným činům jako starosty pro město Sibiu, kdy se díky jeho zásluze právě toto město stalo v roce 2007 Evropským hlavním městem kultury, a jeho odhodlání pro boj s korupcí. Při prvním kole v listopadu 2014 se voleb účastnilo pouze 53,17 % ³⁰ ze všech oprávněných voličů.

Bývalý prezident Traian Băsescu nebyl příliš oblíbený, jeho hodnocení dosahovalo pouze 15% ³¹ a proti jeho vládě se několikrát konaly demonstrace, nejvýznamnějšího charakteru v zimě v roce 2012. Jednalo se o demonstraci proti radikální úsporné politice rumunské vlády pro splacení úvěru z Mezinárodního měnového fondu. Došlo ke zmrazení důchodů, zvýšení DPH a snížení úřednických mezd téměř o čtvrtinu s tím, že rumunská vláda na následující období plánovala další úsporná opatření.

Parlament se skládá ze dvou komor Poslanecké sněmovny a senátu, obě komory jsou přibližně stejně kompetentní. „*Prezident designuje předsedu vlády a na základě hlasování o důvěře v parlamentu jmenuje vládu. V případě, že vláda nezíská v parlamentu důvěru během 60 dnů, nebo je jí dvakrát odmítnuta, může prezident rozpustit parlament (s výjimkou 6 posledních měsíců funkčního období prezidenta).*“³² Další úlohou prezidenta je uzavírání mezinárodních dohod, které však musí být též ratifikovány parlamentem. Mezi jeho pravomoci patří vypsání referenda, vyhlášení mobilizace nebo výjimečného stavu.

²⁹ Klaus Iohannis este, oficial, președintele PNL. *Deutsche Welle* [online]. 2015 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: <http://www.dw.de/klaus-iohannis-este-oficial-prezidentul-pnl/a-17799685>

³⁰ Rumunský prezident překročil nebezpečnou hranici. *Hlas Ruska* [online]. 2013 [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: http://czech.ruvr.ru/2013_08_17/Rumunsky-prezident-prekrocil-nebezpecnou-hranici/

³¹ Prezidentské volby v Rumunsku 2014. *Institute of international relations Prague* [online]. 2014 [cit. 2015-02-23]. Dostupné z: <http://www.iir.cz/en/article/prezidentske-volby-v-rumunsku-2014>

³² Rumunsko: Vnitropolitická charakteristika. *Businessinfo* [online]. 2014 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/rumunsko-vnitropoliticka-charakteristika-18753.html>

2.2. Cestovní ruch Rumunska

Podle mnohých pramenů má Rumunsko velký potenciál pro rozvoj příjezdového cestovního ruchu především proto, že jeho krajina je velmi různorodého charakteru. Jsou zde příhodné podmínky jak pro klasický rekreační cestovní ruch na rumunském pobřeží, vysokohorskou turistiku díky velmi hornatému povrchu vnitrozemí, kde se nachází převážná část Karpat, s čímž bezprostředně souvisí cestovní ruch orientovaný na poznání přírodního prostředí a cestovní ruch s dobrodružnými motivy.

Také mnoho historických měst láká příznivce kulturně- poznávacího cestovního ruchu do svých center. V rámci celého Rumunska se každoročně od února do listopadu konají v malých i velkých městech několikadenní slavnosti „Zilele oraşului“³³ v doslovném překladu „dny města“, kdy se v takovém oslavujícím městě konají koncerty rumunských lidových, ale i populárních hudebníků a trhy s převážně různými tradičními pochutinami, ale i jinými regionálními produkty. Nejen ve městech, ale převážně na venkově si Rumunsko zachovalo svoje tradice a zvyky, které jako jedna z mála evropských zemí v současnosti dodržuje a to v rámci všech generací.

2.2.1. Atraktivita v cestovním ruchu

Rumunsko nabízí svým návštěvníkům různorodé atraktivita, které budou v této části podrobněji charakterizovány. „*I když není Rumunsko tak chudé jako Albánie či země bývalého sovětského svazu, přesto patří k turisticky nejnáročnějším zemím východní a střední Evropy.*“³⁴ Již několik let se očekává významnější rozvoj cestovního ruchu v Rumunsku, ke kterému zatím stále podle loňských informací z roku 2014 nedošlo. V následující kapitole této diplomové práce budou důvody neuskutečnění tohoto rozvoje podrobněji rozebrány. Atraktivita v Rumunsku lze charakterizovat z dvou úhlů pohledu. Prvním z nich je rozdělení podle již výše uvedených typů cestovního ruchu, které bude

³³ Zilele oraşelor în anul 2014. Tudor Gheorghe [online]. 2014 [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://tudorgheorghe.info/zilele-oraselor-in-anul-2014/>

³⁴ BURFORD, Tim a Norm LONGLEY. *Rumunsko: [turistický průvodce]*. Vyd. 3., aktualiz. Překlad Helena Mahelová, Dalibor Mahel. Brno: Jota, 2009, xxiv, 453 s., [8] s. barev. obr. příl. Livingstone - průvodci. ISBN 978-80-7217-644-1.

provedeno nejprve a druhým rozdělení podle turistických regionů, sloužící především potenciálním návštěvníkům, když se rozhodují, jakou oblast navštíví, které bude uvedeno v závěru této části.

2.2.1.1. Atraktivita podle druhů

Rumunsko je země s potenciálem pro rozvoj mnoha typů cestovního ruchu, což se odvíjí od atraktivit, které daná země může poskytnout. V této části budou rumunské atraktivita analyzovány podle druhů a typu cestovního ruchu a to přímořská rekreace, kulturně-historické atraktivita, vysokohorská turistika a další přírodní atraktivita, lázeňství a venkovský cestovní ruch.

Přímořská rekreace

Délka rumunského černomořského pobřeží dosahuje 244 Km³⁵, lze ho rozdělit na dvě části a to na Dunajskou deltu a okolí v severní části a plážemi, vysokými břehy a zátokami v jižní části, která je vhodná pro přímořskou rekreaci. Následující obrázek znázorňuje právě tuto část rumunského pobřeží.

Obrázek 3: Mapa jižní části rumunského pobřeží Černého moře

Zdroj: Cazare Vile si Pensuni la Mare si Munte. Cazare Mare. Discutii despre Oferte Cazare Mare si Munte. *Vile on-line* [online]. 2015 [cit. 2015-03-07]. Dostupné z: <http://www.vileonline.ro/cazare/harti-litoral/>

³⁵ Constanta a Mamaia - Rumunsko. *Ingema* [online]. 2014 [cit. 2015-03-07]. Dostupné z: <http://www.ingema.net/in2001/clanek.php?id=1004>

Mezi letoviska, která jsou známá mezi Čechy narozenými před rokem 1989 patří jednoznačně Mamaia a Mangalia. V současnosti je právě Mamaia téměř ojedinělou přímořskou destinací, kde je možné setkat se s zahraničními turisty a to převážně v rámci organizovaných zájezdů. Mezi nejvýznamnější atraktivity v Mamaii patří aquapark *Aqua Magic waterpark* a kabinková lanovka *Telegondola* dlouhá přibližně 2 km, jejíž trasa se nachází mezi jižním koncem Mamaii a jejím středem.

Další letoviska oblíbená především mezi domácími rumunskými návštěvníky jsou Costinești a Vamă Veche. Costinești je město proslulé svou oblibou především mezi mladými v souvislosti s velkou četností diskoték, nejznámější z nich je *Megadiscoteca Tineretului*, kde se v letní sezóně každý večer pořádají koncerty rumunských populárních hudebníků. Dalším důvodem, proč je právě toto letovisko oblíbené mezi mladými jsou dostupnější ceny ubytování, stravování, nákupů a dalších služeb. Nejčastější formou ubytování je zde ubytování v soukromí, které zde nabízí téměř každý rezident.

Kulturně historické atraktivity

Snad nejznámější rumunskou atraktivitou celkově je zahraničními turisty hojně navštěvovaný hrad *Bran*, řečený „*Drákulův hrad*“, který se nachází v regionu Transylvánie nedaleko města Braşov, které je také proslulé svým středověkým historickým centrem, kde je možné navštívit mnoho muzeí, ale také kostelů nebo jiných sakrálních staveb, nebo vyjet lanovkou na horu *Muntele Tâmpa*, která se tyčí 360 m³⁶ nad Braşovem a poskytuje tak návštěvníkům velkolepý výhled na město.

Mezi další historicky významná města patří hlavní město Bukurešť, přestože převážná část jeho historického centra byla zničena za druhé světové války. Asi nejznámější atraktivitou tohoto města je Palác parlamentu, který se označuje za třetí největší administrativní budovu světa a byl vystaven v 80. letech 20. století na příkaz diktátora Ceauşesca. Neméně historicky významným a druhým největším městem Rumunska je město Cluj, které lze označit za ekonomické a kulturní centrum Transylvánie. Dále také patří mezi turisticky zajímavá města Sibiu a Sigişoara, umístěné též v Transylvánii, Timişoara v Banátu nebo poutní město Iaşi v Moldávii.

³⁶JULER, Caroline. *Rumunsko*. Brno: Computer Press, c2008, s. 145. ISBN 978-80-251-2249-5.

Vzhledem k tomu, že Rumunsko patří v rámci Evropy k zemím, kde i dnes hraje náboženství velice významnou roli, lze na jeho území najít nespočetné množství kostelů, klášterů a jiných sakrálních staveb. Převážná většina Rumunů jsou křesťané pravoslavní a tak i většina těchto staveb slouží k liturgickým účelům tomuto náboženství. K dalším náboženským menšinám patří i římsí a řečtí katolíci nebo protestanti. Mezi nejvýznamnější sakrální stavby tak lze zařadit mnoho klášterů jako „*Mănăstirea Voroneț, Mănăstirea Sucevița, Mănăstirea Sfinții Trei Ierarhi, Mănăstirea Putna, Mănăstirea Neamț.*”³⁷

Vysokohorská turistika a další přírodní atraktivity

Nejpříhodnějším územím pro vysokohorskou turistiku je jednoznačně region Transylvánie, kde se rozprostírá hned několik pohoří tvořící dohromady Karpaty. Mezi nejzajímavější z nich patří Bucegi, Făgăraș, Retezat, Călimani a Apușeni. V rámci pohoří Bucegi je nejvýhodnější zvolit si jako výchozí místo pro horské túry města Sinaia, Bușteni nebo Predeal. Mezi nejnavštěvovanější místa tohoto pohoří patří jeskyně *Peștera Ialomiței*, přírodní skalní útvary *Sfinxul* a *Babele* nebo Kříž hrdinů *Crucea Eroilor Neamului*, v rámci Evropy známý svou výškou 28 m a svou masivností, který je umístěn na vrcholu *Caraiman* v nadmořské výšce 2 291 m.n.m.³⁸ Făgăraș je příznivci vysokohorských túr z různých zemí nejvíce vyhledávaným pohořím. Je zde k vidění přes 70 jezer ledovcového původu a pohoří je také domovem velkého počtu divoké zvěře, převážně hnědých karpatských medvědů. V tomto pohoří se také nachází nejvyšší rumunská hora *Moldoveanu*.

Neméně zajímavou přírodní atraktivitou je rozsáhlé území Dunajské delty rozkládající se na ploše téměř 500 Km². V roce 1990 bylo toto území vyhlášeno biosférickou rezervací a následujícího roku se stalo součástí světového dědictví UNESCO.³⁹ Toto území je však turisticky velmi náročné. V případě neorganizovaného cestovního ruchu je zapotřebí získat

³⁷ TOP 14 MĂNĂSTIRI DIN ROMÂNIA (PARTEA A 2-A). *Topu* [online]. 2012 [cit. 2015-03-07]. Dostupné z: <http://topu.ro/top-14-manastiri-din-romania-partea-a-2-a/>

³⁸ Obiective turistice din Muntii Bucegi <http://muntii-bucegi.ro/atractii/>. *Muntii Bucegi* [online]. 2015 [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: <http://muntii-bucegi.ro/atractii/>

³⁹ BURFORD, Tim a Norm LONGLEY. *Rumunsko*. Vyd. 3., aktualiz. Brno: Jota, 2009, s. 346. Livingstone - průvodci. ISBN 978-80-7217-644-1.

povolení pro pobyt na tomto území ve městě Tulcea a zajistit si terénní vozidlo, které překoná značnou bahnitost zdejších silnic a cest, neboť převážná část tohoto území jsou vodní plochy. Dunajská delta je domovem chráněných druhů živočichů, především různého ptactva.

Lázeňství

Rumunsko patří spolu s Bulharskem, Polskem a Pobaltskými zeměmi mezi oblasti, které se z hlediska lázeňství dynamicky rozvíjí. Ve srovnání s jinými evropskými zeměmi jako např. Francií, Itálií nebo i Maďarskem zde však lázeňství nemá tak silnou tradici a odbornost týkající se léčebných postupů.

Mezi nejvýznamnější rumunské lázně patří Sovata, nacházející se v Transilvanii, toto město bylo poprvé zmíněno již v roce 1597 a městem lázeňským se stalo v roce 1850.⁴⁰ Tyto lázně jsou umístěné v nadmořské výšce okolo 1 600 m.n.m. a důležitou roli zde hraje Medvědí jezero *Lac Ursu* díky slané termální vodě známé pro její léčebné účinky především v případě revmatických nebo gynekologických onemocnění. Současně největším rumunským lázeňským rezortem jsou Băile Felix v blízkosti města Oradea a nedaleko maďarské hranice. Stejně jako Sovata, i tyto lázně disponují zdroji léčebných pramenů bohatých na různé druhy minerálů vhodných pro léčbu podobných onemocnění jako lázně Sovata. V okolí lázní Băile Felix je možné ubytovat se v mnoha hotelích nebo penzionech.

K rumunským lázeňským místům se řadí také některá přímořská města a osady jako Eforie Nord nebo Mangalia, díky přítomnosti okolního jezera s léčivou vodou *Techirghiol* a svými léčebnými účinky známým přímořským klimatem.

Venkovský cestovní ruch

Jak již bylo na 6. straně této kapitoly zabývající se v Rumunskem jako destinací v cestovním ruchu uvedeno, tak stále mnoho obyvatel Rumunska ještě dnes žije na vesnicích tradičním způsobem života, kdy téměř každá rodina vlastní menší statek, kde pěstuje různé zemědělské plodiny a chová různá hospodářská zvířata.

⁴⁰ Medical Spas. *Romania: Explore the Carpathian garden* [online]. 2015 [cit. 2015-03-09]. Dostupné z: <http://romaniatourism.com/spas.html>

Samozřejmostí je výroba domácího sýra, zakysané smetany, špekáčků a dalších potravin. V souvislosti s významnou rolí pravoslavného náboženství Rumuni dodržují a náležitě oslavují nejen náboženské svátky. Důležité části lidského života jako narození dítěte a jeho křtiny, svatba, ale i úmrtí a pohřeb vždy provází mnoho tradičních zvyklostí. Rumunsko tak lze označit jako zemi s obrovským potenciálem pro rozvoj venkovského cestovního ruchu mezinárodního charakteru.

2.2.1.2. Atraktivita podle turistických regionů

V této části budou uvedeny atraktivita cestovního ruchu podle turistických regionů, ve kterých jsou umístěny. Regiony jsou zde řazeny od jihovýchodních k severozápadním.

Dobrogea

Dobrogea je jediným rumunským regionem, který má přístup k Černému moři, tudíž je svou geografickou polohou předurčen k přímořské rekreaci v již výše uvedených střediscích, některé z nich mají též předpoklady pro rozvoj lázeňského cestovního ruchu jako Eforie Nord nebo Mangalia. To ale není zdaleka vše z hlediska atraktivit tento region nabízí. Je zde také rozsáhlá přírodní rezervace Dunajské delty v severní části rumunského pobřeží. Na území mezi Constanța a Dunajskou deltou je možné navštívit nejvýznamnější rumunské archeologické naleziště Histria, spojenou s řeckou, římskou a byzantskou kulturou již z období 7. století př. n.l. po 7. století n.l.⁴¹

Muntenia

V Muntenii je z hlediska kulturně- historických atraktivit možné navštívit především hlavní město Bukurešť, ale zajímavá jsou i města jako Târgoviște nebo Curtea de Argeș, která po určitá období byla označena za hlavní města tohoto regionu. Na hranice tohoto regionu zasahují části karpatských pohoří jako Bucegi nebo Făgăraș.

Oltenia

Krajina, která je charakteristická pro tento region je velmi různorodá, převážnou část tohoto území tvoří nížiny, jejichž klima je podobné Středozemnímu, ale do severních částí

⁴¹ JULER, Caroline. *Rumunsko*. Brno: Computer Press, 2008, s. 225, ISBN 978-80-251-2249-5.

regionu zasahují karpatská pohoří. Tato oblast je také proslulá velkým počtem pravoslavných klášterů, ale je zde situována též chráněná krajinná oblast *Domogled*, kde jsou umístěny lázně Băile Herculane. Z hlediska historie umění je významným město Târgu Jiu, jako rodiště umělce Constantina Brâncușiho, kde je možné spatřit jeho sochařské dílo „*Coloana fără sfârșit*” v překladu Nekonečný sloup.

Transilvania

Transilvanii lze považovat za turisticky nejzajímavější region v Rumunsku umístěný přímo ve středu vnitrozemí. Nejen, že je zde možné navštívit mnoho historických měst jako Cluj, Aiud, Alba Iulia, Sibiu, Sighișoara, Târgu Mureș nebo Brașov, ale rozprostírá se zde také převážná část karpatských pohoří jako Făgăraș, Retezat, Apușeni, Rodnei či Călimani, která jsou velmi příhodná pro vysokohorskou turistiku, ale také pro pozorování zde žijící divoké zvěře. V tomto regionu mohou turisté také navštívit nedaleko města Brașov turisticky známý „Draculův hrad“ *Bran*.

Moldova a Bucovina

Tyto regiony jsou z ekonomického hlediska vnímány jako opožděnější oproti jiným, z druhé strany se však právě zde nejvíce zachovaly lidové tradice. Severnější část této oblasti je též proslulá významnými kláštery jako *Mănăstirea Voroneț*, *Mănăstirea Sucevița*, *Mănăstirea Putna* a *Mănăstirea Neamț* a na středovýchodě poblíž hranice s Moldavskem leží nejen nábožensky významné město Iași, kde byla také založena první rumunská univerzita.

Maramureș

Maramureș je regionem proslulým svými hojnými lesními porosty a truhlářským uměním jeho obyvatel, s čímž také souvisí četnost dřevěných kostelů na tomto území. Největším městem této oblasti je Baia Mare, známé pro svou minulost jako těžební centrum. Dnes je zde možné navštívit mnoho muzeí, zabývajících se touto tematikou. Další zajímavostí související se zdejším folklórem je „*Cimitir Vesel*” v překladu veselý hřbitov ve vesnici Săpanța, jehož účelem bylo odlehčení tématu smrti veselými příběhy psanými na mohyle, ze života lidí, kteří zde byli pohřbeni.

Banat a Crișana

Západní regiony spojuje společná historie z období nadvlády Maďarů, Turků nebo Habsburků, s čímž také v současnosti souvisí početné maďarské menšiny, žijící dnes ve městech a vesnicích těchto regionů. V těchto regionech jsou k vidění historická města jako Timișoara, Arad, Oradea nebo Satu Mare a pro české návštěvníky je oblast Banatu zajímavá také díky českým vesnicím, které v 19. století obsadili kolonisté pocházející z českých zemí. Nedaleko města Oradea jsou situovány též nejnavštěvovanější rumunské lázně Băile Felix.

2.2.2. Příjezdový cestovní ruch

Příjezdový cestovní ruch lze vymezit jako „*příjezdy zahraničních návštěvníků do dané země*“⁴² neboli „*cestovní ruch do dané země realizovaný obyvateli jiných zemí.*“⁴³ Ve vztahu k platební bilanci dané země se potom jedná o „*zahraniční cestovní ruch aktivní*“⁴², protože jeho konečný efekt je zvýšení deviz v platební bilanci země, což lze v tomto kontextu označit za kladný vliv.

Statistické údaje pro příjezdový, ale i domácí cestovní ruch byly pro tuto diplomovou práci získány z webových stránek rumunského statistického úřadu *Institutul Național de Statistica*⁴⁴, jedná se o instituci veřejného sektoru, jejíž činnost je financována státem.

V následující tabulce jsou uvedena data týkající se příjezdového cestovního ruchu Rumunska za posledních uplynulých 9. let od roku 2006 do roku 2014. Tabulka zahrnuje údaje jako celkový počet příjezdů, celkový počet přenocování, změna celkových příjezdů oproti předchozímu roku a změna celkového počtu přenocování oproti předchozímu roku. Celkové počty jsou uvedeny v tisících návštěvníků, změny jsou uvedeny v procentech.

⁴² INDROVÁ, Jarmila. *Cestovní ruch: [základy]*. Vyd. 2. přeprac. V Praze: Oeconomica, 2009, str. 22, ISBN 9788024515694.

⁴³ [MARTINA PÁSKOVÁ, Josef Zelenka]. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002, str. 458, ISBN 8023901524.

⁴⁴ Prezentare generala. *Institutul National de Statistica* [online]. 2011 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://www.insse.ro/cms/ro/content/prezentare-general>

Tabulka 3: Základní ukazatele příjezdového cestovního ruchu Rumunska v letech (2006-2014)

rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
celkový počet příjezdů	1379,9	1550,9	1465,9	1275,6	1343,1	1514,8	1653,4	1714,5	1911,8
celkový počet přenocování	3242,1	3586,4	3359,3	3359,3	2755,1	3063,0	3291,5	3471,2	3762,4
meziroční změna v počtu příjezdů	-	12,4	- 5,5	- 13,0	5,6	12,8	9,1	3,7	11,5
meziroční změna v počtu přenocování	-	10,6	- 6,3	- 20,6	3,7	11,2	7,5	5,5	8,4

Zdroj: Turism. *Institutul National de Statistica* [online]. 2015 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://www.insse.ro/cms/ro/content/turism>

Dle výše uvedených dat měl cestovní ruch nerezidentů do Rumunska za posledních měřených 9 let mimo léta 2008 a 2009 vzestupnou tendenci. K nejvyššímu nárůstu návštěvníků i počtu přenocování došlo v roce 2011, druhý nejvyšší nárůst byl zaznamenán ještě před krizí v roce 2007 a ke třetímu nejvyššímu nárůstu došlo v loňském roce 2014, což signalizuje, že zahraniční návštěvníci se opět do Rumunska vracejí.

Podrobnějšímu členění zahraničních návštěvníků podle kontinentů se zabývá níže znázorněná tabulka. Jedná se o Evropu, která je zde ještě rozdělena na Evropskou unii, Asii, Severní Ameriku, Jižní Ameriku a Afriku. Toto podrobnější členění návštěvníků provedl *Institutul Național de Statistica*⁴⁴ až v letech 2012- 2014, tudíž zde budou uvedena až tato léta. Data jsou uvedena v tisících návštěvníků.

Tabulka 4: Členění návštěvníků podle kontinentů

rok	2012	2013	2014
Evropa	1344,2	1381,0	1475,4
- z toho EU	1158,3	1184,1	1261,2
Asie	146,3	166,4	225,4
Severní Amerika	103,7	105,6	131,6
Jižní Amerika	12,7	12,0	15,6
Afrika	14,1	13,8	18,5

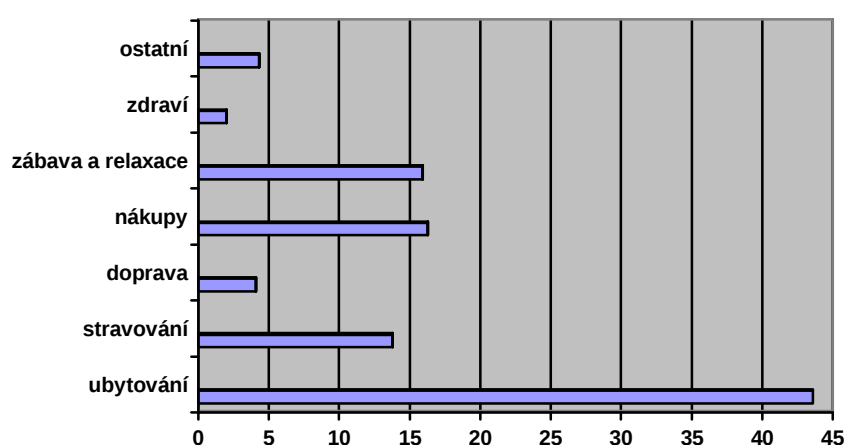
Zdroj: Turism. *Institutul National de Statistica* [online]. 2015 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://www.insse.ro/cms/ro/content/turism>

⁴⁴ Prezentare generala. *Institutul National de Statistica* [online]. 2011 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://www.insse.ro/cms/ro/content/prezentare-general>

Největší počet návštěvníků pocházel z EU, v roce 2014 se z celkového počtu návštěvníků pocházejících z EU jednalo o Maďary 33 %, Bulhary 24,3 %, Němce 9,7 %, Italy 8,1 %, Rakušany 4,6 % a Poláky 4,1 %.⁴⁵ Hned po Evropanech patří k nejčastějším návštěvníkům Asiaté a Severoameričané.

Výdaje zahraničních návštěvníků a jejich strukturu pro rok 2014 znázorňuje následující graf. Celkově se za tento rok jedná o výdaje ve výši 5 090, 9 milionů lei⁴⁶, což je v přepočtu 1 155, 2 milionů EUR. Údaje v grafu jsou uvedeny v procentech.

Graf 1: Struktura výdajů zahraničních návštěvníků za rok 2014

Zdroj: *Cheltuielile turistice ale nerezidenților în trimestrul IV 2014 și anul 2014* [online]. INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ, 2015[cit. 2015-03-24]. Dostupné z:http://www.insse.ro/cms/files/statistici/comunicate/com_trim/cheltuielile%20turistice%20ale%20nerezidenților/chelt_nerezTrIVr14.pdf

Jednoznačně nejvyšší položkou ve výdajích zahraničních návštěvníků byly výdaje na ubytování, v nejvíce případech se jednalo o ubytování se snídaní, dále následovaly nákupy, kde nejčastěji kupovaným zbožím byly oděvy nebo obuv. Třetí nejvýznamnější položkou byly výdaje za zábavu a relaxaci. Výdaje za stravování a za dopravu již nehrají tak významnou roli jako v minulosti, nadpoloviční většina výdajů za dopravu byly výdaje na zapůjčení automobilů.

⁴⁵ Turism. *Institutul National de Statistica* [online]. 2015 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z:<http://www.insse.ro/cms/ro/content/turism>

⁴⁶ *Cheltuielile turistice ale nerezidenților în trimestrul IV 2014 și anul 2014* [online]. INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ, 2015[cit. 2015-03-24]. Dostupné z:http://www.insse.ro/cms/files/statistici/comunicate/com_trim/cheltuielile%20turistice%20ale%20nerezidenților/chelt_nerezTrIVr14.pdf

Nově se do grafu dostává položka týkající se výdajů za zdraví. Více návštěvníků cestovalo do Rumunska organizovaně s cestovní kanceláří, než neorganizovaně a nejčastěji se do Rumunska dopravili letadlem.

2.2.3. Domácí cestovní ruch

Domácí cestovní ruch lze vymezit jako cestovní ruch „*při němž účastníci nepřekračují státní hranice své země. Je to cestovní ruch domácího obyvatelstva na území jejich státu*“⁴⁷ čili v případě této diplomové práce cestovní ruch Rumunů v rámci Rumunska. Spolu s příjezdovým cestovním ruchem se tyto typy cestovního ruchu označují jako cestovní ruch vnitrostátní⁴⁸ a spolu s výjezdovým cestovním ruchem se jedná o cestovní ruch národní.⁴⁸ Následující tabulka se věnuje základním ukazatelům domácího cestovního ruchu Rumunska za posledních uplynulých 9 let, stejně jako u ukazatelů, které se týkají příjezdového cestovního ruchu. Údaje jako celkový počet účastníků domácího cestovního ruchu a celkový počet přenocování jsou uvedeny v tisících osob a meziroční změny v procentech.

Tabulka 5: Základní ukazatele domácího cestovního ruchu Rumunska v letech (2006-2014)

rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
celkový počet účastníků domácího cestovního ruchu	4836,2	5421,0	5659,4	4865,5	4693,1	5487,6	6000,0	6204,0	6532,2
celkový počet přenocování	15749,6	17006,9	17366,7	14657,7	13212,0	14851,1	15799,9	15830,6	16467,8
meziroční změna v počtu účastníků	-	12,1	4,4	-14,0	-2,3	16,9	9,3	3,4	5,3
meziroční změna v počtu přenocování	-	8,0	2,1	-15,6	-9,1	12,4	6,4	0,2	4,0

Zdroj: Turism. *Institutul National de Statistica* [online]. 2015 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://www.insse.ro/cms/ro/content/turism>

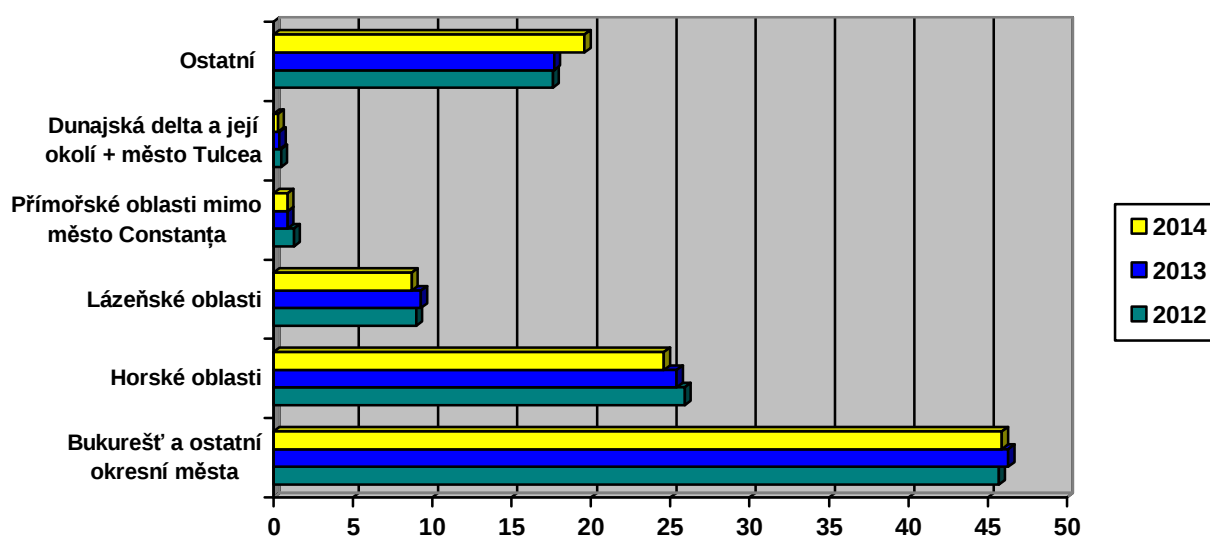
⁴⁷ INDROVÁ, Jarmila. *Cestovní ruch: [základy]*. Vyd. 2. přeprac. V Praze: Oeconomica, 2009, str. 22, ISBN 9788024515694.

⁴⁸ INDROVÁ, Jarmila. *Cestovní ruch: [základy]*. Vyd. 2. přeprac. V Praze: Oeconomica, 2009, str. 23, ISBN 9788024515694

Nejvyšší celkový počet účastníků domácího cestovního ruchu byl naměřen v posledním zde uvedeném roce 2014, zatímco k nejvyššímu počtu přenocování v případě domácího cestovního ruchu došlo v roce 2008, ještě než Rumunsko zasáhla ekonomická krize. I v případě meziročních změn je patrné, že rezidenty Rumunska zasáhla tato krize o rok později než zahraniční návštěvníky všeobecně a skončila také o rok později. K nejvyššímu nárůstu počtu účastníků i přenocování došlo po skončení krize v roce 2011.

Na následující straně je znázorněn graf, zabývající se rozdělením domácího cestovního ruchu podle jeho typu a podle místa uskutečnění za poslední 3 roky uvedené v dokumentech rumunského statistického úřadu. Starší údaje rumunský statistický úřad nepublikoval. Údaje jsou znázorněny v procentech. V rámci rumunského domácího cestovního ruchu tak hraje nejdůležitější roli městský cestovní ruch, dále pak vysokohorská turistika a poznávání horských oblastí. K významnějšímu nárůstu došlo v roce 2014 u položky ostatní. V případě horských oblastí docházelo po tyto tři roky k postupnému poklesu, stejně tak i u přímořských středisek a oblasti Dunajské delty. Lázeňský a městský cestovní ruch vykazoval kolísavé tendence, v roce 2013 došlo k nárůstu a v roce 2014 k poklesu.

Graf 2: Typ cestovního ruchu a navštěvované oblasti v případě domácího cestovního ruchu

Zdroj: Turism. *Institutul National de Statistica* [online]. 2015 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://www.insse.ro/cms/ro/content/turism>

Při porovnání příjezdového a domácího cestovního ruchu Rumunska je zřejmé, že v případě celkového počtu návštěvníků významnější roli zde hraje domácí cestovní ruch. V případě příjezdového cestovního ruchu a domácího cestovního ruchu se mírně lišila léta, kdy došlo k poklesům návštěvnosti v důsledku ekonomické krize. Příjezdový cestovní ruch zaznamenal pokles v letech 2008 a 2009, zatímco domácí cestovní ruch o rok později a to v letech 2009 a 2010. V současnosti vykazuje příjezdový cestovní ruch vyšší tempo růstu než domácí cestovní ruch a to v případě celkového počtu návštěvníků i celkového počtu přenocování.

3. Udržitelný rozvoj cestovního ruchu v Rumunsku

Odvětví cestovního ruchu v Rumunsku v současné době již několik let očekává velké investice, ke kterým stále nedochází. Dalším problémem je fakt, že v Rumunsku dochází především k rozvoji luxusního a masového cestovního ruchu, který nemá co do činění s udržitelným rozvojem. „*Cestovní ruch nesmí ničit cestovní ruch- to je slogan, který se hodí pro celkové rozvojové stadium Rumunska, ve smyslu změny jeho postavení vedle zemí, které jsou v této oblasti zvýhodněny.*“⁴⁹ Rumunský životní styl je svým způsobem jedinečný a tajemný, právě díky rumunské přírodě, historii a tradicím, což nezanechá cizí návštěvníky rozhodně lhostejnými. Cílem konceptu udržitelného rozvoje cestovního ruchu Rumunska je vytváření různých programů na jeho podporu a zrealizování různých turistických produktů pro zviditelnění destinací cestovního ruchu.

3.1. Bariéry rozvoje cestovního ruchu

Bariéry rozvoje cestovního ruchu lze vymezit jako překážky bránící rozvoji potenciálu cestovního ruchu v dané zemi nebo jiném územním celku.⁵⁰ Nejzávažnější překážkou v rozvoji cestovního ruchu Rumunska je jednoznačně dopravní infrastruktura v souvislosti s absencí kvalitních rychlostních komunikací, dále se bude tato podkapitola také věnovat dalším překážkám jako celková ekonomická situace země, neefektivní alokace finančních zdrojů z evropských fondů, nedostatečné povědomí obyvatel a jazyková bariéra.

3.1.1. Dopravní infrastruktura

Absence rychlostních komunikací v Rumunsku není pouze překážkou cestovního ruchu, ale jedná se o jeden ze v současnosti nejvíce diskutovaných problémů Rumunska a rozvoje jeho ekonomiky celkově. V Rumunsku se v současné době nachází pouze 654 Km dálnic, ve srovnání s dalšími zeměmi střední Evropy Maďarska s celkovou délkou dálnic 1 330 Km a Polska s celkovou délkou dálnic 2 700 Km⁵¹, lze tuto délku označit za velmi nedostačující.

⁴⁹ Turismul responsabil in Romania. *Turismul responsabil* [online]. 2015 [cit. 2015-03-30]. Dostupné z: <http://www.turismulresponsabil.ro/turismul-responsabil-in-romania/>

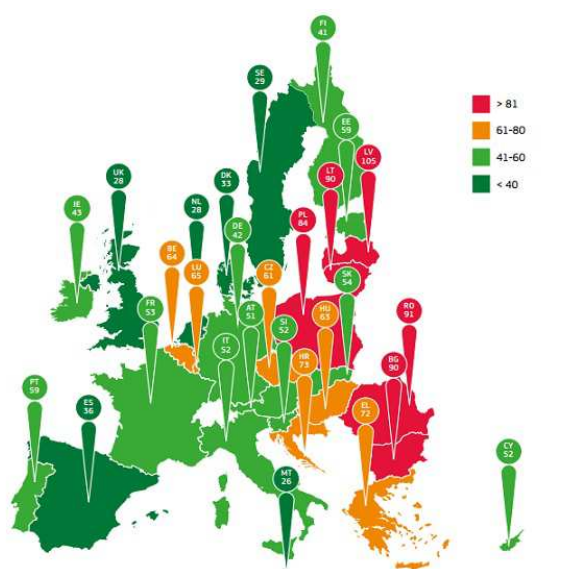
⁵⁰ 55 překážek cestovního ruchu. GLADIŠ, David. *Tyť* [online]. 2002 [cit. 2015-03-30]. Dostupné z: http://www.tyť.cz/downloads/clanky-soubory/87-16-55_prekazek_cestovniho_ruchu.pdf

⁵¹ Infrastructura, barieră în dezvoltarea turismului românesc. *Capital* [online]. 2014 [cit. 2015-03-30]. Dostupné z: <http://www.capital.ro/infrastructura-bariera-in-dezvoltarea-turismului-romanesc.html>

V porovnání s Rumunskem disponuje Bulharsko přibližně s o 30 km kratšími dálnicemi, Rumunsko je však rozlohou větší stát než Bulharsko, tudíž tento ukazatel nelze brát v případě Rumunska jako pozitivum. Za rok 2013 bylo v Rumunsku celkem vystaveno 94 Km dálnic, za minulý rok 2014 však pouze 22 Km.⁵² Tato skutečnost tak z velké části způsobuje nízký počet zahraničních turistů, kteří tvoří méně než desetinu z celkového počtu všech účastníků cestovního ruchu v Rumunsku. Podle generálního tajemníka Federace hotelového průmyslu v Rumunsku (*Federație Industrii Hoteliere din România*)⁵² tak Rumunsko přichází až o 90% potenciálních zahraničních návštěvníků. Rumunsko na tom ale není ani příliš dobře s kvalitou pozemních komunikací národního charakteru. Od té doby, co je Rumunsko členem EU, dostalo k dispozici dotace v hodnotě několika miliard EUR na zkvalitnění dopravní infrastruktury, ty však nebyly efektivně využity. Pouze o trochu více než 40% z celkových rumunských pozemních komunikací tak prošlo modernizací.

Další negativní skutečností související s tímto problémem je vysoký počet dopravních nehod v posledních uplynulých letech. Za rok 2014 se Rumunsko v rámci EU umístilo na 2. místě za Lotyšskem v četnosti úmrtí v důsledku dopravních nehod na milion obyvatel.

Obrázek 4: Četnost úmrtí v důsledku dopravních nehod v EU

Zdroj: România, locul al doilea în UE la decese în accidente rutiere. Una din cauze – lipsa autostrăzilor. *Euro health* [online]. 2015 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://euro-health.ro/romania-locul-al-doilea-in-ue-la-decese-in-accidente-rutiere-una-din-cauze-lipsa-autostrazilor/>

⁵² Infrastructura, barieră în dezvoltarea turismului românesc. *Capital* [online]. 2014 [cit. 2015-03-30]. Dostupné z: <http://www.capital.ro/infrastructura-bariera-in-dezvoltarea-turismului-romanesc.html>

V případě Rumunska se tak za rok 2014 jedná o 91 úmrtí v důsledku dopravní nehody na milion obyvatel, v případě Lotyšska je to 106 úmrtí.⁵³ Mezi lety 2010 a 2014 ale došlo v Rumunsku a v dalších 11. státech EU k poklesu těchto úmrtí. Tento fakt může být způsobován právě nedostatkem dálnic, které byly označeny za nejbezpečnější druh pozemních komunikací. Rumunská vláda však bezpečnost silniční dopravy nepovažuje za svou prioritu a nevytvořila ani žádný dokument týkající se národní strategie bezpečnosti silniční dopravy.

Z druhé strany je v Rumunsku pozitivně vnímán současný stav v letecké dopravě. Letecká doprava je nejčastější formou dopravy zahraničních turistů do Rumunska. Důležitou roli v oblasti přímořské rekreace hraje mezinárodní letiště v Constanțe. Velký potenciál do budoucna mají také vyhlídkové plavby v přímořských oblastech a v oblasti Dunajské delty.

V případě železniční dopravy je síť železnic v Rumunsku v rámci EU považována za jednu z nejrozsáhlejších, problémem však jsou příliš vysoké ceny v porovnání s kvalitou služeb, která je zde poskytována a špatná organizace v obsazování míst k sezení. Mnoho dálkových spojů pravidelně jezdí pouze v nočních hodinách ale cena místa v lůžkovém nebo lehátkovém voze je pro domácí cestující většinou nepřístupná, což způsobuje přelidněné a nepohodlné vagony určené k sezení. Dalším problémem je sice ustanovení zákazu kouření ve vlacích, který však téměř nikdo nerespektuje, protože jeho respektování není žádným způsobem vynucováno.

3.1.2. Ekonomická situace země

„V červnu v roce 2014 Evropská komise identifikovala 11 problémů ekonomiky Rumunska pro následující 3 roky“⁵⁴ V následující části budou tyto problémové oblasti podrobněji charakterizovány.

⁵³ România, locul al doilea în UE la decese în accidente rutiere. Una din cauze – lipsa autostrăzilor. *Euro health* [online]. 2015 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://euro-health.ro/romania-locul-al-doilea-in-ue-la-decese-in-accidente-rutiere-una-din-cauze-lipsa-autostrazilor/>

⁵⁴ 11 PROBLEME SI RISCURI ale ECONOMIEI Romaniei, identificate de Comisia Europeana: Romania ramane ULTIMA la absorbtia fondurilor UE, avand mari probleme de CORUPȚIE legate de ACHIZITIILE PUBLICE si de MECANISMELE DE CONTROL. *Revista 22* [online]. 2014 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.revista22.ro/11-probleme-si-riscuri-ale-economiei-romaniei-identificate-de-comisia-europeana-romania-ramane-ultima-la-absorbtia-fondurilor-ue-avand-mari-probleme-de-coruptie-legate-de-achizitiile-publice-si-de-mecanisme-de-control-42844.html>

Podle konvergenčních programů je potenciální průměrný HDP o trochu vyšší než skutečný, což způsobuje optimistický výhled do budoucnosti na trhu práce. Existuje zde také riziko spojené s kontrolou vládních výdajů a s výběrem nižší celkové částky za daně než v předešlých letech. Růst reálného HDP dosáhl v roce 2013 hodnoty 3,5%⁵⁵ vzhledem ke zvýšení exportů, ale v současnosti se očekává jeho zpomalení.

V roce 2014 sice Rumunsko splňovalo požadavky stability a růstu ekonomiky, ale v současném roce 2015 je zde riziko odchylky od očekávané struktury a druhů celkových výdajů oproti referenční hodnotě. Nedostatečná pozornost je věnována prevenci a opatřením proti daňovým únikům, poslední reforma fiskální politiky, která byla zaměřená na její zefektivnění, zlepšení administrativní spolupráce a to především v oblasti DPH, však nebyla příliš účinná.

Jako většina Evropských zemí i Rumunsko musí čelit ekonomickým problémům spojeným se stárnutím populace. Procentuální podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva, které přispívá do systému sociálního zabezpečení se stále snižuje, zatímco z druhé strany podíl postproduktivního obyvatelstva majícího nárok na starobní důchod se zvyšuje. Od roku 2035 přijme Rumunsko opatření pro ustanovení stejného věku mužů i žen pro odchod do penze.

Vzhledem ke snížení průměrného hrubého příjmu za poslední léta a prohloubení nerovnosti příjmů obyvatel lze stále problém snižování chudoby v Rumunsku označit za aktuální.

Podle průzkumu německého institutu pro výzkum v oblasti evropské ekonomiky ZEW⁵⁶ v případě porovnávání ekonomické vyspělosti v regionu střední a východní Evropy, kde jsou zahrnuty země jako Bulharsko, Chorvatsko, Česká republika, Maďarsko, Polsko,

⁵⁵ 11 PROBLEME SI RISCURI ale ECONOMIEI Romaniei, identificate de Comisia Europeana: Romania ramane ULTIMA la absorbtia fondurilor UE, avand mari probleme de CORUPTIE legate de ACHIZITIILE PUBLICE si de MECANISMELE DE CONTROL. *Revista 22* [online]. 2014 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.revista22.ro/11-probleme-si-riscuri-ale-economiei-romaniei-identificate-de-comisia-europeana-romania-ramane-ultima-la-absorbtia-fondurilor-ue-avand-mari-probleme-de-coruptie-legate-de-achizitiile-publice-si-de-mecanismele-de-control-42844.html>

⁵⁶ ZEW [online]. 1999, 2015 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.zew.de/en/daszew/daszew.php3>

Rumunsko, Srbsko, Slovensko, Slovinsko a Turecko, se Rumunsko podle hodnotících kritérií pro vyspělost ekonomiky za březen roku 2015 umístilo na 4. místě po Polsku, České republice a Slovensku.⁵⁷

Pro současný rok 2015 se očekává v Rumunsku ekonomický růst 2,7%, což je oproti předpovědím z podzimu roku 2014 zlepšení o 0,3%.⁵⁸ Do budoucna se ale očekává negativní vliv na rumunskou ekonomiku díky stále trvajícím rusko-ukrajinskému konfliktu, což může mít vliv na snížení zájmů zahraničních investorů i případné obavy o bezpečnost v případě potenciálních zahraničních turistů.

3.1.3. Neefektivní alokace finančních zdrojů z evropských fondů

Podle Kohezní politiky EU pro období 2014-2020⁵⁹ tak výše finančních prostředků z fondů EU přidělených Rumunsku pro toto období činí 22,99 mld EUR⁵⁹, což je přibližně stejně jako v případě dalších zemí střední a východní Evropy jako České republiky nebo Maďarska, podstatně více finančních prostředků je předurčeno Polsku. Největší část těchto dotací připadne v případě Rumunska na oblast životního prostředí a dopravy, dále bude následovat oblast vzdělávání a zdravotnictví, neboť v důsledku ukončení činnosti základních škol na venkově tak někteří obyvatelé nedokončí ani základní vzdělání. V případě zdravotnictví se jedná především o problémy s odlivem kvalifikovaných pracovníků do zahraničí. Již v roce 2011 mělo Rumunsko problémy s efektivním využíváním dotací EU pro oblast Regionálního operačního programu zlepšování místní a regionální dopravní infrastruktury.⁶⁰

⁵⁷ Ce cred analiștii despre economia României și cum stăm comparativ cu alte țări din regiune. *Gandul* [online]. 2015 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.gandul.info/financiar/ce-cred-analistii-despre-economia-romaniei-si-cum-stam-comparativ-cu-alte-tari-din-regiune-14015751>

⁵⁸ Comisia Europeană imbuțatește prognoza de creștere economică pentru România pe anul 2015, pe seama exportului și a investițiilor. Conflictul Ucraina-Rusia, risc pentru economia românească. *Economie Hot news* [online]. 2015 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: http://economie.hotnews.ro/stiri-finante_banci-19294772-comisia-europeana-imbunatateste-prognoza-crestere-economica-pentru-romania-anul-2015-seama-exportului-investitiilor-conflictul-ucraina-rusia-risc-pentru-economia-romaneasca.htm

⁵⁹ JEDLIČKA, Jan. Kohezní politika EU 2014-2020 – nejvíce peněz do CEE [online]. 2014 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: http://www.csas.cz/static_internet/cs/Evropska_unie/Specialni_analyzy/Specialni_analyzy/Prilohy/euspa_kohezni_politika_2014-2020.pdf

⁶⁰ De ce România nu folosește integral și corect fondurile europene?. *Money street* [online]. 2011 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: <http://www.moneystreet.ro/fonduri-europene/de-ce-romania-nu-foloseste-integral-si-corect-fondurile-europene/>

Tyto výdaje z evropských fondů byly pozastaveny díky závažným nedostatkům týkajících se samotné realizace projektu. Jako důvod bylo označeno nekorektní jednání rumunské vlády a špatná kontrola rumunských institucí, které se zabývají problematikou využívání těchto finančních prostředků.

V současnosti Rumunsku hrozí ztráta nevyužitých finančních prostředků z evropských fondů, které byly předurčeny pro období 2007-2013. Návrh na prodloužení období určenému k jejich čerpání byl Evropskou Radou zamítnut nejen pro Rumunsko, ale i pro Slovensko a další země jako Česká republika a Bulharsko tento návrh podpořily. Oproti tomu Maďarsku se podařilo veškeré příspěvky za dané období vyčerpat. Rumunsko tak za období 2007- 2013 vyčerpalo pouze 45,49% ⁶¹ z celkových evropských finančních prostředků, které pro něj byly předurčeny. Současná legislativa zatím neumožňuje členským státům v takových případech čerpání prodloužit, proto je do budoucna pro Rumunsko i další státy důležité, aby zvýšily čerpání z těchto zdrojů.

V následujících letech by Rumunsko a Bulharsko sice měly být hlavními příjemci prostředků ze strukturálních fondů, ale nakonec jim byl určen menší obnos než byl původně zamýšlen a v případě Rumunska s ohledem na jeho velikost to tak vychází ze všech zemí střední a východní Evropy jako nejnižší hodnota na obyvatele. Díky nedostatečnému čerpání prostředků z evropských fondů v minulosti je současně zapotřebí zajistit průběžnou kontrolu Evropské komise a průběžnou komunikaci ohledně vývoje čerpání těchto finančních prostředků v Rumunsku. Největší část těchto financí bude předurčena na životní prostředí a dopravní infrastrukturu, v případě dopravní infrastruktury bude důležitý železniční projekt Arad – Braşov – Bucureşti – Constanţa⁶², díky kterému by mělo dojít ke zkrácení doby přepravy cestujících z rumunských hranic až na přímořské pobřeží a přispět tak k rozvoji cestovního ruchu. Rumunská vláda si do budoucna dala za cíl zvýšit čerpání prostředků z evropských fondů až na 80 %.⁶²

⁶¹ Ungaria a cheltuit toate fondurile europene disponibile pentru perioada 2007-2013. Romania le poate pierde! *Money street* [online]. 2015 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.moneystreet.ro/fonduri-europene/ungaria-a-cheltuit-toate-fondurile-europene-disponibile-pentru-perioada-20072013-romania-le-poate-pierde>

⁶² România a obținut cele mai reduse fonduri europene pe cap de locuitor pentru perioada 2014-2020. *Mediafax* [online]. 2014 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.mediafax.ro/economic/romania-a-obtinut-cele-mai-reduse-fonduri-europene-pe-cap-de-locuitor-pentru-perioada-2014-2020-12242396>

3.1.4. Nedostatečné povědomí obyvatel

Jistý podíl na skutečnosti, že Rumunsko stále v současnosti nepatří mezi příliš oblíbené destinace cestovního ruchu, mají rumunské cestovní kanceláře a agentury. Příčinou může být už jen nízký počet incomingových cestovních kanceláří. Ve většině případů tak cestovní kanceláře nabízejí samotné ubytování v tradičních turistických destinacích jako černomořské pobřeží nebo hrad Bran, nikoliv však komplexní balíčky služeb. Tím tak organizovaný cestovní ruch postrádá svůj smysl. Stejně tak tomu je i v případě domácího cestovního ruchu. Cestovní kanceláře mají ve svých nabídkách široké spektrum zájezdů do zahraničí, ale v případě cestování v rámci Rumunska zprostředkovávají pouze ubytování. Určitou roli může také hrát nezájem hotelů a dalších ubytovacích zařízení spolupracovat s CK.

Špatnou organizaci má v Rumunsku též kongresový a incentivní cestovní ruch. Rumunská centrála cestovního ruchu *Autoritatea Națională pentru Turism*⁶³ nemá ani podrobnější informace ohledně kongresů konajících se v hlavním městě Bukurešti. Bukurešť má sice předpoklady a potřebnou infrastrukturu pro kongresový cestovní ruch, které ale nejsou propagovány na stránkách zabývajících se světovými destinacemi pro kongresový cestovní ruch. Pro obyvatele USA je Rumunsko jako destinace pro kongresový cestovní ruch naprosto neznámá.

Mezi ostatními evropskými národy je stále Rumunsko vnímáno jako nebezpečná země. Jedním z důvodů je relativně vysoká kriminalita, příkladem může být okrádání návštěvníků taxíkáři. Rumunsko tak zůstává destinací vhodnou pouze pro mladé návštěvníky vyhledávající dobrodružství.

Další příčinou nezájmu potenciálních návštěvníků o Rumunsko jako destinaci v cestovním ruchu může být také jeho nedostatečná propagace na evropských veletrzích cestovního ruchu a stejně tak relativně nízké příjmy z tohoto odvětví v porovnání s ostatními zeměmi střední a východní Evropy.

⁶³ *Autoritatea Națională pentru Turism* [online]. 2013 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://turism.gov.ro/>

3.1.5. Jazyková bariéra

Jazykové znalosti Rumunů patří podle řady průzkumů k jedněm z nejhorších v Evropě. Pouze 48 % ze všech Rumunů ovládá alespoň jeden cizí jazyk, z toho 22 % ovládá dva cizí jazyky a pouze 8 % tři cizí jazyky.⁶⁴ Mezi nejčastější cizí jazyky, které Rumuni ovládají patří angličtina 31 %, francouzština 17 %, italština 7 % a další cizí jazyky 45 %⁶⁴ z procentálního podílu obyvatel, kteří ovládají cizí jazyky. Za Rumuny se v rámci Evropy umístili nejhůře Maďaři, Italové a Portugalci.

Tabulka 6: Jazykové znalosti obyvatel zemí EU

APTITUDINILE LINGVISTICE IN UE CATI EUROPENI CUNOSC LIMBI STRAINE					
POZITIE	TARI	O LIMBA STRAINA	DOUA LIMBI STRAINE	TREI LIMBI STRAINE SAU MAI MULTE	NICI O LIMBA STRAINA
1	Lituania	31,5	45,8	20,3	2,5
2	Suedia	44,6	31	19,4	5
3	Letonia	40	42,9	12	5,1
4	Slovenia	24,4	35,4	32,6	7,6
5	Slovenia	20,5	37,2	34,6	7,7
6	Malta	26	42,8	22,8	8,3
7	Danemarca	35,8	38,5	13,6	12
8	Estonia	30,4	35,3	20,6	13,6
9	Cipru	59,3	17,9	8,1	14,6
10	Finlanda	16	29,9	38	16,1
11	Austria	50,4	20,2	9,1	20,3
12	Germania	41,3	21,5	8,7	28,6
13	Cehia	34,6	24,7	8,8	31,9
14	Belgia	16,3	26,1	25,4	32,1
15	Marea Britanie	64,8	-	-	35,1
16	Polonia	39	19,6	4,1	37,3
17	Italia	33,8	20,9	6,7	38,6
18	Franta	35,9	18,4	4,5	41,2
19	Grecia	44,8	9,9	2	43,4
20	Bulgaria	30	21,2	4,7	44,1
21	Spania	35,4	13,6	4,3	46,6
22	Portugalia	22,3	17,5	8,9	51,3
23	Romania	19,2	9,9	1,3	69,6
24	Ungaria	17,6	6,3	1,3	74,8
25	Irlanda	-	-	-	-
26	Olanda	-	-	-	-
27	Luxemburg	-	-	-	-

Zdroj: MITUL ROMANULUI DESTEPT, spulberat: Cati romani nu cunosc nici macar o limba straina. VEZI cine stie cele mai multe limbi straine. *Econtext* [online]. 2013 [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://old.econtext.ro/dosar--2/analiza/mitul-romanului-destept-spulberat-cati-romani-nu-cunosc-nici-macar-o-limba-straina-vezi-cine-stie-cele-mai-multe-limbi-straine.html>

Výše uvedená tabulka znázorňuje jazykové znalosti obyvatel zemí EU. Údaje jsou uvedeny v % a v případě Rumunska se procentuální podíl obyvatel, kteří neovládají žádný cizí jazyk a kteří ovládají alespoň jeden cizí jazyk liší oproti předchozímu zdroji v neprospěch Rumunska. Oba zdroje byly vytvořeny v roce 2013, tudíž rozdíly budou pravděpodobně způsobeny rozdílným vzorkem obyvatel při výzkumu.

⁶⁴ Câți români vorbesc cel puțin o limbă străină. Cum stăm în Europa. *De ce news* [online]. 2013 [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: http://www.dcnews.ro/cati-romani-vorbesc-cel-putin-o-limba-straina-cum-stam-in-europa_353041.html

Podle výzkumu největší rumunské cestovní kanceláře Perfect Tour ⁶⁵ v případě výjezdového cestovního ruchu Rumunska si převážná většina rumunských turistů raději zaplatí dražší zájezd, jehož balíček služeb zahrnuje též služby průvodce, protože si sami příliš nejsou jisti se svými znalostmi cizích jazyků. V průměru tak zaplatí přibližně o 10%⁶⁵ z celkové ceny zájezdu více. Jedná se především o vysokopříjmovou klientelu ve věku mezi 50. až 60. lety, ve většině případů jsou to podnikatelé.

V současnosti se mnoho nadnárodních firem v Rumunsku při najímání nových pracovníků setkává s problémem absence kandidátů s kvalitními znalostmi cizích jazyků. Příkladem mohou být nadnárodní firmy ve městě Cluj Napoca. Ještě větším problémem pak je objevit někoho s odbornými jazykovými znalostmi v oblasti IT a dalších oblastech techniky. Nejedná se jen o méně známé jazyky jako nizozemštinu, norštinu nebo čínštinu, ale ani znalosti němčiny nebo francouzštiny nejsou v případě rumunských pracovníků na odpovídající úrovni.

3.2. Indikátory udržitelnosti

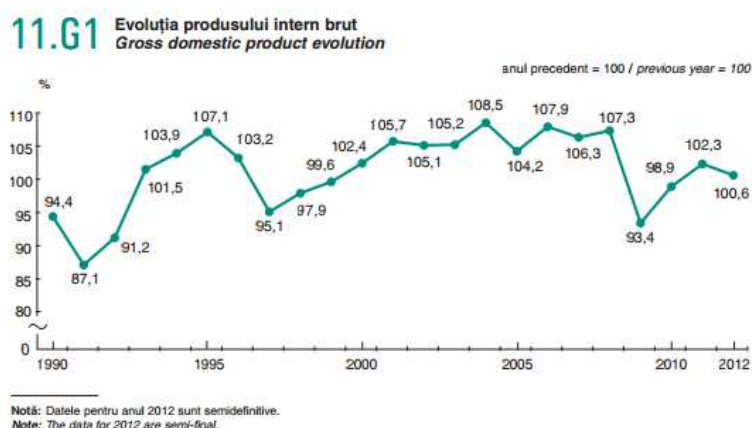
O indikátorech udržitelnosti a jejich významu pro cestovní ruch již bylo pojednáno v první kapitole této diplomové práce. V následující části budou tyto indikátory rozděleny podle pilířů trvale udržitelného rozvoje na ekonomické, sociální a environmentální. Indikátory se budou vztahovat na celé Rumunsko a napomáhat tak k určení přibližného předpokládaného vývoje této země v budoucnosti.

3.2.1. Ekonomické indikátory

Nejdůležitější makroekonomické ukazatele týkající se ekonomiky Rumunska a jejich vývoj za poslední uplynulé roky budou uvedeny v následujících grafech a tabulce. Údaje byly získány z *Institutul National de Statistica*. Jedná se o údaje jako HDP, HDP na obyvatele, HND, tvorba hrubého fixního kapitálu, hrubá přidaná hodnota, čistý export produktivity práce a čisté zahraniční investice. Závěr této části se věnuje dopravní infrastruktuře.

⁶⁵ Peste 3.000 de romani platesc ghid in vacante de lux, pentru ca nu stiu limbi straine. *Wall street* [online]. 2015 [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://www.wall-street.ro/articol/Turism/177818/peste-3-000-de-romani-platesc-ghid-in-vacante-de-lux-pentru-ca-nu-stiu-limbi-straine.html>

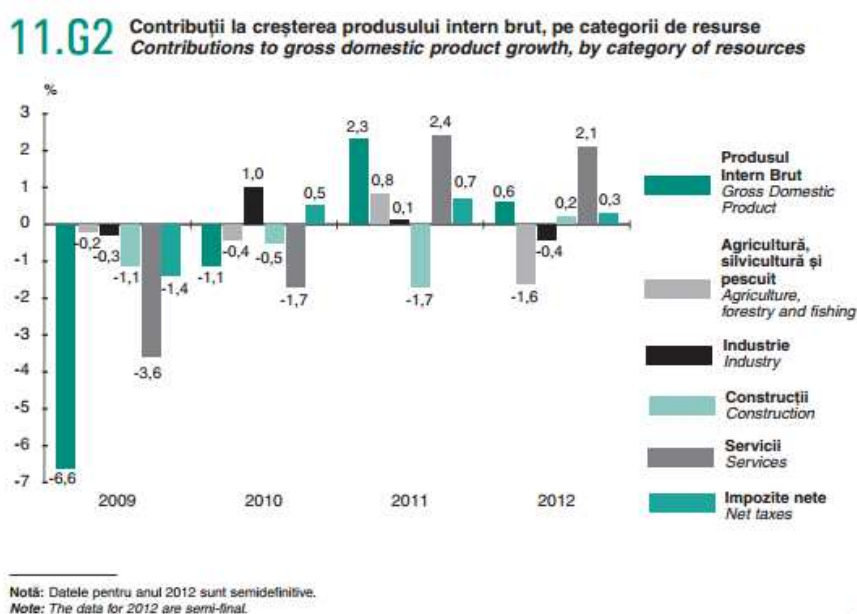
Graf 3: Vývoj HDP v Rumunsku v letech 1990 - 2012

Zdroj: *CONTURI NATIONALE NATIONAL ACCOUNTS* [online]. Institutul National de Statistica, 2013, str. 351 [cit. 2015-04-06]. Dostupné
z: http://www.insse.ro/cms/files/Anuar%20statistic/11/11.Conturi%20nationale_ro.pdf

Výše uvedený graf znázorňuje vývoj HDP v Rumunsku za období 1990- 2012, každý rok je vždy znázorněn v procentech roku předchozího. K nejvýznamnějšímu poklesu došlo v roce 2004, dále pak mezi lety 2005 a 2007. Oproti tomu k nejvýznamnějšímu krátce po roce 1990, pro současnost je však nezbytné neopomenout druhý největší pokles mezi lety 2008 a 2009, díky ekonomické krizi. V posledním zde měřeném roce 2012 došlo pouze k mírnému růstu v řádech desetin procenta.

Graf 4: Zdroje přispívající na celkový růst HDP v Rumunsku v letech 2009- 2012

Zdroj: *CONTURI NATIONALE NATIONAL ACCOUNTS* [online]. Institutul National de Statistica, 2013, str. 351 [cit. 2015-04-06]. Dostupné
z: http://www.insse.ro/cms/files/Anuar%20statistic/11/11.Conturi%20nationale_ro.pdf

Skladba zdrojů, které přispívají na růst celkového HDP, se mezi lety 2009-2012 poměrně měnila. Okolo roku 2009 došlo k poklesu celkového HDP v důsledku ekonomické krize, v roce 2010 se tento pokles zmírňoval, nejdůležitější roli tak hrál nárůst v oblasti průmyslu. V následujících letech však průmysl přestával nabývat na důležitosti a v roce 2012 došlo k jeho procentuálním poklesu na celkovém HDP. V letech 2011 a 2012 tak docházelo k nejvyššímu růstu v oblasti služeb. V roce 2011 zaznamenalo největší propad stavebnictví, v roce 2012 však došlo k jeho mírnému růstu a v témže roce došlo také k největšímu propadu v odvětví zemědělství, lesnictví a rybolovu.

Tabulka na následující straně shrnuje nejdůležitější makroekonomické ukazatele Rumunska pro období 2003- 2012. Údaje jako HDP, HND, hrubá přidaná hodnota, tvorba hrubého fixního kapitálu, čistý export a čisté zahraniční investice jsou uvedeny v jednotkách milionů lei, HDP na obyvatele a produktivita práce v jednotkách lei na jednoho obyvatele.

Tabulka 6: Vývoj základních makroekonomických ukazatelů Rumunska pro období 2003-2012

rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
HDP	197 427,6	247 368,0	288 954,6	344 650,6	416 006,8	514 654,0	501 139,4	523 693,3	557 348,2	586 749,9
HDP na obyvatele	9 084,0	11 413,5	13 362,8	15 967,6	19 315,4	23 932,5	24 604,9	25 865,5	27 663,2	29 197,4
HND	192 856,3	237 001,8	280 463,8	333 114,5	401 081,4	499 678,5	494 328,7	517 278,7	550 058,4	576 205,6
Tvorba hrubého fixního kapitálu	42 496,6	53 850,3	68 526,6	88 272,0	125 645,3	164 279,4	122 441,9	129 421,8	145 193,4	154 279,8
hrubá přidaná hodnota	175 640,9	220 931,3	255 232,7	304 269,8	368 356,3	458 489,4	450 979,1	466 397,0	487 733,2	512 112,2
čistý export	-14 761,3	-22 238,0	-29 370,1	-41 405,3	-57 788,9	-67 114,4	-30 273,5	-30 006,5	-29 628,8	-27 671,5
produktivita práce	18 354,6	23 477,4	27 541,5	32 609,5	39 334,1	48 958,0	49 120,9	50 938,4	53 702,1	
čisté zahraniční investice	35 651,2	42 111,3	47 851,5	68 827,5	83 660,6	99 525,6	74 939,3	72 294,7	87 815,8	89 866,5

Zdroj: Anuarul statistic 2013, Arhiva anuare statistice. *Institutul National de Statistica* [online]. 2015 [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://www.insse.ro/cms/ro/content/anuarul-statistic-2013>

Makroekonomické ukazatele, které znázorňuje tato tabulka, vykazují celkově pozitivní rostoucí tendence. Ukazatele jako celkový HDP, HDP na obyvatele, HND, hrubá přidaná hodnota a produktivita práce dosáhly nejvyšší hodnoty v posledním sledovaném roce 2012, hodnoty ukazatelů tvorby hrubého fixního kapitálu a čistých zahraničních investic sice ještě v roce 2012 nedosáhly výše z roku 2008, ale blíží se k ní. Čistý export na začátku období v roce 2003 dosahoval nejvyšší hodnoty, pak až do roku 2008 včetně docházelo

k jeho poklesu a poté od roku 2009 do roku 2012 včetně se znovu začal zvyšovat. Po celé období však Rumunsko zůstává zemí dovážející.

Dopravní infrastruktura je věnována další tabulka pod tímto odstavcem. Ukazatele jako celková délka všech silnic, dálnic, silnic se 3. a 4. jízdními pruhy a železnic jsou uvedeny v kilometrech, údaje týkající se výdajů v milionech lei. Přestože stále dochází k výstavbě nových pozemních komunikací, jejich kvalita a hlavně celková délka dálnic je stále nedostačující, přestože za poslední uvedené roky zde došlo k významnějšímu nárůstu.

Tabulka 7: Dopravní infrastruktura Rumunska v letech 2008-2013

rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013
celková délka silnic	81 693,0	81 713,0	82 386,0	83 703,0	84 185,0	84 887,0
- z toho dálnice	281,0	321,0	332,0	350,0	550,0	644,0
- z toho silnice se 3. a 4. jízdními pruhy	1 483,0	1 559,0	1 595,0	1 652,0	1 807,0	1 974,0
celková délka železnic	10 785,0	10 784,0	10 785,0	10 777,0	10 777,0	10 768,0
výdaje za dopravní infrastrukturu celkem	20 418,5	19 541,9	17 687,0	19 613,2 1	19 339,0	-
výdaje za infrastrukturu silniční dopravy	14 330,1	13 165,1	12 005,4	13 917,9	13 788,2	-
- z toho na dálnice	827,7	1 028,0	682,2	780,0	2 425,8	-
výdaje za infrastrukturu železniční dopravu	1 165,3	752,1	711,3	684,3	524,8	-
výdaje za infrastrukturu letecké dopravy	33,6	26,0	3,7	9,0	93,9	-
výdaje za infrastrukturu vodní dopravy	1 804,6	2 273,4	1 782,6	2 200,3	1 211,9	-

Zdroj: Lungimea cailor de transport (date anuale). *Institutul National de Statistica* [online]. 2014 [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://www.insse.ro/cms/ro/content/lungimea-cailor-de-transport-date-anuale>

Anuarul statistic 2013, Arhiva anuare statistice. *Institutul National de Statistica* [online]. 2015 [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://www.insse.ro/cms/ro/content/anuarul-statistic-2013>

Celková délka provozuschopných železnic se snižuje, do měst, kam dříve bylo možno dopravit se vlakem, je dnes železnice mimo provoz, příkladem může být město Radauți- uzavření nádraží v roce 2013 a Siret- uzavření nádraží v roce 2008, kam se dalo naposledy cestovat v regionu Bucovina. Nejvyšší výdaje na dopravní infrastrukturu jsou v případě silniční dopravy, v posledním roce lze také sledovat významný nárůst u letecké dopravy.

3.2.2. Sociální indikátory

Mezi sociální indikátory lze zařadit ukazatele týkající se obyvatelstva, trhu práce a nezaměstnanosti. První tabulka se zabývá indikátory, které se týkají obyvatelstva jako celkový počet obyvatel, procentuální podíl obyvatel žijících ve městech a na venkově, počet narozených, počet úmrtí, kojenecká úmrtnost, průměrná délka života a počet emigrantů.

Údaje jako celkový počet obyvatel, počet narození, počet úmrtí, kojenecká úmrtnost a počet emigrantů jsou znázorněny v jednotkách obyvatel, podíl obyvatel ve městech a na venkově v procentech a průměrná délka života v letech.

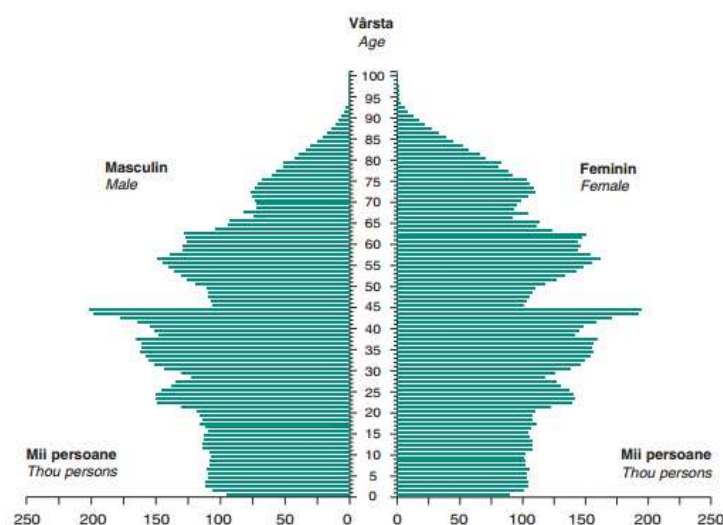
Tabulka 8: Obyvatelstvo Rumunska v letech 2007- 2012

rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Celkem obyvatel	2088298 0	2053784 8	2036743 7	20246798	20147657	20095996
- z toho ve městech	54,9	54,1	53,9	53,9	54,0	54,0
- z toho na venkově	45,1	45,9	46,1	46,1	46,0	46,0
Počet narozených	214728	221900	222388	212199	196242	180714
Počet úmrtí	251965	253202	257213	259723	251439	253716
Kojenecká úmrtnost	2574	2434	2250	2078	1850	1806
Průměrná délka života	72,61	73,03	73,33	73,47	73,77	74,26
Počet emigrantů	1437529	1922805	2135691	2234155	2288531	2341263

Zdroj: Anuarul statistic 2013, Arhiva anuare statistice. *Institutul National de Statistica* [online]. 2015 [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://www.insse.ro/cms/ro/content/anuarul-statistic-2013>

Celkový počet obyvatel rok od roku klesá, což může být zapříčiněno nízkou porodností. Do roku 2009 se sice celkový počet narozených dětí zvyšoval, od následujícího roku až do konce evidovaného období. Pokles celkového počtu obyvatel také souvisí s téměř každoročně se zvyšujícím počtem emigrantů, což je zapříčiněno v důsledku nedostatku pracovních míst a nízké reálné mzdy. Podíl obyvatel žijících ve městech a na vesnicích se v tomto období spíše stagnoval. Jako pozitivum lze označit každoročně se snižující kojeneckou úmrtnost a každoročně rostoucí průměrnou délku života.

Graf 5: Věkové složení obyvatel Rumunska pro rok 2012

Zdroj: Anuarul statistic 2013, Arhiva anuare statistice. *Institutul National de Statistica* [online]. 2015 [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://www.insse.ro/cms/ro/content/anuarul-statistic-2013>

Výše uvedený graf znázorňuje věkové složení obyvatel Rumunska. Na ose ve středu je znázorněn věk, na spodní ose počet obyvatel v tisících, po pravé straně jsou znázorněny ženy, po levé muži. Stejně tak jako ve vyspělých zemích Evropy je z grafu patrné, že i Rumunsko se setkává s problémem klesání porodnosti a stárnutí populace. Nejvíce obyvatel je ve věku 45. let, počet dětí se téměř shoduje s počtem seniorů.

Druhá tabulka v oblasti sociálních indikátorů se věnuje trhu práce a nezaměstnanosti. Jsou zde uvedeny ukazatele jako míra ekonomické aktivity a míra nezaměstnanosti, která se pak dělí ještě podle stupně vzdělání, v procentech, celkový počet ekonomicky aktivních a nezaměstnaných v tisících obyvatel a poslední ukazatel průměrné mzdy je v jednotkách rumunské měny lei.

Tabulka 9: Trh práce v Rumunsku v letech 2007-2013

rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Míra ekonomické aktivity	63,0	62,9	63,1	63,6	63,3	64,2	-
Míra nezaměstnanosti	6,4	5,8	6,9	7,3	7,4	7,0	-
Míra nezaměstnanosti osob se základním vzděláním	7,1	7,1	7,5	6,1	7,3	6,9	-
- z toho se středním vzděláním s maturitou	6,9	6,0	7,2	8,3	8,1	7,5	-
- z toho s vysokoškolským vzděláním	2,9	2,7	4,3	5,4	5,1	5,6	-
Celkem ekonomicky aktivních	9994	9944	9924	9965	9868	9964	-
Celkem nezaměstnaných	641	575	681	725	730	701	-
Průměrná mzda	1396	1761	1845	1902	1980	2063	2163

Zdroj: Anuarul statistic 2013, Arhiva anuare statistice. *Institutul National de Statistica* [online]. 2015 [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://www.insse.ro/cms/ro/content/anuarul-statistic-2013>
Castiguri salariale - din 1938, serie anuala. *Institutul National de Statistica* [online]. 2014 [cit. 2015-04-09]. Dostupné z: <http://www.insse.ro/cms/ro/content/castiguri-salariale-din-1938-serie-anuala>

Míra ekonomické aktivity v průběhu hodnocených let měla kolísavou tendenci, nejvyššího podílu však dosáhla v posledním roce tohoto období 2012. Podobný vývoj zaznamenala též míra nezaměstnanosti, která sice kolísá, ale postupně přesto dosahuje vyšších hodnot. V tomto období lze také zaznamenat další negativní trend a to nárůst míry nezaměstnanosti vysokoškolsky vzdělaných obyvatel.

Obrázek 5: Průměrná mzda v EU v eurech

Zdroj: HARTA salariilor medii în Europa. *Realitatea* [online]. 2014 [cit. 2015-04-11]. Dostupné z: http://www.realitatea.net/harta-salariilor-medii-in-europa_1589316.html

Přestože průměrná hrubá mzda každoročně dosahuje vyšších hodnot, stále v Rumunsku patří k jedné z nejnižších v EU, nižší hodnota průměrné mzdy byla zaznamenána pouze v Bulharsku. Cenová hladina je zde však podobně vysoká jako ve státech střední Evropy, což vede k nízké kupní síle místních obyvatel a následně u mnoha z nich k rozhodnutí o emigraci.

3.2.3. Environmentální indikátory

Environmentální indikátory jsou ukazatele zabývající se monitorováním stavu životního prostředí. Pro účely této diplomové práce byly zvoleny indikátory týkající se chráněných území, investic a výdajů na životní prostředí, úroveň znečištění vod a ovzduší, výroba a spotřeba energií a nakládání s odpady.

Chráněná území v Rumunsku byla rozdělena do kategorií v následující tabulce. V případě národních parků se jedná o „*Domogled-Valea Cernei, Rodna, Retezat, Cheile Nerei-Beuşniţa, Semenic-Cheile Caraşului, Călimani, Cozia, Piatra Craiului, Munţii Măcinului,*

Ceahlău, Cheile Bicazului-Hășmaș, Buila-Vânturărița“⁶⁶ V případě mezinárodního cestovního ruchu hrají také důležitou roli biosférické rezervace jako „*Delta Dunării, Retezat, Rodna*.“⁶⁶

Tabulka 10: Chráněná území v Rumunsku pro rok 2012

Kategorie chráněného území	počet
Vědecky významná území	44
Národní parky	13
Národní památky	206
Přírodní rezervace	699
Přírodní parky	15
Biosférické rezervace	3
Mokřady mezinárodního významu	12
Oblasti s chráněnými druhy ptactva	148
Oblasti obecního významu	383

Zdroj: Anuarul statistic 2013, Arhiva anuare statistice. *Institutul National de Statistica* [online]. 2015 [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://www.insse.ro/cms/ro/content/anuarul-statistic-2013>

Dalšími environmentálními indikátory, které jsou zde analyzovány jsou investice a výdaje na životní prostředí a znečištění vod a ovzduší. Údaje jako celkové investice do životního prostředí a celkové výdaje za životní prostředí jsou uvedeny v tisících lei, všechny údaje týkající se vodních toků v km, emise skleníkových plynů v procentech z celkového ovzduší a vystavení obyvatel měst znečištěnému ovzduší je měřeno v mikrogramech na m³.

Tabulka 11: Investice a výdaje na životní prostředí, znečištění vod a ovzduší v Rumunsku v letech 2007- 2012

rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Celkové investice do životního prostředí	3674955	4902478	4338024	4753593	5414279	4116201
Celkové výdaje za životní prostředí	7268147	8730924	7455961	9286892	12095325	13142644
Celková monitorovaná délka vodních toků	26506	26513	26347	41116	21161	31621
- z toho I. a II. třída, velmi dobrý a dobrý stav	17994	19054	19125	30086	14148	18691
- z toho III. třída, průměrný stav	5638	5151	4715	10228	6887	12877
- z toho IV. třída, horší stav	1921	1490	1596	624	82	11
- z toho V. třída, velmi špatný stav	953	818	911	178	44	42
emise skleníkových plynů	58,36	57,48	49,24	47,76	50,46	-
Vystavení obyvatel měst znečištěnému ovzduší	3752	3376	4496	1329	2013	-

Zdroj: Anuarul statistic 2013, Arhiva anuare statistice. *Institutul National de Statistica* [online]. 2015 [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://www.insse.ro/cms/ro/content/anuarul-statistic-2013>
Integrarea României în Uniunea Europeană, surprinsă în indicatorii statistici ai mediului. *Revista de Statistica*[online]. 2014 [cit. 2015-04-11]. Dostupné z: http://www.revistadestatistica.ro/supliment/wpcontent/uploads/2014/05/RRSS_2_2014_a2_ro.pdf

⁶⁶ GEOGRAFIE, METEOROLOGIE ăI MEDIU ÎNCONJURĂTOR. *Institutul National de Statistica* [online]. 2013 [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: http://www.insse.ro/cms/files/Anuar%20statistic/01/01%20Geografie_ro.pdf

Hodnota celkových investic do životního prostředí za dané období kolísá, v roce 2008 došlo k jejich nárůstu, následně v roce 2009 k poklesu a až do roku 2011 k nárůstu a v roce 2012 opět k poklesu. Oproti tomu hodnota celkových výdajů za životní prostředí mimo rok 2009 každoročně rostla. V případě vodních toků lze vývoj u značně znečištěných oblastí považovat za velmi pozitivní, neboť oproti roku 2007 v roce 2012 došlo z velké části k jejich vyčištění. Z druhé strany však vodní plochy ve velmi dobrém a dobrém stavu vykazují za dané období 3. nejnižší hodnotu a přibýlo vod v průměrném stavu. V případě emisí skleníkových plynů do ovzduší docházelo od začátku období do roku 2011 ke zlepšení situace, v roce 2012 však došlo opět ke zvýšení emisí. Vystavení obyvatel měst znečištěnému ovzduší sice v roce 2007 pokleslo, v následujícím roce 2009 však významněji narostlo. Tato situace se výrazně zlepšila v dalším roce 2010, avšak v roce 2011 zase došlo k nárůstu této hodnoty.

Poslední tabulka v této části se věnuje energiím a nakládáním s odpady. Ukazatele zabývající se energií jsou uvedeny v tisících kilowattů, podíl obnovitelných zdrojů elektrické energie na její celé spotřebě a podíl recyklovaného odpadu v procentech a množství odpadu na obyvatele v kg na obyvatele.

Tabulka 12: Energie a odpady v Rumunsku v letech 2007-2013

rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Vlastní výroba energie	-	28779	28034	27428	27465	27112	25853
Import energie	-	16324	11235	11239	11570	11615	9993
celková spotřeba energie	-	25002	22387	22739	22750	22767	21885
podíl obnovitelných zdrojů el. en. na její celé spotřebě	18,4	20,3	22,3	23,4	21,4	-	-
podíl recyklovaného odpadu	30,6	33,5	40,5	43,4	50	-	-
množství odpadu na obyvatele	379	392	362	365	365	-	-

Zdroj: Integrarea României în Uniunea Europeană, surprinsă în indicatorii statistici ai mediului. *Revista de Statistica*[online]. 2014 [cit. 2015-04-11]. Dostupné z: http://www.revistadestatistica.ro/supliment/wp-content/uploads/2014/05/RRSS_2_2014_a2_ro.pdf
BALANȚA ENERGETICĂ ȘI STRUCTURA UTILAJULUI ENERGETIC, ÎN ANUL 2013 [online]. Institutul Național de Statistică, 2014[cit. 2015-04-11]. Dostupné z: <http://www.insse.ro/cms/files/publicatii/balanta%20energetica%202013.pdf>
BALANȚA ENERGETICĂ ȘI STRUCTURA UTILAJULUI ENERGETIC, ÎN ANUL 2011 [online]. Institutul Național de Statistică, 2012[cit. 2015-04-11]. Dostupné z: <http://www.insse.ro/cms/files/publicatii/BaEnergyStrUtilEnergy2011.pdf>
BALANȚA ENERGETICĂ ȘI STRUCTURA UTILAJULUI ENERGETIC, ÎN ANUL 2009 [online]. Institutul Național de Statistică, 2010[cit. 2015-04-11]. Dostupné z: http://www.anpm.ro/anpm_resources/migrated_content/uploads/63141_Annex%204.2%20-%20Romanian%20Energy%20Balance%202009,%202008%20revised%20and%202007%20revised.pdf

Ukazatele týkající se výroby energie se v průběhu tohoto období mimo roky 2010 a 2011 snižovaly, celková spotřeba energie se nejdříve v roce 2009 snížila, pak však až do roku 2012 rostla a v roce 2013 opět došlo k jejímu snížení. V roce 2013 tak výroba i spotřeba energie vykazovala za dané monitorované období nejnižší hodnoty. Podíl obnovitelných zdrojů elektrické energie na celé její spotřebě se od začátku do roku 2010 zvyšoval, v roce 2011 došlo k mírnému snížení. Podíl recyklovaného odpadu se každoročně zvyšuje, což lze označit za velmi pozitivní vývojovou tendenci. Množství odpadu na obyvatele se za dané období příliš neměnilo.

3.3. Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření zaměřené na 3 skupiny respondentů a to na návštěvníky, rezidenty a instituce v cestovním ruchu tvořilo významnou část analýzy současného stavu a perspektiv udržitelného rozvoje cestovního ruchu v Rumunsku. Toto šetření probíhalo v období od prosince 2014 do dubna 2015, dotazníky byly distribuovány elektronickou formou rozesíláním e-mailů nebo v rámci komunikace přes Facebook. Celkově bylo pro účely této práce získáno 139 vyplněných dotazníků, z toho nejvíce 91 vyplnili návštěvníci, 35 rezidenti a 13 instituce v cestovním ruchu.

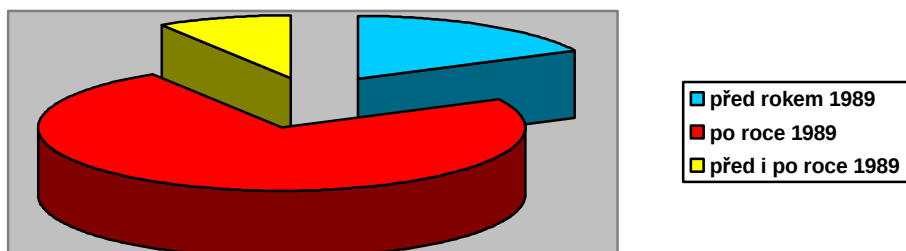
3.3.1. Výsledky dotazníkového šetření zaměřeného na návštěvníky

Nejpočetnější část celkového výzkumu tvořilo 91 účastníků cestovního ruchu, v případě všech se jednalo o občany České republiky, tudíž byl dotazník distribuován pouze v českém jazyce. Dotazník pro návštěvníky tvořilo 11 zaškrtavacích otázek, z toho 8 s možností označení pouze jedné odpovědi a 3 s možností označení více odpovědí.

Období návštěvy

Převážná většina 67 respondentů navštívila Rumunsko až po roce 1989, 8 respondentů před rokem 1989 a 16 respondentů navštívilo Rumunsko jak před rokem 1989 tak i po něm. Vzhledem k tomu, že Rumunsko patřilo před rokem 1989 mezi Čechy k oblíbené destinaci pro rekreační cestovní ruch, lze tento výsledek, kdy převažují ti, co Rumunsko navštívili až po roce 1989, označit v pozitivním smyslu překvapivý.

Graf 6: Období uskutečnění návštěvy

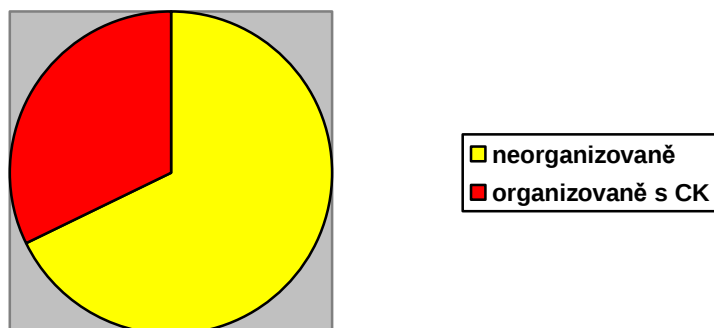

Zdroj: Vlastní šetření

Způsob organizace cestování

Převážná většina 63 návštěvníků si zorganizovala všechny náležitosti spojené s cestováním sama, pouze 30 využilo služeb cestovní kanceláře. Tato skutečnost může mít souvislost se současným trendem zvyšování počtu účastníků neorganizovaného cestovního ruchu všeobecně.

Graf 7: Způsob organizace cestování

Zdroj: Vlastní šetření

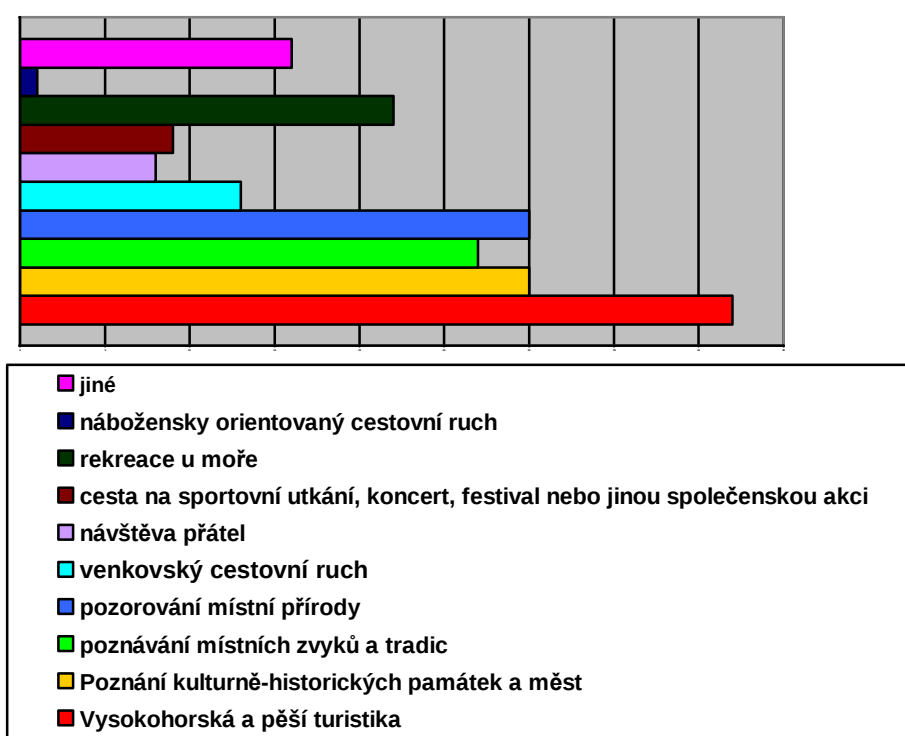
Účel návštěvy

Nejčastějším účelem návštěvy Rumunska ve 42. případech byla vysokohorská a pěší turistika, dále pak následovaly se stejným počtem 30. odpovědí pozorování místní přírody a poznání kulturně- historických památek a měst, 27 odpovědí poznávání místních zvyků a tradic, 22 odpovědí rekreace u moře, 16 odpovědí jiné důvody, 13 odpovědí venkovský cestovní ruch, 9 odpovědí cesta na sportovní utkání, koncert, festival nebo jinou společenskou akci, 8 odpovědí návštěva přátel a pouze 1 odpověď nábožensky orientovaný

cestovní ruch. Jako jiné důvody byly uvedeny drobná mezizastávka na cestě jinam, s přítelem kamionem, projet průsmyky na motorce, Ceașescu, autostop, výstava psů a tranzit.

Závěrem této zodpovězené otázky je skutečnost, že dominantním typem příjezdového cestovního ruchu Rumunska je vysokohorská a pěší turistika, další nezanedbatelné podíly tvoří kulturně-historický cestovní ruch a pozorování místní přírody, významnou roli také hraje venkovský cestovní ruch, z čehož lze odvodit, že Rumunsko má potenciál pro rozvoj šetrných forem cestovního ruchu k životnímu prostředí.

Graf 8: Účel návštěvy Rumunska

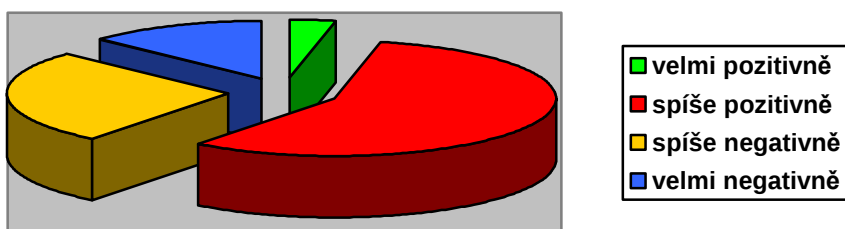

Zdroj: Vlastní šetření

Ohodnocení úrovně služeb

Převážná většina 52. respondentů ohodnotila v Rumunsku služby v cestovním ruchu a dalších spíše pozitivně, velmi pozitivně byly ohodnoceny pouze 3. respondenty, 24 respondentů uvedlo spíše negativně a zbývajících 12 dokonce velmi negativně. Z toho vyplývá, že v rámci zájmu o rozvoj příjezdového cestovního ruchu je nezbytné, aby došlo v Rumunsku celoplošně ke zkvalitnění úrovně služeb.

Graf 9: Ohodnocení úrovně služeb v Rumunsku

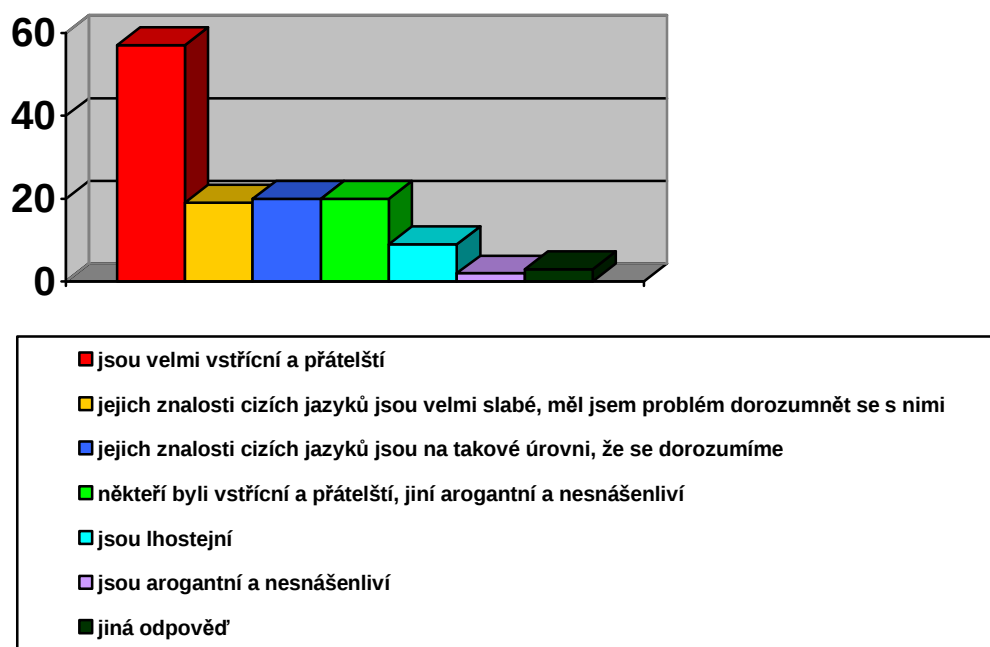

Zdroj: Vlastní šetření

Vstřícnost rezidentů k návštěvníkům

Vstřícnost a chování rezidentů bylo poměrně kladně hodnoceno, nejvíce 57 respondentů zaškrtnulo odpověď, že jsou velmi vstřícní a přátelští, 20 respondentů považuje některé rezidenty za vstřícné a přátelské, jiné za arogantní a nesnášenlivé, 9 respondentů je považuje za lhostejné a pouze 2 za arogantní a nesnášenlivé. Celkově vzato lze chování rezidentů vůči návštěvníkům hodnotit kladně.

Graf 10: Vstřícnost, chování a jazyková vybavenost rezidentů

Zdroj: Vlastní šetření

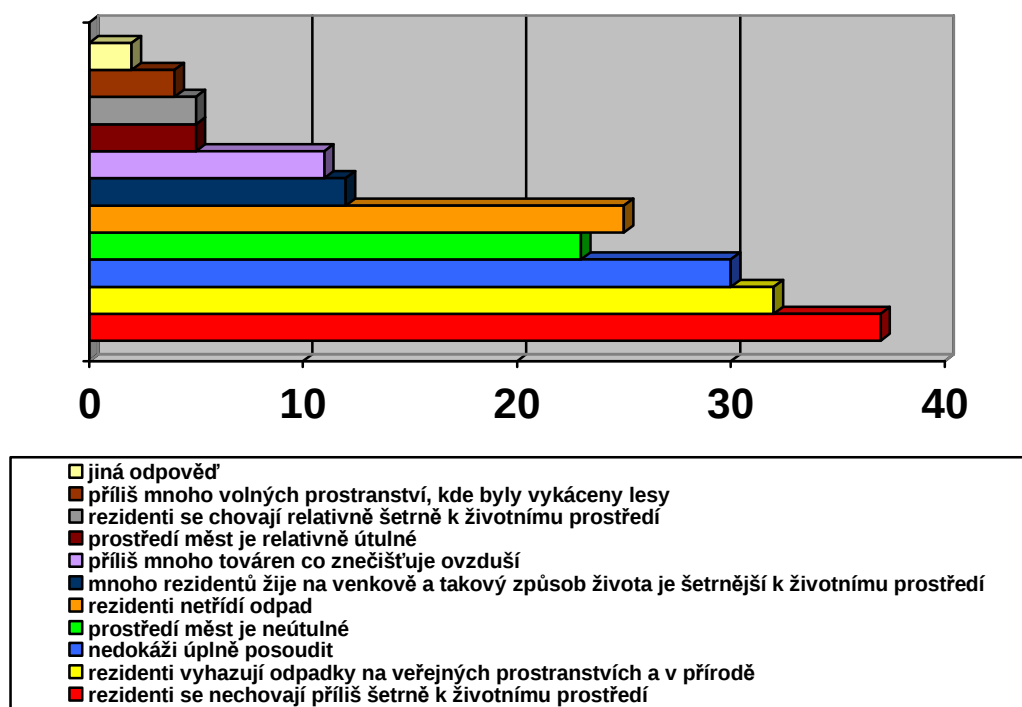
Z hlediska jazykové vybavenosti rezidentů přibližně polovina 19 návštěvníků ohodnotilo jazykové znalosti rezidentů za velmi slabé, zatímco podle 20. návštěvníků jsou na takové

úrovni, že se dorozumí a v rámci jiných odpovědí zaznělo tvrzení: „*Mile mě překvapila výborná znalost angličtiny, především u příslušníků mladší a střední generace. (Bylo to v roce 1988.)*“ Tudíž je zřejmé, že jistá jazyková bariéra v Rumunsku stále je. Mezi další odpovědi v kategorii jiných odpovědí patřilo „*Někteří byli vstřícní a přátelští, další nikoli arogantní, ale spíše nedůvěřiví, nevraživí, někdy byl problém s dorozumíváním se*“, „*někteří byli přátelští, ale někteří (hlavně žebráci) byli až vtíraví*“

Vztah rezidentů k životnímu prostředí

Podle následujících odpovědí českých návštěvníků Rumunska není vztah rezidentů k ochraně životního prostředí příliš dobrý. 37 návštěvníků odpovědělo, že se celkově rezidenti nechovají příliš šetrně k životnímu prostředí a dalších 32 také odpovědělo, že rezidenti vyhazují odpadky na veřejných prostranstvích a v přírodě. Dalšími četnými odpověďmi byly též že rezidenti netřídí odpad nebo prostředí měst je neútluné. Poměrně velká část 30. respondentů nedokáže tuto situaci úplně posoudit. Z druhé strany však 12 respondentů uvedlo, že mnoho rezidentů žije na venkově a označilo tento způsob života jako šetrnější k životnímu prostředí. Počet dalších odpovědí ve prospěch Rumunska však byl bohužel minimální.

Graf 11: Rezidenti a jejich vztah a chování k životnímu prostředí

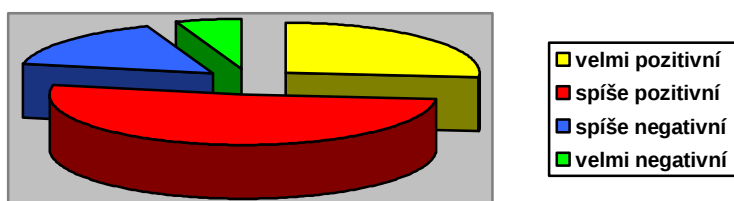

Zdroj: Vlastní šetření

Celkový dojem z návštěvy Rumunska

U většiny 47. respondentů převažuje spíše pozitivní dojem z návštěvy Rumunska, dalších 24 dokonce uvedlo velmi pozitivní celkový dojem, spíše negativní dojem mělo 15 respondentů a velmi negativní pouze 5. Celkově tedy návštěvníci hodnotili svojí cestu do Rumunska převážně kladně.

Graf 12: Celkový dojem návštěvníků z Rumunska

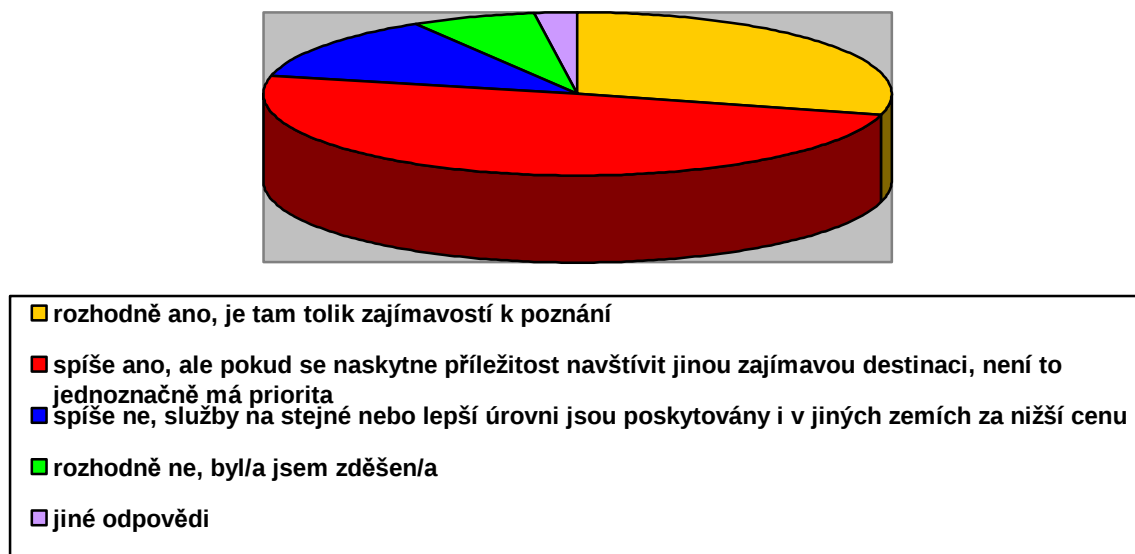

Zdroj: Vlastní šetření

Úvahy o další návštěvě Rumunska

Převážná většina dotazovaných respondentů se rozhodně nebrání další budoucí návštěvě Rumunska, 46 uvedlo, že návštěvu Rumunska do budoucna zvažují, ale pokud budou mít příležitost navštívit nějakou jinou zajímavou destinaci, není to jednoznačně jejich priorita. Dalších 27 by v budoucnosti rozhodně ještě chtěli do Rumunska cestovat.

Graf 13: Úvahy o další návštěvě Rumunska

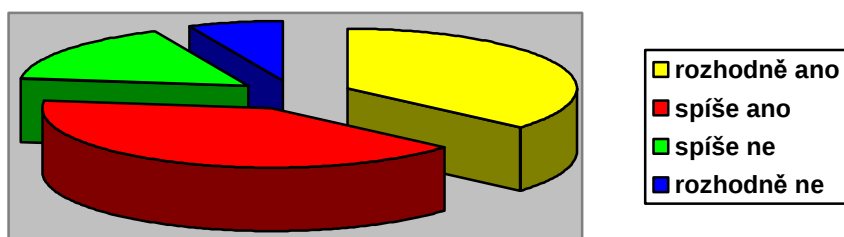
Zdroj: Vlastní šetření

Vyloženě negativně odpovědělo pouze 6 respondentů a s největší pravděpodobností by už Rumunsko nenavštívilo dalších 12. Jako jiné odpovědi respondenti uvedli, že neví nebo jinou formulaci odpovědi, že spíše ne.

Doporučení návštěvy Rumunska pro známé

Stejně jako by převážná většina respondentů do Rumunska ještě někdy cestovala, tak by také jeho návštěvu doporučila svým známým. 37 respondentů uvedlo, že spíše ano, 33 rozhodně ano. Návštěvu Rumunska by svým známým spíše nedoporučilo pouze 15 respondentů a rozhodně nedoporučilo 6 respondentů, tudíž lze do budoucnosti v Rumunsku očekávat nové návštěvníky.

Graf 14: Doporučení návštěvy Rumunska známým

Zdroj: Vlastní šetření

Pohlaví a věk návštěvníků

Dotazníkového šetření se celkem účastnilo 58 žen a 33 mužů ve věku 20.- 57. let, nejčastější věk se pohyboval mezi 25.- 35. lety.

3.3.2. Výsledky dotazníkového šetření zaměřeného na rezidenty

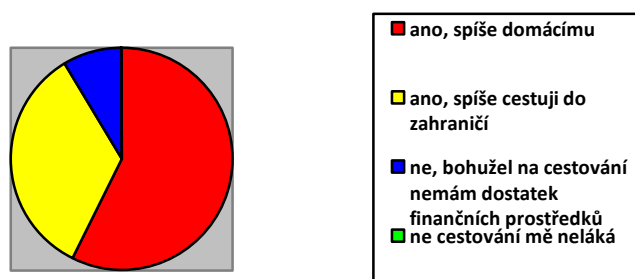
Jak již bylo na první straně této podkapitoly uvedeno, tak průzkumu zaměřeného na rezidenty se účastnilo 35 respondentů rumunské národnosti. Dotazník byl vytvořen v rumunském jazyce a obsahoval 17 otázek, 15 z nich bylo zaškrťovacích, z toho 10 z nich s možností zaškrtnout pouze 1 odpověď, u dalších 5. otázek bylo možné zaškrtnout více odpovědí, u těchto otázek byla i možnost jiné vlastní odpovědi. Dvě otázky byly vypisovací. Vzhledem tomu, že převážná většina respondentů pocházela z regionu

Bucovina, byly právě na tento region zaměřeny 3 otázky, jelikož však ne úplně všichni respondenti pocházeli právě z tohoto regionu, byly tyto otázky spolu s dalšími 3 otázkami, které byly zaměřeny pouze na rezidenty, jejichž trvalé bydliště je na venkově, označeny za nepovinné.

Cestovní ruch rezidentů

Nadpoloviční většina 20. rezidentů se věnuje spíše domácímu cestovnímu ruchu, dalších 12 preferuje spíše poznávání zahraničních destinací. Zbývajících 3 uvedli, že bohužel na cestování nemají dostatek finančních prostředků a nikdo neuvedl, že by ho cestování vůbec nezajímalo.

Graf 15: Preference cestovního ruchu rezidentů Rumunska

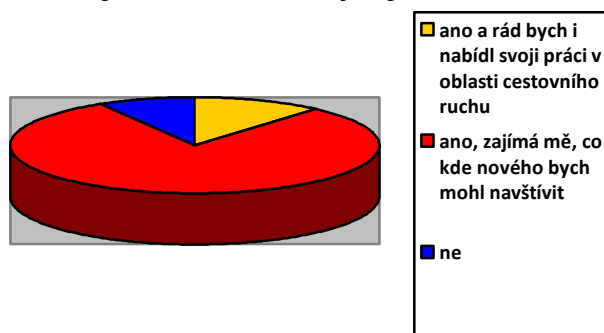

Zdroj: Vlastní šetření

Zájem rezidentů o cestovní ruch Rumunska

Téměř všechny rezidenty, kteří se účastnili tohoto dotazníkového šetření cestovní ruch z určitého hlediska zajímá. Nejvíce 28 z nich vývoj cestovního ruchu zajímá z pohledu spotřebitele, protože chtějí vědět, jaké atraktivity by mohli v budoucnosti navštívit. Další 4 zajímá vývoj cestovního ruchu z profesního pohledu, rádi by se uplatnili v oblasti cestovního ruchu jako zaměstnanci. Pouze zbývajících 3 vývoj cestovního ruchu nezajímá vůbec.

Graf 16: Zájem rezidentů o vývoj cestovního ruchu Rumunska

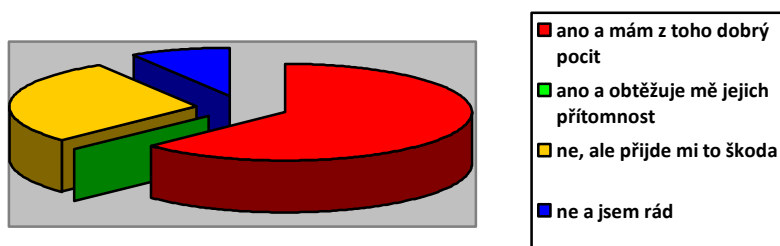

Zdroj: Vlastní šetření

Vztah rezidentů k účastníkům cestovního ruchu

Převážná většina 22 dotazovaných respondentů se v okolí svého bydliště setkává s účastníky cestovního ruchu, všichni to považují za pozitivum, nikdo nezaškrtl odpověď, že by je to obtěžovalo. Zbývajících 13 se v okolí svého bydliště s účastníky cestovního ruchu nesetkává, 10 z nich by bylo raději, kdyby se s účastníky cestovního ruchu setkávali, 3 z nich jsou spokojeni, že se s žádnými účastníky cestovního ruchu nesetkávají.

Graf 17: Setkávání rezidentů s účastníky cestovního ruchu

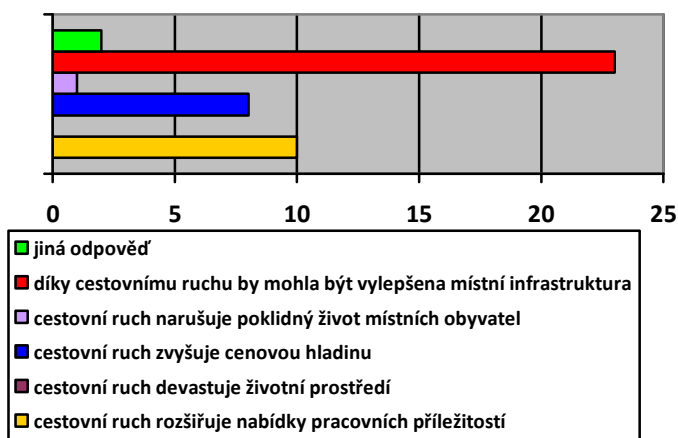

Zdroj: Vlastní šetření

Cestovní ruch v regionu Bucovina

34 z celkem dotázaných respondentů se domnívá, že region Bucovina má předpoklady a potenciál pro rozvoj cestovního ruchu, pouze jeden se domnívá, že region Bucovina žádný potenciál v rozvoji tohoto odvětví nemá. Rezidenti považují všeobecně příjezdový a domácí cestovní ruch v okolí jejich bydliště za přínos, největší část 23 respondentů uvedlo, že díky cestovnímu ruchu by mohlo dojít ke zlepšení místní infrastruktury.

Graf 18: Dopady cestovního ruchu na region Bucovina

Zdroj: Vlastní šetření

Dalších 10 považuje cestovní ruch za zdroj pracovních příležitostí. Z druhé strany si však poměrně velký počet 8 respondentů myslí, že díky cestovnímu ruchu dochází ke zvyšování cenové hladiny. Pouze jeden respondent uvedl, že cestovní ruch narušuje klidný život místních obyvatel a nikdo neuvedl, že by cestovní ruch devastoval životní prostředí. Mezi jiné odpovědi patřil například názor, že Bucovina je krásný region, který si zaslouží být viděn mnoha návštěvníky. Všichni dotazovaní respondenti kromě 3 z nich, kteří odpověděli negativně, by uvítali rozvoj cestovního ruchu v tomto regionu.

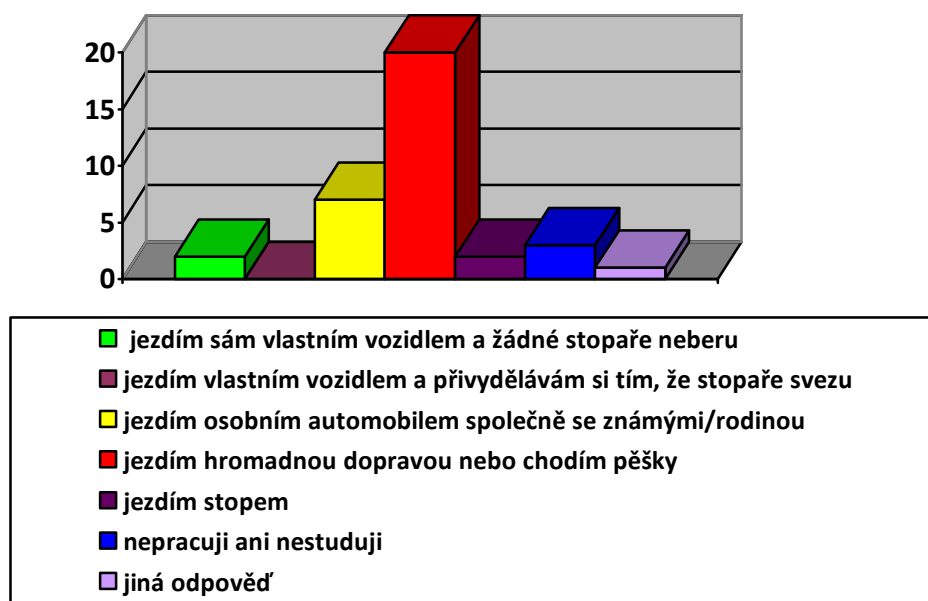
Rozvoj cestovního ruchu v Rumunsku

Z hlediska mezinárodního cestovního ruchu by 31 respondentů uvítalo rozvoj příjezdového cestovního ruchu, pouze 2 by sdíleli opačný názor a 2 se k této otázce nevyjádřili.

Vztah rezidentů k životnímu prostředí

Převážná většina 20 rezidentů využívá na cestě do zaměstnání nebo do školy hromadné dopravy nebo chodí pěšky, dalších 7 jezdí osobním automobilem společně ještě s dalšími známými nebo členy rodiny. Zbývající 3 dotázaní nepracují, 2 jezdí stopem a 2 jezdí sami svým vozidlem. Jako jinou odpověď uvedl 1 rezident, že jezdí vždy s taxi, ale vzhledem

Graf 19: Způsob dopravy rezidentů do zaměstnání nebo do školy

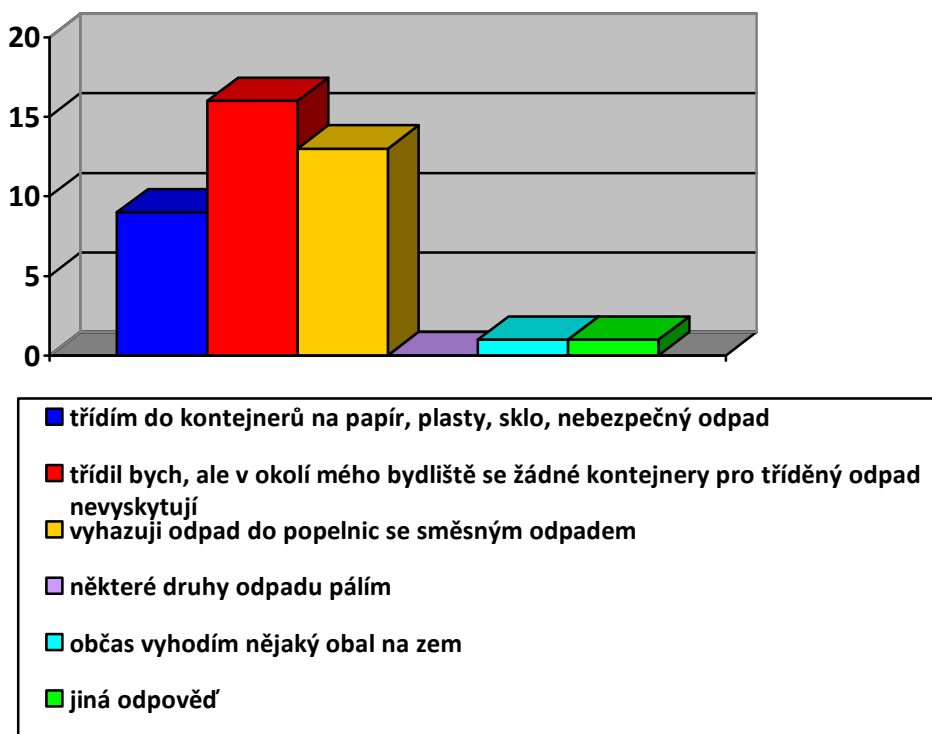

Zdroj: Vlastní šetření

k ekonomické situaci Rumunska je zde relativně velká pravděpodobnost, že tato odpověď není pravdivá. Závěrem lze konstatovat, že v případě dopravy do zaměstnání nebo do školy Rumuni příliš neznečišťují životní prostředí.

Z hlediska nakládání s odpady se 16 respondentů vyjádřilo, že by odpad třídili, kdyby se v okolí jejich bydliště nacházely kontejnery k tomu určené, dalších 9 respondentů se vyjádřilo, že odpad třídí. Zbývajících 15 odpad netřídí, z toho 13 uvedlo, že vyhazuje odpad do popelnic se směsným odpadem, 1 se přiznává k tomu, že občas nějaký obal vyhodí na zem a 1 napsal vlastní odpověď, že nechápe jakou má souvislost odpad s cestovním ruchem regionu Bucovina.

Graf 20: Nakládání s odpady

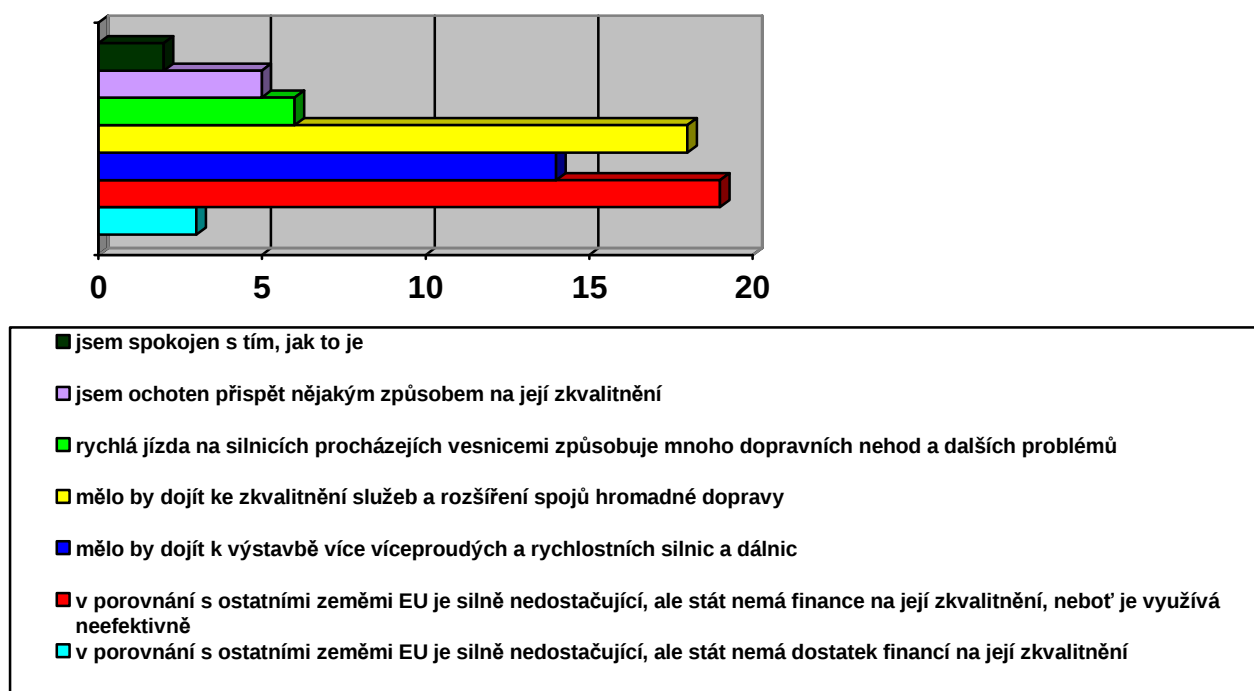
Zdroj: Vlastní šetření

Dopravní infrastruktura

Podle výsledku průzkumu zaměřeného na dopravní infrastrukturu je zřejmé, že téměř žádný rezident není spokojen se stávající dopravní infrastrukturou. 19 respondentů uvedlo, že stávající dopravní infrastruktura je velmi nedostačující, protože stát nemá dostatek financí na její zkvalitnění, protože je nevyužívá efektivně, 18 respondentů by také uvítalo, kdyby došlo ke zkvalitnění služeb hromadné dopravy a 14 respondentů si myslí, že je

zapotřebí, aby došlo k výstavbě nových víceproudých silnic a dálnic. Z druhé strany však přispět na zkvalitnění dopravní infrastruktury je ochotno pouze 5 respondentů.

Graf 21: Spokojenost rezidentů se stávající dopravní infrastrukturou

Zdroj: Vlastní šetření

Venkovský cestovní ruch a agroturistika

Všichni respondenti vyjma jednoho uvedli, že už někdy zaslechli pojem agroturistika. Z celkového počtu dotázaných respondentů mají pouze 4 své trvalé bydliště na venkově, všichni ostatní ve městě, z těchto 4 všichni pěstují nějaké zemědělské plodiny nebo chovají hospodářská zvířata. Také by byli ochotni poskytnout ubytování a stravování v rámci jejich domova. Odpovědi na otázku jakou by si představovali odměnu jako majitelé farmy za zprostředkování ubytování se lišily. První respondent by byl ochoten tyto služby poskytnout za 50 lei na noc, druhý za 150 lei na noc, třetí za 20 EURO na noc a čtvrtý poslední přesnou cenu neuvedl, ale napsal: „*Tolik, aby se mi dobře žilo, abych měl co jíst.*“

Pohlaví a věk

Mezi dotazovanými bylo 25 žen a 10 mužů ve věku 16. – 51. let, nejvíce respondentů bylo ve věku 20.-30. let.

3.3.3. Výsledky dotazníkového šetření zaměřeného na instituce

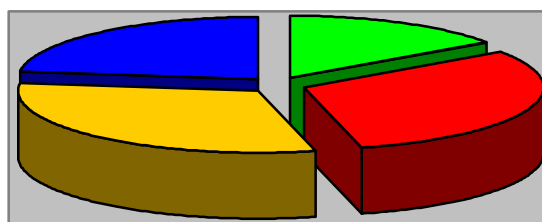
Při dotazníkovém šetření zaměřeném na instituce bylo celkem elektronicky prostřednictvím e-mailu osloveno 80 institucí, z toho však dotazník vyplnilo pouze 13 z nich. Dotazník zaměřený na instituce byl distribuován v rumunském jazyce a obsahoval celkem 9 otázek z nichž 7 bylo zaškrtačacích, z toho 6 s možností označení pouze jedné odpovědi a 1 s možností označení více odpovědí, kde byla možnost i jiné odpovědi. Zbývající 2 otázky byly vypisovací a všechny otázky byly povinné.

Koncept udržitelného rozvoje cestovního ruchu

Ze všech 13. respondentů pouze jeden nevěděl a ani nikdy neslyšel o tom, co znamená pojem trvale udržitelný rozvoj a udržitelný rozvoj cestovního ruchu, všech ostatních 12 vědělo, co tyto pojmy znamenají.

Ohodnocení současného stavu udržitelného rozvoje se v případě odpovědí rumunských institucí v cestovním ruchu značně liší. 4 respondenti se domnívají, že obyvatelé jsou si vědomi těchto principů, ale nedodržují je, další 4 si myslí, že záleží na konkrétním regionu, některé z nich jednájí v souladu s těmito principy zatímco jiné vůbec, další 3 mají na tuto situaci velmi negativní pohled, protože si ani nemyslí, že by obyvatelé měli o udržitelném rozvoji cestovního ruchu povědomí. Poslední 2 vidí současnou situaci velmi pozitivně a je toho názoru, že Rumunsko jedná v souladu s těmito principy.

Graf 22: Ohodnocení udržitelného rozvoje cestovního ruchu v Rumunsku

- Velmi pozitivně, myslím, že Rumunsko jako celek jedná v souladu s těmito principy
- Záleží na jednotlivých regionech, některé regiony jednájí relativně v souladu s těmito principy, jiné vůbec
- spíše negativně, obyvatelé jsou si vědomi těchto principů, ale nedodržují je
- velmi negativně, nemyslím si, že by obyvatelé měli o něčem takovém povědomí

Zdroj: Vlastní šetření

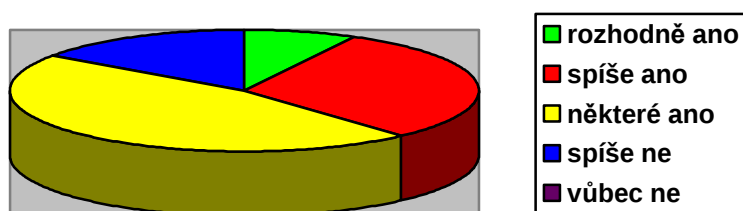
Problémové regiony

Odpovědi na otázku týkající se problémových regionů se též u většiny respondentů relativně lišily. 3 respondenti se domnívají, že všechny regiony mají problémy, 1 si naopak nemyslí, že by nějaký region měl problém významnějšího charakteru. Jako nejvíce problémový se podle 4 respondentů jevil region Dobrogea v souvislosti s pobřežím Černého moře a masovým rekreačním cestovním ruchem, 2 respondenti uvedli jako problémovou oblast Dunajské delty. Respondenti také často uváděli různá karpatská pohoří jako Tarcu, Fagaras, nebo rumunská pohoří celkově s ohledem na lyžařský cestovní ruch. Mezi dalšími odpověďmi bylo uvedeno také hlavní město Bukurešť a další velká města, jihozápad regionu Oltenia, údolí Prahova nebo známý „Draculův hrad“ Bran.

Sledování indikátorů udržitelného rozvoje

Převážná většina respondentů nějaké indikátory udržitelného rozvoje sleduje, 4 respondenti uvedli jako odpověď na tuto otázku, že spíše ano, 6 respondentů uvedlo, že některé indikátory sleduje. Sledování těchto indikátorů označil jako nezbytné 1 respondent a zbývajících 2 takové ukazatele spíše nesledují. Nikdo však neoznačil odpověď, že by se této evidenci nevěnoval vůbec.

Graf 23: Evidence indikátorů udržitelného rozvoje

Zdroj: Vlastní šetření

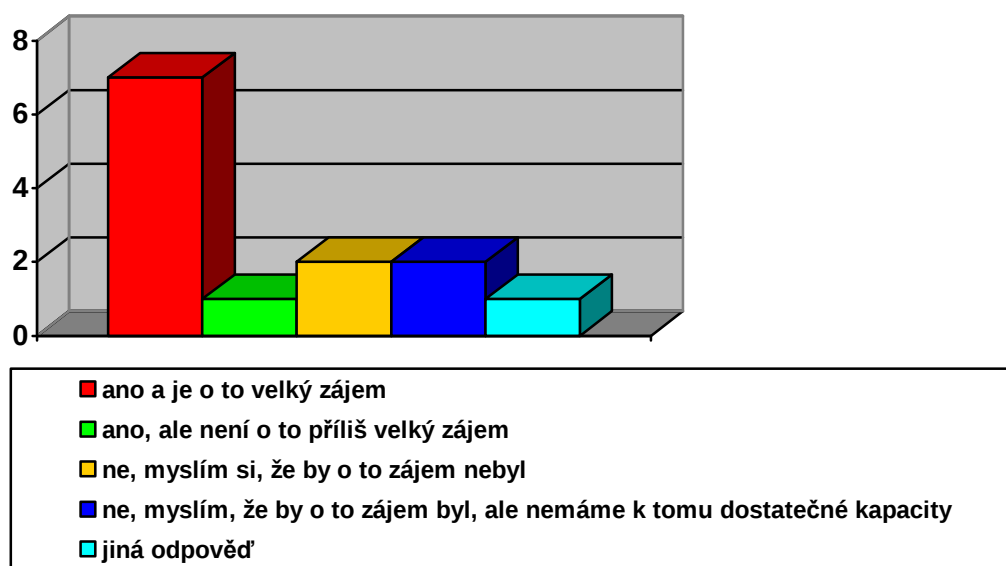
Podpora firem v souladu s těmito principy ze strany institucí

Na otázku, zda instituce podporují podnikání, které přispívá k udržitelnému rozvoji cestovního ruchu, odpověděli všichni respondenti kladně, 7 z nich odpovědělo, že rozhodně ano, zbývajících 6, že spíše ano.

V případě pořádání školení o udržitelném rozvoji cestovního ruchu pro zaměstnance vychází tento průzkum převážně pozitivně, 7 institucí odpovědělo, že školení pořádají a že mnoho zaměstnanců se o taková školení zajímá. Další 2 odpověděli, že si myslí, že by to zaměstnance mohlo zajímat, ale že ze strany instituce na to nemají dostatečné kapacity.

Negativní odpovědi byly celkově 3. Dvě instituce uvedly, že žádná školení nepořádají, protože si myslí, že by o ně zájem nebyl a 1 instituce uvedla, že školení pořádá, ale že o něj není příliš velký zájem. V případě jiných odpovědí byla zaznamenána odpověď, že se ještě daná instituce nedostala do takové fáze, že se teprve snaží nasbírat potřebné informace.

Graf 24: Pořádání školení o udržitelném rozvoji cestovního ruchu pro zaměstnance

Zdroj: Vlastní šetření

Projekty a dotace z fondů EU

V případě čerpání dotací z fondů EU odpovědělo 8 institucí kladně, 5 z nich dotace využívá pro oblast cestovního ruchu, další 3 tyto dotace využívají pro jiné účely. Zbývajících 5 institucí nevyužívá nebo nedostává dotace z fondů EU vůbec.

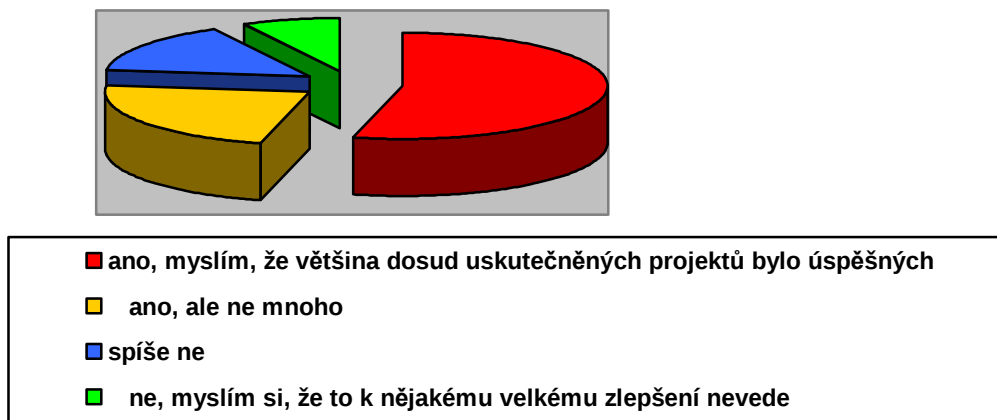
Instituce v cestovním ruchu zorganizovaly v minulých letech mnoho projektů v oblasti cestovního ruchu a jeho udržitelného rozvoje. Příkladem mohou být 3 týdenní pobyty na venkově pro skupiny maximálně 5. osob, kurzy ekoturismu v horských oblastech,

ekologizace turistického areálu Rucar, různé projekty v oblasti cykloturistiky a jiných sportů, dobrodružství a různé kurzy vaření v oblasti okolí města Buzau, škola cestovního ruchu a další projekty pro rozvoj ekoturismu a venkovského cestovního ruchu.

Mezi další konkrétní projekty patřily např. projekty Asociace ekoturismu v Rumunsku jako vytváření příležitostí pro drobné podnikatele ve venkovských oblastech Dunajské delty, s čímž souvisí také projekt Rowmania zaměřený na poznávání Dunajské delty z veslařských pramic, certifikace v oblasti ekoturismu nebo propagace oblasti Țara Dornelor jako destinace pro cykloturistiku a mnoho dalších.

Většina 7. zúčastněných institucí považuje dosud uskutečněné projekty za úspěšné a do budoucna tak plánují uskutečnit další. Další 3 instituce též do budoucna plánují uskutečnění dalších projektů, ale ne mnoho, 2 instituce uvedly, že spíše ne a zbývajících 1 si myslí, že takové projekty nevedou k žádné významnější změně k lepšímu.

Graf 25: Plánování projektů do budoucna

Zdroj: Vlastní šetření

3.3.4. Celkové shrnutí výsledků

Z hlediska četnosti lze za nejúspěšnější s celkově největším počtem a ochotou respondentů vyplnit dotazník považovat šetření zaměřené na návštěvníky. V případě šetření zaměřeného na rezidenty byl původně předpokládán větší počet získaných responsí, ale ukázalo se, že ochota rezidentů věnovat svůj volný čas na vyplnění dotazníku je nízká.

Nejčastějšími respondenty u tohoto typu šetření byli studenti vysokých škol, kteří se pravděpodobně s touto metodou výzkumu setkali již dříve. U institucí cestovního ruchu bylo předpokládáno, že bude získávání respondentů nejproblematictější. Tento předpoklad se naplnil, dotazník vyplnila téměř pouze desetina z celkem oslovených institucí. Někteří příslušníci těchto institucí reagovali až po uplynutí relativně dlouhého období po přijetí dotazníku, někteří zareagovali bohužel již po ukončení dotazníkového šetření.

Celkově lze říci, že jak návštěvníci, tak rezidenti i instituce jsou příznivě nakloněni k rozvoji cestovního ruchu v Rumunsku. Největší potenciál tak má vysokohorská a pěší turistika, neboť nejvíce návštěvníků uvedlo, že právě tento typ cestovního ruchu byl důvod k návštěvě Rumunska. Dále návštěvníci v nejvíce případech uváděli pozorování místní přírody, tudíž lze vyhodnotit, že Rumunsko má také předpoklady pro ekoturistiku.

Návštěvníci Rumunska byli převážně spokojeni s atraktivitami v cestovním ruchu, s chováním a celkovým vztahem rezidentů k návštěvníkům. V případě úrovně služeb byla první polovina dotázaných spokojena a druhá nespokojena. Nejnegativněji bylo návštěvníky hodnoceno chování a vztah rezidentů k životnímu prostředí.

Mnoho návštěvníků také uvedlo, že rezidenti vyhazují odpadky na veřejných prostranstvích, k tomu se však v dotazníku určeném rezidentům přiznal pouze jeden, přestože dotazník byl anonymní. Převážná většina rezidentů tvrdí, že by měla vůli třídit odpad, pokud by k tomu byly poskytnuty nezbytné podmínky. Rezidenti také potvrdili již předchozí domněnku, že stávající dopravní infrastruktura je velmi nedostačující. Přestože mnohonásobně více dotázaných rezidentů pocházelo z měst, tak ti, kteří pocházeli z venkova, mají kladný vztah k agroturistice a byli by ochotni poskytovat s ní spojené služby návštěvníkům.

Výsledky dotazníkového šetření zaměřeného na instituce vycházely v oblastech jako ohodnocení udržitelného rozvoje cestovního ruchu a stanovení problémových regionů relativně různorodé. Podporu tohoto odvětví ze strany institucí lze však hodnotit velmi kladně, většina institucí organizuje mnoho aktivit zaměřených na udržitelný rozvoj cestovního ruchu, které hodnotí jako úspěšné.

4. Zhodnocení současného stavu udržitelného rozvoje cestovního ruchu v Rumunsku a návrhy do budoucna

Závěrečná kapitola této diplomové práce se věnuje celkovému ohodnocení současného stavu a perspektiv udržitelného rozvoje cestovního ruchu v Rumunsku. Vychází se zde z předchozích zjištění podle celkové charakteristiky destinace, především podle atraktivit v cestovním ruchu a podle statistických údajů příjezdového a domácího cestovního ruchu. Jako další kritéria posloužily bariéry rozvoje cestovního ruchu, indikátory udržitelného rozvoje a v neposlední řadě výsledky dotazníkového šetření. Na základě těchto poznatků tak bylo vytvořeno závěrečné zhodnocení a SWOT analýza udržitelného rozvoje cestovního ruchu v této destinaci. Neméně důležitou součástí je představení a rozbor systému ekologických certifikací, který se v Rumunsku uplatňuje, a význam institucí pro podporu udržitelného rozvoje cestovního ruchu v této zemi.

4.1. Současný stav a perspektivy šetrných forem cestovního ruchu na tomto území

Rumunsko jako destinace v cestovním ruchu nabízí svým návštěvníkům široké spektrum atraktivit. Vzhledem k tomu, že se na jeho území rozprostírají rozsáhlá karpatská pohoří a poměrně mnoho národních parků a jiných chráněných území, má tak Rumunsko předpoklady pro rozvoj pěší turistiky, s čímž souvisí také ekoturistika. Další šetrnou formou cestovního ruchu pro kterou má Rumunsko potenciál je venkovský cestovní ruch a agroturistika. Necelá polovina obyvatelstva v Rumunsku žije na venkově a většina z nich chová různá hospodářská zvířata a pěstuje různé zemědělské plodiny.

Počet příjezdů v případě domácího cestovního ruchu Rumunska je téměř šestkrát vyšší než v případě příjezdového cestovního ruchu, podobně je tomu i u celkového počtu přenocování, který je více než čtyřikrát vyšší u domácího cestovního ruchu než u příjezdového. Skutečnost relativně nízkého počtu příjezdů v porovnání s ostatními evropskými zeměmi je z části zapříčiněna existencí bariér v rozvoji cestovního ruchu. Nejzávažnější překážkou je nedostatečná kvalita dopravní infrastruktury, především absence dálnic a dalších rychlostních komunikací v případě silniční dopravy. Jako další významné překážky byly stanoveny nízká ekonomická vyspělost země v porovnání

s ostatními zeměmi Evropy. S tím také souvisí vnímání Rumunska jako nebezpečné země ze strany potenciálních návštěvníků. Rumunské cestovní kanceláře se spíše než na příjezdový nebo domácí cestovní ruch zaměřují na výjezdový cestovní ruch Rumunů do zahraničí. Rumunsko jako destinace v cestovním ruchu má celkově ve světě špatnou propagaci, příkladem může být neznalost Bukurešti jako destinace pro kongresový cestovní ruch, přestože toto město má předpoklady pro rozvoj tohoto typu cestovního ruchu. V případě znalostí cizích jazyků patří Rumunsko k jednomu z nejhůře ohodnocených zemí v Evropě, méně než 50 % obyvatelstva ovládá alespoň jeden cizí jazyk.

Podle většiny ekonomických indikátorů udržitelnosti dochází v Rumunsku k celkovému růstu ekonomiky. Součástí těchto indikátorů jsou také data týkající se dopravní infrastruktury. Přestože v případě silniční dopravy dochází každoročně k výstavbě nových dálnic, pořád je jejich celková délka pro celou zemi nedostačující. Dalším nepříznivým ukazem je každoroční zkracování provozuschopných železnic.

V případě sociálních indikátorů obyvatel Rumunska každoročně ubývá, což je z jedné strany sice způsobeno klesáním porodnosti a stárnutím populace, ale z druhé strany každoročně přibývá lidí, kteří se rozhodnou emigrovat za prací do jiné země. Jako pozitivní lze však z druhé strany označit snižování kojenecké úmrtnosti a zvyšování průměrné délky života. Z hlediska trhu práce se zde uplatňuje negativní trend zvyšování nezaměstnanosti vysokoškolsky vzdělaných. Přestože průměrná hrubá mzda každoročně roste, tak se stále řadí k nejnižším v EU. Mezi pozitiva patří zvyšování míry ekonomické aktivity.

Mezi environmentálními indikátory je možné označit za pozitivum snižování délky vodních toků ve špatném a velmi špatném stavu. Za poslední evidované roky došlo také ke snížení spotřeby energií a ke zvýšení podílu recyklovaného odpadu. K negativům lze zařadit snížení investic do oblasti životního prostředí nebo zvyšování délky vodních toků v průměrném stavu na úkor snižování délky vodních toků ve velmi dobrém a dobrém stavu.

Podle výsledků dotazníkového šetření zaměřeného na návštěvníky je vzhledem k mnohonásobně vyššímu počtu těch, kteří Rumunsko navštívili po roce 1989 zřejmé, že se Rumunsko již nenachází podle pohledu teorie životního cyklu destinace ve fázi stagnace. Převážná většina návštěvníků cestovali neorganizovaně a nejčastější formou cestovního

rchu byla vysokohorská a pěší turistika, velmi často také návštěvníci přijeli kvůli poznávání místních zvyků a tradic, tudíž se zde potvrzuje, že je Rumunsko příhodnou destinací pro ekoturistiku nebo venkovský cestovní ruch. V ohodnocení úrovně tamějších služeb se návštěvníci příliš neshodovali, polovina hodnotila víceméně pozitivně, polovina negativně. Vstřícnost a chování rezidentů k návštěvníkům byla hodnocena převážně kladně, v názoru na jazykové znalosti se návštěvníci opět neshodovali, polovina se přiklání k tomu, že neměli problém dorozumět se, druhá polovina se potýkala s problémy v dorozumívání. Jako velmi negativní lze označit názor převážné většiny návštěvníků o nešetrném chování rezidentů k životnímu prostředí. Celkový dojem z návštěvy však u většiny dotázaných byl pozitivní a stejně tak by většina ještě někdy v budoucnosti Rumunsko navštívila i jeho návštěvu doporučila svým známým.

Převážná většina rezidentů se účastní spíše domácího cestovního ruchu než výjezdového, vývoj cestovního ruchu je spíše než z profesního pohledu zajímavá z hlediska toho, co by kde mohli nového navštívit. Velkým pozitivem je, že téměř všichni rezidenti považují za přínos účastníky cestovního ruchu. Obyvatelé regionu Bucovina se domnívají, že tento region má předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu a že prostřednictvím cestovního ruchu dochází ke zlepšení stávající infrastruktury a vytváření zaměstnanosti. Stejně tak v rámci celého Rumunska by většina rezidentů uvítala rozvoj příjezdového cestovního ruchu. Z hlediska pohledu na životní prostředí lze označit za pozitivum skutečnost, že nejvíce z dotázaných rezidentů využívají k dopravě do zaměstnání nebo do školy hromadnou dopravu nebo chodí pěšky. V případě nakládání s odpady uvedlo mnoho rezidentů, že by odpad třídili, ale v okolí jejich bydliště se nevyskytují kontejnery k tomu určené, což lze označit za problém ze strany politiky měst. Dopravní infrastrukturu považují rezidenti za velmi nedostačující jak v případě kvality silnic tak i v případě hromadné dopravy. Přestože většina získaných respondentů pocházela z měst, tak ti, kteří pocházeli z venkova, by měli jak příhodné podmínky tak ochotu podpořit z vlastní strany rozvoj agroturistiky.

Ohodnocení dodržování principů udržitelného rozvoje rezidenty je ze strany institucí v cestovním ruchu převážně negativní. Z druhé strany však většina těchto institucí sleduje alespoň některé indikátory udržitelnosti a pořádá školení pro zaměstnance v této oblasti o které je relativně velký zájem. Většina těchto institucí také využívá dotací z fondů EU, ale polovina z nich ne pro sféru cestovního ruchu. Tyto instituce také v nedávné minulosti

zrealizovaly poměrně mnoho projektů na dané téma, které celkově hodnotí jako úspěšné a do budoucnosti tak plánují uskutečnit další.

4.2. SWOT analýza udržitelného rozvoje cestovního ruchu v Rumunsku

SWOT analýzu lze definovat jako „metodu analýzy vnitřních faktorů organizace/ destinace (silných stránek a slabých stránek) a jejich vnějších příležitostí (ekonomická situace, demografické změny, nové trhy, technologie aj.) a vnějších hrozeb/ omezení (aktivity konkurence, demografické změny, legislativa aj.)⁶⁷ Tato analýza se využívá nejčastěji v oblastech strategického řízení a plánování v marketingu a managementu. Pro účely této diplomové práce slouží jako dílčí část vyhodnocení současného stavu a perspektiv udržitelného rozvoje cestovního ruchu v Rumunsku.

Silné stránky

- příhodné přírodní podmínky pro rozvoj vysokohorské turistiky a pěší turistiky v souladu s principy ekoturismu
- mnoho národních parků a jiných chráněných přírodních území
- mnoho kulturně- historických atraktivit z různých historických období po celém území Rumunska
- příhodné podmínky pro rozvoj cestovního ruchu s náboženskými motivy
- zachování původních tradic a zvyků mezi venkovským obyvatelstvem u všech generací
- příhodné podmínky pro rozvoj agroturistiky v souvislosti s tradičním životním stylem obyvatel venkova
- pohostinnost rezidentů a jejich kladný vztah k návštěvníkům
- zájem rezidentů o vývoj cestovního ruchu
- pozitivní dojem z poznání Rumunska ze strany návštěvníků
- neotřelost destinace na trhu cestovního ruchu

⁶⁷ MARTINA PÁSKOVÁ, Josef Zelenka]. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002, str. 556. ISBN 8023901524

Slabé stránky

- nedostatečná dopravní infrastruktura především u silniční dopravy a vysoká četnost dopravních nehod, špatná organizace v železniční dopravě
- povědomí o Rumunsku jako o „nebezpečném kraji“ mezi potenciálními návštěvníky
- chudoba a obtěžování návštěvníků žebráky
- nedostatečné jazykové znalosti rezidentů
- relativně velký podíl návštěvníků, kteří hodnotili poskytované služby v Rumunsku negativně
- nešetrnost rezidentů vůči životnímu prostředí - špatné nakládání s odpady, znečišťování veřejných prostranství, znečišťování ovzduší odvětvím průmyslu
- viditelná přítomnost fungujících i bývalých průmyslových závodů ve městech
- přítomnost toulavých psů a koček ve městech
- existence problémového v regionu Dobrogea v souvislosti s masovým rekreačním cestovním ruchem domácích návštěvníků

Příležitosti

- uvedení Rumunska mezi 10 nejlepších destinací v poměru ceny a kvality pro rok 2015 v TTG
- rozvoj agroturistiky nadnárodního charakteru
- rozvoj pěší turistiky, cykloturistiky a hipoturistiky
- změna politiky měst ve prospěch životního prostředí- např. zavedení kontejnerů na tříděný odpad
- pořádání školení pro zaměstnance a vytváření různých projektů v souvislosti s udržitelným rozvojem cestovního ruchu ze strany institucí
- podpora některých projektů na ochranu životního prostředí z evropských strukturálních fondů
- díky pozitivnímu povědomí těch, co v minulosti Rumunsko navštívili možnost informování dalších a rozšíření povědomí o Rumunsku jako o zajímavé destinaci

Hrozby

- podpora těžby zlata v horských oblastech ze strany zahraničních investorů
- snižování celkového počtu obyvatel, emigrace do jiných evropských zemí v důsledku nízkých mezd, odklon kvalifikovaných pracovních sil
- nevyčerpání dotací z fondů EU ve stanoveném období
- příliš pomalá výstavba nových dálnic a dalších rychlostních komunikací
- více znečištěné ovzduší v důsledku útlumu železniční dopravy a rozvoje silniční dopravy
- oblíbenost kempování domácích účastníků cestovního ruchu na místech, která k tomu nejsou určena
- špatná organizace zájezdů do Rumunska ze strany cestovních kanceláří do vytížených destinací
- přehnaná podpora církve a výstavby nových kostelů ze státního rozpočtu na úkor jiných problémových oblastí
- podpora existence velkých nákupních center ve městech a odsun investic do turistické infrastruktury měst

4.3. Systém ekologické certifikace

Pro udělování ekologické certifikace byla v Rumunsku vytvořena Národní komise pro udělování ekologického značení (Comisia Națională pentru Acordarea Etichetei Ecologice). Pro obdržení takové značky je nezbytné podání žádosti na Ministerstvo životního prostředí a vodního hospodářství (Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor), podstoupit ověření výrobku nebo služby nějakým akreditovaným pracovištěm tohoto ministerstva. Následně musí dojít k vyhodnocení výkonnosti daného produktu nebo služby (Ministerstvem životního prostředí a vodního hospodářství), které pak ve spolupráci s Národní komisí pro udělování ekologického značení a Národním úřadem pro ochranu spotřebitele (Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor) posoudí do jaké míry značka informuje spotřebitele. Pro podání žádosti o udělení ekologické certifikace je nezbytné uhradit poplatek ve výši 300- 1300 EUR.⁶⁸

⁶⁸ Obținerea etichetei ecologice. *Eticheta ecologica* [online]. 2007 [cit. 2015-04-18]. Dostupné z: <http://www.eticheta-ecologica.ro/obtinere.php>

Rumunsko stejně jako ostatní země EU využívá systému ekologické certifikace Evropské květiny (Floarea Europeană).⁶⁹ Tato značka byla vytvořena Evropskou komisí v roce 1992, využívá se k označení ekologicky šetrných výrobků a služeb, nevztahuje se však na potraviny a na zdravotnické produkty. Cílem této činnosti je vytvořit systém ekologického značení pro výrobky a služby u nichž je snaha o minimalizaci negativního dopadu na lidské zdraví a životní prostředí. Toto značení je zcela dobrovolné. V Rumunsku jsou Evropskou květinou certifikovány 4 hotely a to Crowne Plaza v Bukurešti, Saturn v Saturnu, Piatra Soimului v Sinaii a Vega v Mamaii.⁷⁰

Dalším systémem ekologické certifikace v Rumunsku je Eco-Romania.⁷¹ Jedná se o certifikační systém národního i mezinárodního měřítka, jedná se o přizpůsobení mezinárodních zkušeností do prostředí Rumunska. Systém byl akreditován Australskou asociací pro ekoturismus (Australian Ecotourism Association), který byl vyvinut Švédskou asociací pro ekoturismus (Swedish Ecotourism Association), což byl vůbec první vytvořený systém ekologické certifikace na celé severní polokouli. Základní myšlenkou tohoto systému je ochrana přírody a zajištění trvale udržitelného rozvoje různých lokalit prostřednictvím cestovního ruchu. Tento systém funguje v Rumunsku již od roku 2003. Tento systém se zabývá certifikací dvou služeb v cestovním ruchu a to ubytovacích služeb ve venkovských a přírodních oblastech o maximální kapacitě 25. pokojů a služeb cestovních kanceláří. V případě cestovních kanceláří se jedná o organizované zájezdy maximálně pro 15 účastníků.⁷¹

Touto značkou je v současnosti v mezinárodním významu certifikováno 14 služeb. Jedná se o 8 ubytovacích zařízení Bio Haus nedaleko města Sibiu, Casa dintre Salcii v oblasti Dunajské delty, Popasul Gunea v regionu Bucovina, Felicia v regionu Bucovina, Kalnoky v regionu Transilvania, Casa Alexandra v regionu Transilvania, Hilde's residence v regionu Bucovina a Mosorel nedaleko města Brasov.⁷¹

⁶⁹ Campania ARCTE B&B pro Eticheta ecologică. *Asociatia Romana pentru Cazare si Turism Ecologic Bed and Breakfast* [online]. 2007 [cit. 2015-04-18]. Dostupné z: http://www.b-and-b.ro/ro/eticheta_ecologica.php

⁷⁰ In Romania exista 12 pensiuni certificate ecologic. *Agriculturae* [online]. 2015 [cit. 2015-04-18]. Dostupné z: <http://www.agriculturae.ro/index.php/zone-turistice/muntenia/1639-in-romania-exista-12-pensiuni-certificate-ecologic.html>

⁷¹ Certification system. *Eco Romania* [online]. 2011, 2015 [cit. 2015-04-18]. Dostupné z: <http://www.eco-romania.ro/certification-system/how-it-works>

Mezi 6 certifikovaných produktů cestovních kancelářů patří produkty zaměřené na pěší turistiku, kanoistiku, cykloturistiku a fotografování. Dále jsou touto značkou certifikována na úrovni národního významu také dalších 22 ubytovacích zařízení a produktů cestovních kancelářů.

Poměrně rozšířeným systémem ekologické certifikace v Rumunsku je systém Rumunské asociace pro ubytování a ekoturismus Bed and Breakfast (*Asociația Română pentru Cazare și Turism Ecologic Bed and Breakfast*).⁷² Jedná se o systém certifikace podporující ubytování se snídaní v souladu s principy ekoturismu, který se zaměřuje jak na domácí cestovní ruch tak na příjezdový. K dalším účelům této asociace patří zhodnocení potenciálu destinací cestovního ruchu, vytváření nových pracovních příležitostí v oblasti cestovního ruchu a prolínání kultur známých hostitelům a návštěvníkům.

V Rumunsku je touto asociací certifikováno 91 penzionů i hotelů v rozsahu celého území tohoto státu.

Posledním systémem ekologické certifikace v Rumunsku je systém Eco Ghinda provozovaný asociací *Turismverde*.⁷³ Tento systém certifikuje a hodnotí ubytovací zařízení podle počtu žaludů od 1 do 5.

Pokud je dané zařízení ohodnoceno jedním žaludem, znamená to, že neznečišťuje a nepůsobí negativně na životní prostředí a alespoň 0,1 % celkových tržeb věnuje na vysazování stromů a keřů.⁷³

Za předpokladu, že je dané ubytovací zařízení ohodnoceno dvěma žaludy na rozdíl od toho, co je ohodnocené jedním, uskutečňuje určité programy na snížení celkové spotřeby, poskytuje také stravovací služby s nabídkou certifikovaných ekologických produktů a alespoň 0,2 % z celkových tržeb věnuje na vysazování stromů a keřů.⁷³

Další ohodnocení je třemi žaludy, takové ubytovací zařízení navíc oproti předchozímu omezuje rychlost toku vody na nejvíce 20 l/ min., poskytuje turistům informace ohledně

⁷² *Asociația Română pentru Cazare și Turism Ecologic Bed and Breakfast* [online]. 2007 [cit. 2015-04-18]. Dostupné z: <http://www.b-and-b.ro/ro/acasa.php>

⁷³ *Clasificare verde. Turism verde* [online]. 2008 [cit. 2015-04-18]. Dostupné z: <http://www.turismverde.ro/pagini/Clasificare%20verde.html>

šetrného přístupu k životnímu prostředí, třídí odpad, polovinu osvětlení zajišťují úsporné žárovky, používá přírodní čisticí prostředky a věnuje alespoň 0,3% z celkových tržeb na vysazování stromů a keřů.⁷³

Ubytovací zařízení ohodnocené čtyřmi žaľudy využívá navíc obnovitelných energetických zdrojů nejméně ve výši 10 % z celkové spotřeby energie, rychlost toku vody nejvíce 15 l/min, v případě organizace programu pro návštěvníky využívá u poloviny případů ekologicky šetrné dopravní prostředky a minimálně 0,4 % z celkových tržeb věnuje na vysazování stromů a keřů.⁷³

Při nejvyšším ohodnocení je pěti žaľudy využívá ubytovací zařízení 50 % energie vyrobené z obnovitelných zdrojů, snižuje spotřebu vody na průtok 10 l/min, všechny žárovky osvětlení jsou úsporné, v případě organizace programu pro návštěvníky používá vždy ekologicky šetrné dopravní prostředky a alespoň 0,5 % z celkových tržeb vyčlení na vysazování stromů a keřů.⁷³

Podle internetové stránky <http://www.agriculturae.ro>⁷⁴ je tento systém uplatňován pouze v případě tří penzionů, první je situován v oblasti Dunajské delty, druhý v pohoří Fagaras a třetí v okresu Arges.

4.4. Podpora udržitelného rozvoje cestovního ruchu ze strany institucí

Mezi nejdůležitější instituce zabývající se cestovním ruchem v Rumunsku patří Rumunská centrála cestovního ruchu *Autoritatea Națională pentru Turism*⁷⁵, Federace hotelového průmyslu v Rumunsku *Federatia Industriei Hoteliere din Romania*⁷⁵, Národní asociace venkovského, kulturního a ekologického cestovního ruchu *Asociatia Nationala a Turismului Rural, Ecologic si Cultural*⁷⁵,

⁷⁴ In Romania exista 12 pensiuni certificate ecologic. *Agriculturae* [online]. 2015 [cit. 2015-04-18]. Dostupné z: <http://www.agriculturae.ro/index.php/zone-turistice/muntania/1639-in-romania-exista-12-pensiuni-certificate-ecologic.html>

⁷⁵ INSTITUTII PUBLICE IN TURISM. *Scritube* [online]. 2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.scribub.com/geografie/turism/INSTITUTII-PUBLICE-IN-TURISM35552.php>

Národní asociace rumunských cestovních kanceláří *Asociatia Nationala a Agentiilor de Turism din Romania*⁷⁵, Národní institut pro výzkum a rozvoj cestovního ruchu *Institutul National de Cercetare-Dezvoltare în Turism*⁷⁵, Patronální organizace lázeňského cestovního ruchu v Rumunsku *Organizatia Patronala a Turismului Balnear din Romania*⁷⁵ a v případě cestovního ruchu dětí a mládeže byly vytvořeny organizace jako Národní asociace letních táborů a cestovního ruchu škol *Agentia Nationala a Taberelor si Turismului Scolar*.⁷⁵ V této podkapitole budou charakterizovány ty, které se zabývají udržitelným rozvojem cestovního ruchu.

Autoritatea Națională pentru Turism

Rumunská centrála cestovního ruchu se zabývá celkovým rozvojem cestovního ruchu v této zemi a to rozvojem jeho produktů a destinací, privatizačními a post- privatizačními strategiemi v oblasti podnikání v cestovním ruchu a podporou malého a středního podnikání v této oblasti.⁷⁶ Tato instituce se také zabývá organizováním různých akcí, setkání veřejných i soukromých nevládních institucí na národní i mezinárodní úrovni v rámci Rumunska i v zahraničí.

Mezi činnosti přínosné pro udržitelný rozvoj cestovního ruchu v této zemi patří evidence, kontrola a monitorování stupně využívání a ochrany kulturního dědictví, snaha o vytvoření pozitivního dojmu z Rumunska jako destinace cestovního ruchu. Také pořádá různé události spojené se vzděláváním v oblasti cestovního ruchu v souvislosti s jeho růstem. Společně s orgány veřejné a místní správy vydává různá opatření pro ochranu historických, architektonicky zajímavých a přírodních oblastí a sleduje působnost a dodržování těchto opatření a předpisů, s čímž také souvisí provádění kontroly kvality služeb poskytovaných v cestovním ruchu.

⁷⁵ INSTITUTII PUBLICE IN TURISM. *Scritube* [online]. 2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.scritub.com/geografie/turism/INSTITUTII-PUBLICE-IN-TURISM35552.php>

⁷⁶ Despre noi. *ANTREC* [online]. 2011 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: http://www.antrec.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=8&Itemid=24&lang=ro

Asociatia Nationala a Turismului Rural, Ecologic si Cultural

Národní asociace venkovského, kulturního a ekologického cestovního ruchu ve zkratce ANTREC byla založena v roce 1994⁷⁶ jako nevládní nezisková organizace pro podporu venkovské turistiky, pohostinnosti venkovského obyvatelstva, ochrany rumunské kultury a zachování rumunských zvyků a tradic. Celkem má toto sdružení 2 500 členů⁷⁶, kteří jsou majiteli turistických a agroturistických penzionů. Činnost tohoto sdružení je delegována do 8 určených oblastí rozvoje v Rumunsku. Posláním této instituce je:

- identifikace a propagace potenciálu venkovské turistiky
- pořádání školení pro majitele ubytovacích a stravovacích zařízení, cestovních kanceláří, které se zabývají venkovským cestovním ruchem prostřednictvím seminářů, krátkodobých a dlouhodobých kurzů a výměny zkušeností mezi touto organizací a dalšími organizacemi v Rumunsku i v zahraničí
- předávání informací, které se týkají venkovského cestovního ruchu v rámci všech poboček této organizace a dalšími institucemi, které se podílejí přímým nebo nepřímým způsobem při podporování a rozvoji venkovské turistiky
- pořádání reklamních kampaní zaměřených na jednotnou klasifikaci a certifikaci pomocí mass- médií.⁷⁶

Institutul National de Cercetare-Dezvoltare în Turism

Národní institut pro výzkum a rozvoj cestovního ruchu se sídlem v Bukurešti byl založen rumunskou vládou v roce 1998.⁷⁷ Hlavní činností této instituce je základní a aplikovaný výzkum v oblasti cestovního ruchu v Rumunsku i v zahraničí, který by měl napomáhat rozvoji a propagaci rumunského cestovního ruchu. Výdaje na činnost této organizace jsou financovány mimo hlavní rozpočet ze speciálních fondů vytvořených pro její účely.

⁷⁶ Despre noi. *ANTREC* [online]. 2011 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: http://www.antrec.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=8&Itemid=24&lang=ro

⁷⁷ Despre noi. *INCTD* [online]. 2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: http://www.incdt.ro/index.pl/personal_ro

K nejdůležitějším aktivitám této organizace se řadí:

- vědecký výzkum a vývoj technologií v odvětví cestovního ruchu na národní i mezinárodní úrovni
- studie proveditelnosti týkající se rozvoje turistických oblastí a jejich investic
- vytváření marketingových strategií pro různé produkty cestovního ruchu
- poradenství při restrukturalizacích podniků v cestovním ruchu
- vytváření a tisk různých odborných publikací týkajících se problematiky cestovního ruchu
- přenos výsledků vědeckých činností z této instituce do dalších organizací, které se zabývají vědou a výzkumem v této oblasti⁷⁷

⁷⁷ Despre noi. *INCTD* [online]. 2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: http://www.incdt.ro/index.pl/personal_ro

Závěr

Cestovní ruch se v Rumunsku každoročně stává významnější součástí ekonomiky této země. Toto odvětví však s sebou nese mimo pozitivních vlivů jako zkvalitnění a rozšíření stávající infrastruktury nebo zvyšování zaměstnanosti díky tvorbě nových pracovních příležitostí také negativní vlivy. Mezi tyto vlivy patří zvyšování cenové hladiny v turistických oblastech, neohleduplnost k životnímu prostředí vzhledem k masovému charakteru cestovního ruchu v některých destinacích a narušování klidného života místních obyvatel. Pokud je opravdový zájem ze strany Rumunska o významnější rozvoj cestovního ruchu, tak musí také čelit mnoha bariérám.

Proto je do budoucnosti nezbytné, aby se cestovní ruch nadále vyvíjel v souladu s konceptem udržitelného rozvoje. Hlavní myšlenkou tohoto konceptu je kontrolované řízení všech činností v cestovním ruchu na daném území tak, aby v současnosti docházelo k uspokojování potřeb současné generace, ale zároveň by nemělo dojít k omezování stupně uspokojení potřeb budoucích generací. Je nezbytné, aby se touto myšlenkou řídili jak podnikatelé a organizace v cestovním ruchu, tak návštěvníci i rezidenti.

Cílem této diplomové práce je zhodnocení současného stavu udržitelného rozvoje cestovního ruchu v Rumunsku a nastínění možností, které by vedly ke zlepšení situace v této destinaci. Mezi další dílčí cíle patří vysvětlení pojmu udržitelného rozvoje cestovního ruchu, charakteristika destinace Rumunsko a analýza současného stavu této země prostřednictvím indikátorů udržitelnosti. Vyhodnocení, které vyplývá z této práce, je značně rozporuplné. Z jedné strany je patrné, že instituce v cestovním ruchu jsou poměrně nakloněny k této myšlence i určitá část rezidentů, z druhé strany je však obecně postoj rumunské vlády a některých rezidentů k této problematice spíše neutrální.

V úvodu této diplomové práce byly stanoveny dvě hypotézy. Hypotéza 1: Udržitelný rozvoj cestovního ruchu v současnosti není v Rumunsku příliš uplatňován. Tuto úvahu nelze ani úplně vyvrátit, neboť je v Rumunsku mnoho institucí, které udržitelný rozvoj cestovního ruchu podporují, a funguje zde také několik systémů ekologické certifikace, ani však úplně potvrdit, protože chování některých rezidentů není příliš v souladu s těmito principy a ze strany vlády a řízení měst nebyla učiněna dostatečná opatření pro jejich podporu. Hypotéza 2: Mezinárodní i domácí cestovní ruch není mezi obyvateli Rumunska,

příliš rozvinutý, poněvadž tomu brání určité bariéry týkající se především dopravy a úrovně dalších služeb poskytovaných v cestovním ruchu. Tato myšlenka se vzhledem k analýze bariér v rozvoji cestovního ruchu, indikátorů udržitelnosti a v neposlední řadě díky dotazníkovému šetření ukázala být pravdivá.

Na základě výsledků dotazníkového šetření jsou ještě více zdůrazněny klady a zápory cestovního ruchu Rumunska. Jako největší nedostatek se jeví stávající dopravní infrastruktura a příliš pomalý postup v její modernizaci a rozšiřování. Vzhledem k tomu, že nejen v oblasti cestovního ruchu podíl odvětví služeb ve vyspělejších ekonomikách i v Rumunsku stále roste, měla by tato země učinit zásadní opatření k jejich zkvalitnění. Podstatný vliv na toto odvětví má také nízká úroveň znalostí cizích jazyků rezidentů. Z druhé strany má ale Rumunsko velký potenciál pro rozvoj ekoturistiky a agroturistiky vzhledem k bohatství přírodních atraktivit a tradičnímu způsobu života na venkově u poměrně velké části obyvatel. Rezidenti jsou pohostinní a ve většině případů cestovnímu ruchu pozitivně nakloněni.

Mezi nejdůležitější opatření, která by pro udržitelný rozvoj cestovního ruchu v Rumunsku měla být učiněna tak rozhodně patří větší důslednost a rychlost ve zkvalitňování dopravní infrastruktury, větší zaměření cestovních kanceláří na domácí a příjezdový cestovní ruch a lepší propagace Rumunska jako destinace cestovního ruchu v zahraničí, rozšíření jazykových znalostí rezidentů a vylepšení prostředí měst a podpora rezidentů v činnostech prospěšných životnímu prostředí.

Seznam použité literatury

Knížní zdroje

1. BURFORD, Tim a Dan RICHARDSON. *Rumunsko*. Vyd. 1. Brno: Jota, 2001, 390 s. Livingstone - průvodci, sv. 2. ISBN 80-721-7042-2.
2. BURFORD, Tim a Norm LONGLEY. *Rumunsko: [turistický průvodce]*. Vyd. 3., aktualiz. Překlad Helena Mahelová, Dalibor Mahel. Brno: Jota, 2009, xxiv, 453 s., [8] s. barev. obr. příl. Livingstone - průvodci. ISBN 978-80-7217-644-1.
3. INDROVÁ, Jarmila. *Cestovní ruch: [základy]*. Vyd. 2. přeprac. V Praze: Oeconomica, 2009, ISBN 9788024515694.
4. INDROVÁ, Jarmila. *Mezinárodní cestovní ruch: vybrané kapitoly*. Vyd. 1. V Praze: Oeconomica, 2007, s. 79. ISBN 9788024512877
5. JULER, Caroline. *Rumunsko*. Brno: Computer Press, 2008, ISBN 978-80-251-2249-5.
6. MOLDAN, Bedřich. *Indikátory trvale udržitelného rozvoje*. 1.vyd. Praha: Centrum pro otázky životního prostředí, 2000, ISBN 80-238-6357-6.
7. PALATKOVÁ, Monika. *Mezinárodní cestovní ruch: analýza pozice turismu ve světové ekonomice : význam turismu v mezinárodních ekonomických vztazích : evropská integrace a mezinárodní turismus*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, 221 s. ISBN 978-80-247-3750-8.
8. PÁSKOVÁ, Martina a Josef Zelenka. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002, 590- 591. ISBN 8023901524.
9. PÁSKOVÁ, Martina. *Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008, s. 70. ISBN 9788070416587.
10. ŠIKRHA, Josef a Lenka ŠIKRHA. *Rumunsko není divočina*. Vyd. 1. Bratislava: Via Nostra, 2005. ISBN 80-969357-0-4.

Elektronické zdroje

1. 11 PROBLEME si RISCURI ale ECONOMIEI Romaniei, identificate de Comisia Europeana: Romania ramane ULTIMA la absorbtia fondurilor UE, avand mari probleme de CORUPTIE legate de ACHIZITIILE PUBLICE si de MECANISMELE DE CONTROL. *Revista 22* [online]. 2014 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.revista22.ro/11-probleme-si-riscuri-ale-economiei-romaniei-identificate-de-comisia-europeana-romania-ramane-ultima-la-absorbtia-fondurilor-ue-avand-mari-probleme-de-coruptie-legate-de-achizitiile-publice-si-de-mecanisme-de-control-42844.html>

2. 55 překážek cestovního ruchu. GLADIŠ, David. *Tyl* [online]. 2002 [cit. 2015-03-30]. Dostupné z: http://www.tyl.cz/downloads/clanky-soubory/87-16-55_prekazek_cestovniho_ruchu.pdf
3. Agenda 21. *Místní agenda 21* [online]. 2015 [cit. 2015-01-11]. Dostupné z: <http://ma21.cenia.cz/Z%C3%A1kladn%C3%ADinformace/Agenda21/tabid/101/language/cs-CZ/Default.aspx>
4. Agenda pro udržitelný a konkurenceschopný evropský cestovní ruch. *Europa* [online]. 2008 [cit. 2015-01-11]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/enterprise/industry/110132_cs.htm
5. Anuarul statistic 2013, Arhiva anuare statistice. *Institutul National de Statistica* [online]. 2015 [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://www.insse.ro/cms/ro/content/anuarul-statistic-2013>
6. *Asociatia Romana pentru Cazare si Turism Ecologic Bed and Breakfast* [online]. 2007 [cit. 2015-04-18]. Dostupné z: <http://www.b-and-b.ro/ro/acasa.php>
7. Campania ARCTE B&B pro Eticheta ecologică. *Asociatia Romana pentru Cazare si Turism Ecologic Bed and Breakfast* [online]. 2007 [cit. 2015-04-18]. Dostupné z: http://www.b-and-b.ro/ro/eticheta_ecologica.php
8. Ce cred analiștii despre economia României și cum stăm comparativ cu alte țări din regiune. *Gandul* [online]. 2015 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.gandul.info/financiar/ce-cred-analistii-despre-economia-romaniei-si-cum-stam-comparativ-cu-alte-tari-din-regiune-14015751>
9. Certification system. *Discover Eco Romania* [online]. 2011, 2015 [cit. 2015-04-18]. Dostupné z: <http://www.eco-romania.ro/certification-system/how-it-works>
10. Clasificare verde. *Turism verde* [online]. 2008 [cit. 2015-04-18]. Dostupné z: <http://www.turismverde.ro/pagini/Clasificare%20verde.html>
11. Comisia Europeana imbunatateste prognoza de crestere economica pentru Romania pe anul 2015, pe seama exportului si a investitiilor. Conflictul Ucraina-Rusia, risc pentru economia romaneasca. *Economie Hot news* [online]. 2015 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: http://economie.hotnews.ro/stiri-finante_banci-19294772-comisia-europeana-imbunatateste-prognoza-crestere-economica-pentru-romania-anul-2015-seama-exportului-investitiilor-conflictul-ucraina-rusia-risc-pentru-economia-romaneasca.htm
12. Comisia Europeana trage de maneca Romania in legatura cu transportul feroviar. *Ziare* [online]. 2015 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://www.ziare.com/economie/infrastructura/comisia-europeana-trage-de-maneca-romania-in-legatura-cu-transportul-feroviar-1283995>
13. Constanta a Mamaia - Rumunsko. *Ingema* [online]. 2014 [cit. 2015-03-07]. Dostupné z: <http://www.ingema.net/in2001/clanek.php?id=1004>

14. Criză de vorbitori de limbi străine la Cluj. *Digi 24* [online]. 2015 [cit. 2015-04-05]. Dostupné z:<http://www.digi24.ro/Stiri/Digi24/Actualitate/Social/Criza+de+vorbitori+de+limbi+straine+la+Cluj>
15. Cum promovează agențiile de turism România?. ANGHELOVICI, Monica. *Povesti de calatorie* [online]. 2013 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://povestidecalatorie.ro/cum-promoveaza-agentiile-de-turism-romania/>
16. De ce Romania nu foloseste integral si corect fondurile europene?. *Money street* [online]. 2011 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: <http://www.moneystreet.ro/fonduri-europene/de-ce-romania-nu-foloseste-integral-si-corect-fondurile-europene/>
17. *Destinační management a vytváření produktů v cestovním ruchu* [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj. Praha: Institut obchodu a cestovního ruchu, 2006[cit. 2015-01-12]. Dostupné z:http://www.mmr.cz/getmedia/cc80193b-e4e8-4694-8a65-728df70a5fd8/GetFile14_2.pdf
18. Ekonomická charakteristika. *Rumunština* [online]. 2015 [cit. 2015-02-08]. Dostupné z:http://www.rumunstina.eu/rumunsko.html#_Toc249275961
19. Geografie Rumunska. *Dovolená v Rumunsku* [online]. 2015 [cit. 2015-02-07]. Dostupné z:<http://dovolenavrumunsku.cz/o-rumunsku/geografie-rumunska/>
20. GEOGRAFIE, METEOROLOGIE A MEDIU ÎNCONJURĂTOR. *Institutul National de Statistica* [online]. 2013 [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: http://www.insse.ro/cms/files/Anuar%20statistic/01/01%20Geografie_ro.pdf
21. Globální etický kodex cestovního ruchu Světové organizace cestovního ruchu (UNWTO). *Svaz obchodu a cestovního ruchu ČR* [online]. 2013 [cit. 2015-01-11]. Dostupné z: <http://www.socr.cz/clanek/clanek-5025/>
22. *Cheltuielile turistice ale nerezidenților în trimestrul IV 2014 și anul 2014* [online]. INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ, 2015[cit. 2015-03-24]. Dostupné z:http://www.insse.ro/cms/files/statistici/comunicate/com_trim/cheltuielile%20turistice%20ale%20nerezidentilor/chelt_nerezTrIVr14.pdf
23. In Romania exista 12 pensiuni certificate ecologic. *Agriculturae* [online]. 2015 [cit. 2015-04-18]. Dostupné z:<http://www.agriculturae.ro/index.php/zone-turistice/muntenia/1639-in-romania-exista-12-pensiuni-certificate-ecologic.html>
24. Infrastructura, barieră în dezvoltarea turismului românesc. *Capital* [online]. 2014 [cit. 2015-03-30]. Dostupné z:<http://www.capital.ro/infrastructura-bariera-in-dezvoltarea-turismului-romanesc.html>
25. INSTITUTII PUBLICE IN TURISM. *Scritube* [online]. 2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z:<http://www.scribub.com/geografie/turism/INSTITUTII-PUBLICE-IN-TURISM35552.php>

26. JEDLIČKA, Jan. *Kohezní politika EU 2014-2020 – nejvíce peněz do CEE* [online]. 2014[cit. 2015-04-03]. Dostupné z:http://www.csas.cz/static_internet/cs/Evropska_unie/Specialni_analyzy/Specialni_analyzy/Prilohy/euspa_kohezni_politika_2014-2020.pdf
27. Klaus Iohannis složil přísahu, je prvním rumunským prezidentem německého původu. *Český rozhlas* [online]. 2014 [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/evropa/_zprava/klaus-iohannis-slozil-prisahu-je-prvnim-rumunskym-prezidentem-nemeckeho-puvodu—1435289
28. Klaus Iohannis este, oficial, prezidențiabilul PNL. *Deutsche Welle* [online]. 2015 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: <http://www.dw.de/klaus-iohannis-este-oficial-preziden%C8%9Biabilul-pnl/a-17799685>
29. Lázně Sovata. *CK Mundo* [online]. 2015 [cit. 2015-03-09]. Dostupné z: <http://www.mundo.cz/rumunsko/sovata>
30. Liberi la muncă în toate țările UE, din ianuarie 2014. *Roman in Germania* [online]. 2011 [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: <http://romaningermania.ro/liberi-la-munca-in-toate-tarile-ue-din-ianuarie-2014/>
31. Medical Spas. *Romania: Explore the Carpathian garden* [online]. 2015 [cit. 2015-03-09]. Dostupné z:<http://romaniatourism.com/spas.html>
32. MITUL ROMANULUI DESTEPT, spulberat: Cati romani nu cunosc nici macar o limba straina. VEZI cine stie cele mai multe limbi straine. *Econtext* [online]. 2013 [cit. 2015-04-05]. Dostupné z:<http://old.econtext.ro/dosar--2/analiza/mitul-romanului-destept-spulberat-cati-romani-nu-cunosc-nici-macar-o-limba-straina-vezi-cine-stie-cele-mai-multe-limbi-straine.html>
33. Nejlepší destinace pro 2015. *TTG Travel trade gazette* [online]. 2014 [cit. 2015-02-07]. Dostupné z:<http://www.ttg.cz/nejlepsi-destinace-pro-2015/>
34. Obiective turistice din Muntii Bucegi <http://muntii-bucegi.ro/attractii/>. *Muntii Bucegi* [online]. 2015 [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: <http://muntii-bucegi.ro/attractii/>
35. Obținerea etichetei ecologice. *Eticheta ecologica* [online]. 2007 [cit. 2015-04-18]. Dostupné z:<http://www.eticheta-ecologica.ro/obtinere.php>
36. Peste 3.000 de romani platesc ghid in vacante de lux, pentru ca nu stiu limbi straine. *Wall street* [online]. 2015 [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://www.wall-street.ro/articol/Turism/177818/peste-3-000-de-romani-platesc-ghid-in-vacante-de-lux-pentru-ca-nu-stiu-limbi-straine.html>
37. Populatia Romaniei la 1 decembrie 2014. *Demograf* [online]. 2015 [cit. 2015-02-07]. Dostupné z: <https://demograffiti.wordpress.com/tag/cati-locuitori-are-romania/>

38. Prezidentské volby v Rumunsku 2014. *Institute of international relations Prague* [online]. 2014 [cit. 2015-02-23]. Dostupné z: <http://www.iir.cz/en/article/prezidentske-volby-v-rumunsku-2014>
39. PROJECTS AND FUNDERS. *Discover Eco- Romania* [online]. 2011, 2015 [cit. 2015-04-16]. Dostupné z: <http://eco-romania.ro/the-association/projects-and-funders>
40. Rizika podle bezpečnostní strategie ČR. *Bezpečnostní zpravodaj* [online]. 2013 [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: <http://www.bezpecnostni-zpravodaj.cz/rizika-podle-bezpecnostni-strategie-cr/>
41. România a obținut cele mai reduse fonduri europene pe cap de locuitor pentru perioada 2014-2020. *Mediafax* [online]. 2014 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.mediafax.ro/economic/romania-a-obtinut-cele-mai-reduce-fonduri-europene-pe-cap-de-locuitor-pentru-perioada-2014-2020-12242396>
42. România, locul al doilea în UE la decese în accidente rutiere. Una din cauze – lipsa autostrăzilor. *Euro health* [online]. 2015 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://euro-health.ro/romania-locul-al-doilea-in-ue-la-decese-in-accidente-rutiere-una-din-cauze-lipsa-autostrazilor/>
43. Romania: lista judetelor, resedintelor, prefixelor si indicativelor auto. *Nutritionist Cluj* [online]. 2011 [cit. 2015-02-07]. Dostupné z: <http://www.nutritionistcluj.ro/romania/informatii-utile/lista-judete-resedinte-prefix-indicativ-auto-romania-2011/>
44. Rumunsko - přehled pohoří. *Karpaty* [online]. 2008 [cit. 2015-02-08]. Dostupné z: <http://www.karpaty.net/rumunsko/rumunsko.html>
45. Rumunsko nově vede prezident německého původu Iohannis. Chce silný národ. *Lidovky* [online]. 2014 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/rumunsky-prezident-slozil-prisahu-slibil-dobre-vztahy-s-usa-a-eu-pye-/zpravy-svet.aspx?c=A141221_195716_ln_zahranici_sho
46. Rumunsko- Země vlků a medvědů. *100+1 zahraniční zajímavost* [online]. 2007, 2014 [cit. 2015-02-07]. Dostupné z: <http://www.stoplusjednicka.cz/rumunsko-zeme-vlku-medvedu>
47. Rumunsko: Demonstrace sílí, policie přitvrdila. *První zprávy* [online]. 2012 [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: <http://www.prvnizpravy.cz/zpravy/zpravy/rumunsko-demonstrace-sili-policie-pritvrdila/>
48. Rumunsko: Ekonomická charakteristika země. *Businessinfo* [online]. 2014 [cit. 2015-02-09]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/rumunsko-ekonomicka-charakteristika-zeme-18755.html>
49. Rumunsko: Vnitropolitická charakteristika. *Businessinfo* [online]. 2014 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/rumunsko-vnitropoliticka-charakteristika-18753.html>

50. Rumunský prezident překročil nebezpečnou hranici. *Hlas Ruska* [online]. 2013 [cit. 2015-02-12]. Dostupné z:http://czech.ruvr.ru/2013_08_17/Rumunsky-prezident-prekrocil-nebezpecnou-hranici/
51. Rumunským prezidentem bude etnický Němec, premiér uznal porážku. *Idnes* [online]. 2014 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/prezidentske-volby-v-rumunsku-2014-vyhral-klaus-iohannis-porazil-victora-pontu-1yx-/zahranicni.aspx?c=A141116_224619_zahranicni_ert
52. Să investim sau nu în turismul din țară?. *Romani in Germania* [online]. 2011 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z:<http://romaniningermania.ro/sa-investim-sau-nu-in-turismul-din-tara/>
53. SWOT analýza. *Management mania* [online]. 2013 [cit. 2015-04-18]. Dostupné z: <https://managementmania.com/cs/swot-analyza>
54. Târgu-Mureșul nu va fi capitală de regiune, indiferent de varianta aleasă de guvernanți. *Adevarul* [online]. 2013 [cit. 2015-02-07]. Dostupné z: http://adevarul.ro/locale/targu-mures/targu-muresul-nu-capitala-regiune-indiferent-varianta-aleasa-guvernanti-1_5112627f4b62ed5875e052f9/index.html
55. TOP 14 MĂNĂSTIRI DIN ROMÂNIA (PARTEA A 2-A). *Topu* [online]. 2012 [cit. 2015-03-07]. Dostupné z:<http://topu.ro/top-14-manastiri-din-romania-partea-a-2-a/>
56. *Trvale udržitelný rozvoj cestovního ruchu*. 2015. Dostupné z: <https://akela.mendelu.cz/~xcoufalo/statnice/CR/specializace/12-Trvale%20udrzitelny%20rozvoj%20cestovniho%20ruchu.doc>
57. Turism. *Institutul National de Statistica* [online]. 2015 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z:<http://www.insse.ro/cms/ro/content/turism>
58. Un consultant american în turism: „Nu știu cât de cunoscută este România în Europa ca destinație MICE, dar în SUA nu există. Are nevoie de branding“. *ZF* [online]. 2014 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z:<http://www.zf.ro/zf-24/un-consultant-american-in-turism-nu-stiu-cat-de-cunoscuta-este-romania-in-europa-ca-destinatie-mice-dar-in-sua-nu-exista-are-nevoie-de-branding-12073185>
59. Ungaria a cheltuit toate fondurile europene disponibile pentru perioada 2007-2013. Romania le poate pierde!. *Money street* [online]. 2015 [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: <http://www.moneystreet.ro/fonduri-europene/ungaria-a-cheltuit-toate-fondurile-europene-disponibile-pentru-perioada-20072013-romania-le-poate-pierde>
60. V Rumunsku startovaly volby prezidenta Číst všechno: http://czech.ruvr.ru/news/2014_11_02/V-Rumunsku-startovaly-volby-prezidenta-3092/. *Rádio Hlas Ruska* [online]. 2014 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z:http://czech.ruvr.ru/news/2014_11_02/V-Rumunsku-startovaly-volby-prezidenta-3092/

61. Volný pohyb pracovníků v Evropské unii v kontextu novelizované směrnice o vysílání pracovníků. *Migrace online* [online]. 2014 [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: <http://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/volny-pohyb-pracovniku-v-evropske-unii-v-kontextu-novelizovane-smernice-o-vysilanych-pracovnicich>
62. Vymezení pojmu udržitelného rozvoje [online]. 2006 [cit. 2015-01-08]. Dostupné z: http://www.uur.cz/principy/konference/KapitolaA%5CA11_VymezeniPojmuUdrzitelnehoRozvoje_20060919.pdf
63. Zilele oraşelor în anul 2014. *Tudor Gheorghe* [online]. 2014 [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://tudorgheorghe.info/zilele-oraselor-in-anul-2014/>

Internetové stránky

Asociația Ecologica Turism Verde: www.turismverde.ro

Asociația Română pentru Cazare și Turism Ecologic Bed and Breakfast: <http://www.b-and-b.ro>

Asociația Națională de Turism Rural, Ecologic și Cultural: www.antrec.ro

Autoritatea Națională pentru Turism: turism.gov.ro

Baile Felix: www.bailefelix.net

Celý svět: www.celysvet.cz

Cenia: www.cenia.cz

Dex online: www.dexonline.ro

Discover Eco- Romania: www.eco-romania.ro

EDEN- Czech Tourism: www.eden-czechtourism.cz

Institutul Național de Cercetare- Dezvoltare în Turism :www.incdt.ro

Institutul Național de Statistică: www.insse.ro

Oficiální internetové stránky Evropské unie: europa.eu/index_cs.htm

Turismul responsabil: www.turismulresponsabil.ro

XE Currency Converter: www.xe.com

ZEW: www.zew.de

Seznam grafů

Graf 1: Struktura výdajů zahraničních návštěvníků za rok 2014.....	34
Graf 2: Typ cestovního ruchu a navštěvované oblasti v případě domácího cestovního ruchu.....	36
Graf 3: Vývoj HDP v Rumunsku v letech 1990 – 2012.....	47
Graf 4: Zdroje přispívající na celkový růst HDP v Rumunsku v letech 2009- 2012.....	47
Graf 5: Věkové složení obyvatel Rumunska pro rok 2012.....	51
Graf 6: Období uskutečnění návštěvy.....	56
Graf 7: Způsob organizace cestování.....	56
Graf 8: Účel návštěvy Rumunska.....	57
Graf 9: Ohodnocení úrovně služeb v Rumunsku.....	58
Graf 10: Vstřícnost, chování a jazyková vybavenost rezidentů.....	58
Graf 11: Rezidenti a jejich vztah a chování k životnímu prostředí.....	59
Graf 12: Celkový dojem návštěvníků z Rumunska.....	60
Graf 13: Úvahy o další návštěvě Rumunska.....	60
Graf 14: Doporučení návštěvy Rumunska známým.....	61
Graf 15: Preference cestovního ruchu rezidentů Rumunska.....	62
Graf 16: Zájem rezidentů o vývoj cestovního ruchu Rumunska.....	62
Graf 17: Setkávání rezidentů s účastníky cestovního ruchu.....	63
Graf 18: Dopady cestovního ruchu na region Bucovina.....	63
Graf 19: Způsob dopravy rezidentů do zaměstnání nebo do školy.....	64
Graf 20: Nakládání s odpady.....	65
Graf 21: Spokojenost rezidentů se stávající dopravní infrastrukturou.....	66
Graf 22: Ohodnocení udržitelného rozvoje cestovního ruchu v Rumunsku.....	67
Graf 23: Evidence indikátorů udržitelného rozvoje.....	68
Graf 24: Pořádání školení o udržitelném rozvoji cestovního ruchu pro zaměstnance.....	69
Graf 25: Plánování projektů do budoucnosti.....	70

Seznam tabulek

Tabulka 1: Pozitivní a negativní vlivy mezinárodního cestovního ruchu.....	14
Tabulka 2: Základní makroekonomické ukazatele Rumunska za posledních 6. let.....	22

Tabulka 3: Základní ukazatele příjezdového cestovního ruchu Rumunska v letech (2006-2014).....	33
Tabulka 4: Členění návštěvníků podle kontinentů.....	33
Tabulka 5: Základní ukazatele domácího cestovního ruchu Rumunska v letech (2006-2014).....	35
Tabulka 6: Jazykové znalosti obyvatel zemí EU.....	45
Tabulka 7: Dopravní infrastruktura Rumunska v letech 2008-2013.....	49
Tabulka 8: Obyvatelstvo Rumunska v letech 2007- 2012.....	50
Tabulka 9: Trh práce v Rumunsku v letech 2007-2013.....	51
Tabulka 10: Chráněná území v Rumunsku pro rok 2012.....	53
Tabulka 11: Investice a výdaje na životní prostředí, znečištění vod a ovzduší v Rumunsku v letech 2007- 2012.....	53
Tabulka 12: Energie a odpady v Rumunsku v letech 2007-2013.....	54

Seznam obrázků

Obrázek 1: Fáze životního cyklu destinace.....	11
Obrázek 2: Rozdělení Rumunska na turistické regiony.....	20
Obrázek 3: Mapa jižní části rumunského pobřeží Černého moře.....	26
Obrázek 4: Četnost úmrtí v důsledku dopravních nehod v EU.....	39
Obrázek 5: Průměrná mzda v EU v eurech.....	52

Seznam příloh

Příloha I: Dotazník pro návštěvníky Rumunska.....	95
Příloha II: Dotazník pro rezidenty Rumunska.....	97
Příloha III: Dotazník pro instituce v cestovním ruchu v Rumunsku.....	100
Příloha IV: Chráněná přírodní území v Rumunsku.....	102
Příloha V: Turistická mapa Rumunska.....	102
Příloha VI: Systémy ekologické certifikace v Rumunsku.....	103

Příloha I: Dotazník pro návštěvníky Rumunska

1.) Ve kterém období jste Rumunsko navštívili?

- a.) před rokem 1989
- b.) po roce 1989
- c.) před rokem 1989 i po roce 1989

2.) Jakým způsobem jste cestovali?

- a.) organizovaně s cestovní kanceláří
- b.) neorganizovaně

3.) Za jakým účelem jste Rumunsko navštívili?

- a.) rekreace u moře
- b.) vysokohorská a pěší turistika
- c.) poznávání místních zvyků a tradic
- d.) pozorování místní přírody
- e.) návštěva přátel
- f.) poznávání kulturně historických památek a měst
- g.) cesta na sportovní utkání, koncert, festival nebo jinou společenskou akci
- h.) venkovský cestovní ruch
- i.) nábožensky orientovaný cestovní ruch
- j.) jiné- doplňte

4.) Jak byste ohodnotili úroveň tamějších služeb?

- a.) velmi pozitivně
- b.) spíše pozitivně
- c.) spíše negativně
- d.) velmi negativně
- e.) napište prosím s čím jste byli spokojeni a s čím naopak ne

5.) Jak byste ohodnotili chování rezidentů a jejich vstřícnost k hostům?

- a.) jsou velmi vstřícní a přátelští
- b.) jsou arogantní a nesnášenliví
- c.) jsou lhostejní
- d.) někteří byli vstřícní a přátelští, jiní arogantní a nesnášenliví
- e.) jejich znalosti cizích jazyků jsou na takové úrovni, že se dorozumíme
- f.) jejich znalosti cizích jazyků jsou velmi slabé, měl jsem problém dorozumnět se s nimi

6.) Jak byste ohodnotili vztah rezidentů k životnímu prostředí?

- a.) rezidenti se chovají relativně šetrně k životnímu prostředí
- b.) rezidenti se nechovají příliš šetrně k životnímu prostředí
- c.) rezidenti vyhazují odpadky na veřejných prostranstvích a v přírodě
- d.) rezidenti netřídí odpad
- e.) prostředí měst je neútluné
- f.) prostředí měst je útulné
- g.) příliš mnoho továren co znečišťují ovzduší
- h.) příliš mnoho volných prostranství, kde byly vykáceny lesy
- i.) mnoho rezidentů žije na venkově a takový způsob života je šetrnější k životnímu prostředí
- j.) nedokáží úplně posoudit

7.) Jaký je Váš celkový dojem z návštěvy Rumunska?

- a.) velmi pozitivní
- b.) spíše pozitivní
- c.) spíše negativní
- d.) velmi negativní
- e.) napište co na Vás nechalo právě pozitivní nebo negativní dojem

8.) Uvažujete ještě někdy o další návštěvě Rumunska?

- a.) rozhodně ano, je tam tolik zajímavostí k poznání
- b.) spíše ano, ale pokud se naskytne příležitost navštívit jinou zajímavou destinaci, není to jednoznačně má priorita
- c.) spíše ne, služby na stejné nebo lepší úrovni jsou poskytovány i v jiných zemích za nižší cenu
- d.) rozhodně ne, byl/a jsem zděšen/a
- e.) jiná odpověď

9.) Doporučil/a byste návštěvu Rumunska svým známým nebo přátelům?

- a.) rozhodně ano
- b.) spíše ano
- c.) spíše ne
- d.) rozhodně ne

10.) Jaký je Váš věk?

11.) Jaké je Vaše pohlaví?

- a.) muž
- b.) žena

Příloha II: Dotazník pro rezidenty Rumunska

1.) Věnujete část svého volného času cestovnímu ruchu? Pokud ano tak spíše domácímu cestovnímu ruchu v rámci Rumunska nebo se jedná o cesty do zahraničí?

- a) ano, spíše domácímu
- b) ano, spíše cestuji do zahraničí
- c) ne, bohužel na cestování nemám dostatek finančních prostředků
- d) ne, cestování mě neláká

2.) Zajímáte se o vývoj cestovního ruchu v Rumunsku?

- a) ano a rád bych i nabídl svojí práci v oblasti cestovního ruchu
- b) ano, zajímá mě co kde nového bych mohl navštívit
- c) ne

3.) Setkáváte se ve Vašem každodenním prostředí s účastníky cestovního ruchu?

- a) ano a mám z toho dobrý pocit
- b) ano a obtěžuje mě jejich přítomnost
- c) ne, ale přijde mi to škoda
- d) ne a jsem rád

4.) Domníváte se, že region Bucovina má předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu?

- a) ano
- b) ne

5.) Zaškrtněte prosím tvrzení, která si myslíte, že se týkají regionu Bucovina:

- a) Cestovní ruch rozšiřuje nabídky pracovních příležitostí
- b) Cestovní ruch devastuje životní prostředí
- c) Cestovní ruch zvyšuje cenovou hladinu
- d) Cestovní ruch narušuje poklidný život místních obyvatel
- e) Díky cestovnímu ruchu by mohla být vylepšena místní infrastruktura

6.) Uvítali byste rozvoj mezinárodního cestovního ruchu v Rumunsku celkově?

- a) ano
- b) ne

7.) Uvítali byste rozvoj cestovního ruchu celkově v regionu Bucovina?

- a) ano
- b) ne

8.) Používáte pro cestu do zaměstnání nebo školy auto?

- a) ano, jezdím sám vlastním autem a žádné stopaře neberu
- b) ano, jezdím vlastním autem a přivydělávám si tím, že stopaře svezu
- c) ano, jezdím společně s kolegy/ kamarády/ někým z rodiny/ jinými známými
- d) ano, jezdím stopem
- e) ne, jezdím hromadnou dopravou nebo chodím pěšky
- f) ne, nepracuji ani nestuduji

9.) Jak nakládáte s odpady?

- a) Třídím do kontejnerů na papír, plasty, sklo, nebezpečný odpad
- b) Třídil bych, ale v dostupném okolí mého bydliště se nevyskytují žádné kontejnery na tříděný odpad
- c) Vyhazuji do popelnic se směsným odpadem
- d) některé druhy odpadů pálím
- e) občas vyhodím obal od potravin nebo pití někde na zem

10.) Co si myslíte o stávající dopravní infrastruktuře?

- a) v porovnání s ostatními zeměmi EU je silně nedostačující, ale stát nemá dostatek financí na její zkvalitnění
- b) v porovnání s ostatními zeměmi EU je silně nedostačující, ale stát nemá finance na její zkvalitnění, neboť je využívá neefektivně
- c) mělo by dojít k výstavbě více vícepruhových a rychlostních silnic a dálnic
- d) mělo by dojít ke zkvalitnění služeb a rozšíření spojů hromadné dopravy
- e) rychlá jízda na silnicích procházejících vesnicemi způsobuje mnoho dopravních nehod a dalších problémů
- f) jsem ochoten přispět nějakým způsobem na její zkvalitnění
- g) jsem spokojen s tím, jak to je

11.) Slyšeli jste už někdy o pojmu agroturistika?

- a) ano
- b) ne

12.) Kde bydlíte?

- a) ve městě
- b) na venkově

Otázky pro rezidenty žijící na venkově:

13.) Chováte nějaká hospodářská zvířata nebo pěstujete nějaké zemědělské plodiny pro výrobu potravin?

- a) ano, chováme několik druhů zvířat a pěstujeme mnoho druhů plodin
- b) ano, chováme zvířata
- c) ano, pěstujeme různé plodiny
- d) ne, většinu si kupujeme
- e) ne, většinu získáváme od známého/sousedů/ rodiny

Otázky pro ty, kteří odpověděli kladně:

14.) Byli byste ochotni zprostředkovávat na Vaší farmě ubytování popř. stravování a další služby pro turisty, s tím, že byste za to byli peněžitě odměněni?

- a) ano
- b) ne

Otázky pro ty, kteří odpověděli kladně:

15.) Jakou odměnu byste si přibližně představovali na den a noc na Vaší farmě?

16.) Jaký je Váš věk?

17.) Jaké je Vaše pohlaví?

- a) muž
- b) žena

Příloha III: Dotazník pro instituce v cestovním ruchu v Rumunsku

1.) Už jste někdy slyšeli o pojmu trvale udržitelný rozvoj a udržitelný rozvoj cestovního ruchu?

- a.) ano, je to takový cestovní ruch nebo jiná činnost, která je v souladu s ochranou životního prostředí, zajistí uspokojení potřeb stávající generace, aniž by byly do budoucna omezeny potřeby generace budoucí
- b.) ano, jednou, ale úplně jsem netušil o co se jedná
- c.) asi ano, ale vůbec jsem nevěděl, co to znamená
- d.) ne

2.) Jak byste v současnosti hodnotili udržitelný rozvoj v Rumunsku?

- a.) Velmi pozitivně, myslím, že Rumunsko jako celek jedná v souladu s těmito principy
- b.) Záleží na jednotlivých regionech, některé regiony jednají relativně v souladu s těmito principy, jiné vůbec
- c.) spíše negativně, obyvatelé jsou si vědomi těchto principů, ale nedodržují je
- d.) velmi negativně, nemyslím si, že by obyvatelé měli o něčem takovém povědomí

3.) Považujete nějaké oblasti nebo celé regiony z tohoto hlediska velmi problematické? Pokud ano, jaké to jsou?

4.) Sledujete nějaké indikátory udržitelného rozvoje cestovního ruchu (různé ekonomické, sociální a environmentální ukazatele) ?

- a.) rozhodně ano
- b.) spíše ano
- c.) jen některé z nich
- d.) spíše ne
- e.) vůbec ne

5.) Podporujete podniky, které přispívají k udržitelnému rozvoji cestovního ruchu (např. se chovají šetrně k životnímu prostředí)?

- a.) rozhodně ano
- b.) spíše ano
- c.) spíše ne
- d.) vůbec ne

6.) Pořádáte v rámci Vaší instituce školení pro zaměstnance v oblasti udržitelného rozvoje cestovního ruchu?

- a.) ano a je o to velký zájem
- b.) ano, ale není o to příliš velký zájem
- c.) ne, myslím si, že by o to zájem nebyl
- d.) ne, myslím, že by o to zájem byl, ale nemáme k tomu dostatečné kapacity
- e.) ne, jiný důvod

7.) Využíváte dotace z fondů EU pro oblast cestovního ruchu?

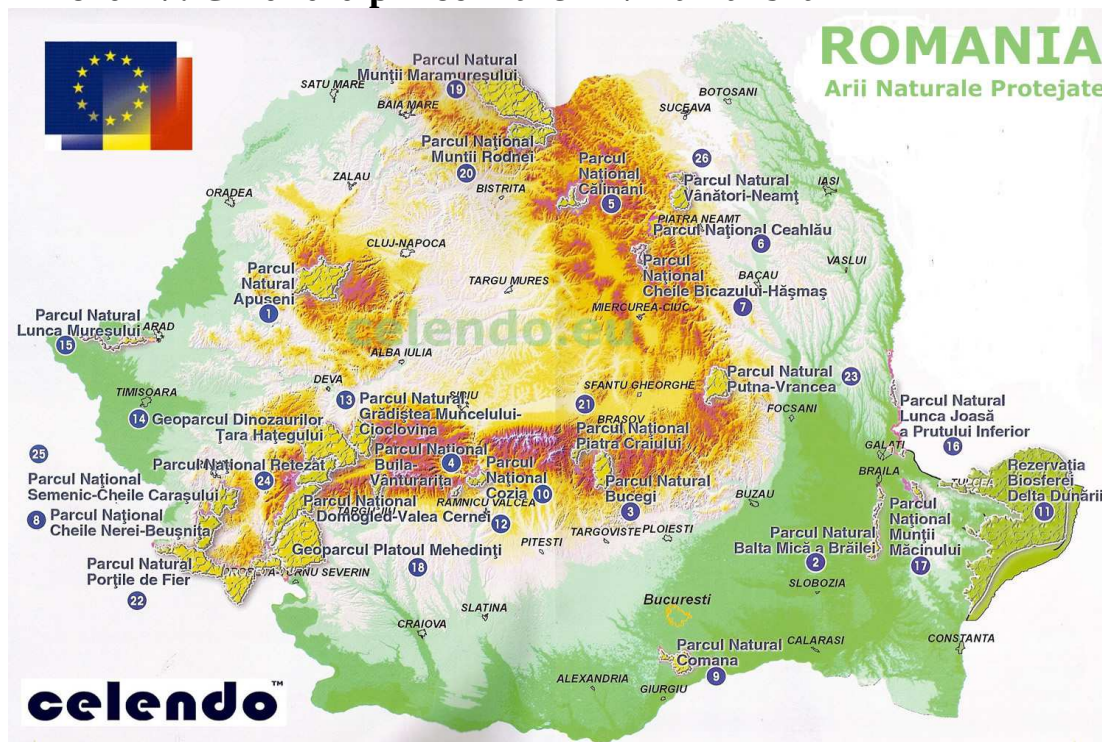
- a.) ano
- b.) ne, využívám dotací pro jinou oblast
- c.) ne, nevyžívám vůbec těchto dotací

8.) Jaké projekty v rámci rozvoje cestovního ruchu jste v posledních letech realizovali? Hodnotili byste je jako úspěšné?

9.) Plánujete do budoucna uskutečnit nějaké další projekty rozvíjející cestovní ruch v kraji?

- a.) ano, myslím, že většina dosud uskutečněných projektů bylo úspěšných
- b.) ano, ale ne mnoho
- c.) spíše ne
- d.) ne, myslím si, že to k nějakému velkému zlepšení nevede

Příloha IV: Chráněná přírodní území v Rumunsku

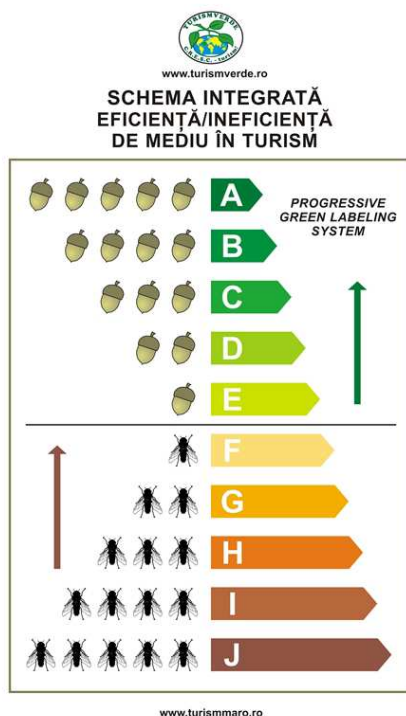
Zdroj: Legea Parcurilor Nationale VS Activitati Sportive si Turistice. 2015. *Silvique* [online]. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://www.silvique.ro/legea-parcurilor-nationale-vs-activitati-sportive-si-turistice>

Příloha V: Turistická mapa Rumunska

Zdroj: HARTA TURISTICA DIN ROMANIA ARATA ATRACTII TURISTICE, DRUMURI SI AEROPORTURI. 2015. *Portal Turism* [online]. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://www.portalturism.com/harta/harta-turistica-din-romania-arata-atractive-turistice-drumuri-si-aeroporturi>

Příloha VI: Systémy ekologické certifikace v Rumunsku

Zdroj: Etichetă Ecologică. 2015. *Piatra Soimului* [online]. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z:

<http://www.piatrasoimului.ro/eticheta-ecologica>

Campanie pro Eticheta Ecologică. 2007. *Eticheta ecologica* [online]. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z:

<http://www.eticheta-ecologica.ro/>

Clasificare. 2008. *Turism Verde* [online]. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z:

<http://www.turismverde.ro/pagini/Clasificare%20verde.html>